

LUPTA ÎNTR-EGULUI POPOR

CUPRINS

Colegiul de redacție

- **ILIE CEAUȘESCU**
(președintele
Comisiei Române
de Istorie Militară)
- **CONSTANTIN ANTIP**
- **ION ARDELEANU**
- **CONSTANTIN
CĂZĂNIȘTEANU**
- **FLORIN
CONSTANTINIU**
- **MIRCEA MUȘAT**
- **ȘTEFAN PASCU**
- **ȘTEFAN
ȘTEFĂNESCU**
- **FLORIAN TUCĂ**
- **GHEORGHE TUDOR**
- **GHEORGHE ZAHARIA**

● Marea Unire din 1918, un act de profundă dreptate istorică — REDACȚIA	1
● 514 i.e.n — 1986: două milenii și jumătate de la confruntarea militară a geto-dacilor cu perșii — Epopeea rezistenței poporului geto-dac împotriva invaziei persane — prof. univ. dr. DUMITRU BERCIOU	5
● Atestarea formațiunilor statale dobrogene conduse de Tatu-Tatos, Sacea-Satza și Sestlav — dr. ADRIAN RĂDULESCU	8
● Marele efort uman și material al României pentru eliberarea Ungariei, Cehoslovaciei și Austriei de sub dominația fascistă — maior GHEORGHE VARTIC	10
● 550 de ani de la înscăunarea lui Vlad Dracul pe tronul Țării Românești Muntenia. O viață dedicată luptei pentru apărarea independenței țării — prof. univ. dr. CAMIL MUREȘAN	12
● România în războiul de eliberare și reîntregire națională. — Repere cronologice (II) — colonel CONSTANTIN CĂZĂNIȘTEANU, dr. DORINA RUSU	14
— Războiul invizibil în România (1914—1918) 1. Dosare sustrase — VASILE BOBOCESCU	17
● 30 Decembrie 1947. Proclamarea Republicii Populare Române. Armata își exprimă totala adeziune — căpitan DUMITRU DOBRE	19
● Adevăruri fundamentale ale istoriei naționale. Unitatea — trăsătură definitorie a evoluției istorice a poporului român — general-locotenent dr. ILIE CEAUȘESCU	20
● Fundamente ale doctrinei militare românești. Lupta pentru lo-calități (I) — maior GRIGORE ALEXANDRESCU	27
● Misiunile colonelului Rudeanu (II) — DUMITRU PREDĂ	30
● Noi mărturii privilegiate la domniitorul Mihai Viteazul. Două ga-zete occidentale despre campania din 1595 — dr. EUGEN GLÜCK	32
● Eroi au fost, eroi sînt încă... — REDACȚIA	34
● Tradiții — Lupta împotriva țințelor aeriene inamice la primele ei iz-binzi — locotenent-colonel (r) IOAN MIHĂILEANU	36
— Inventatorul pistolului-mitralieră „ORIȚA” — CORNEL SCAFES	39
— Sus, pe creste, spre victorii! — maior VASILE TUTULA, căpitan IOAN CÎRCU	40
● Atitudini — Istoria trebuie scrisă așa cum a fost — REDACȚIA	43
● Monumentele luptei — colonel dr. FLORIAN TUCĂ	47
● Incredibil, dar adevărat... — Programul revizionist al regimului horthyst (1) — MIHAI RETEGAN	50
● Breviar militar — căpitan de rangul III ILIE MANOLE	52
● Personalități străine despre istoria poporului român — ANDREI BĂSUIOCEANU, PAUL OPRESCU	53
● Cartea de istorie — REDACȚIA, MARIN BĂRBOI, MIRCEA COCIU, locotenent-colonel ANGHEL FILIP, colonel dr. CON- STANTIN UCRAIN	56
● Dialog cu cititorii — REDACȚIA	60
● Din activitatea Comisiei Române de Istorie Militară	62

● APARE sub egida Comisiei Române de Istorie Militară — supliment al revistei VIAȚA MILITARĂ

● ADRESA: Comisia Română de Istorie Militară, București, str. Drumul Taberei nr. 5—7, sector 6, tel. 31.30.44.

● ABONAMENTELE se fac prin oficiile poștale, factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții; revista apare de patru ori pe an.

● CITITORII DIN STRĂINĂTATE pot face abonamente adresîndu-se la ROMPRESFILATELIA — Sectorul export-import presă, București, Calea Griviței nr. 64—66, sector 1, P.O. Box 12—201, telex 10376

MAREA UNIRE DIN 1918

Un act de profundă dreptate istorică

Anul 1918 a intrat în istoria multimilenară a poporului român ca an al încununării luptelor de veacuri pentru unitate națională, al îndeplinirii năzuințelor românilor de a avea un stat unitar independent, de a trăi liberi, în pace și colaborare cu vecinii și cu alte popoare.

În condițiile înfringerii militare a coaliției Puterilor Centrale, ale intensificării mișcărilor sociale și naționale din imperiile habsburgice și țariste, realizarea neîntârziată a aspirației seculare a tuturor românilor de a se uni într-un singur stat a devenit un obiectiv imediat, o necesitate stringentă impusă de înseși cerințele obiective ale mersului înainte al societății românești.

Legitimitatea unirii cu țara a străvechiului pământ românesc al Transilvaniei este evidențiată pregnant de zburciunatul său trecut: timp de aproape un mileniu, această țară românească și-a menținut caracterul statal

distinct și autonomia, prin lupte necurmăte în fața tendințelor expansioniste ale regatului ungar, Imperiului otoman sau habsburgic, acționând deseori în unitate politică și militară cu celelalte două țări românești: Moldova și Muntenia. Intrată în 1699 sub suzeranitatea Imperiului habsburgic, păstrându-și trăsăturile specifice distincte și propriul caracter statal, Țara Românească Transilvania a evidențiat în secolele XVIII și XIX voința poporului român, locuind aici, de a se uni cu cele două țări surori. Pentru a stăvili această tendință legică a evoluției istorice, cercurile aristocrației ungare de la Budapesta, cu sprijinul Curții habsburgice, au procedat în 1867 la anexarea Transilvaniei, săvârșindu-se astfel un act tipic colonialist, încălcându-se flagrant dreptatea istorică și voința poporului român. Astfel, până în 1918, timp de 51 de ani, Țara Românească Transilvania a fost

stăpînită pe nedrept de un stat străin. În tot acest răstimp, poporul român în întregimea lui n-a încetat să militeze energic pentru restabilirea dreptății istorice, să lupte pentru Unirea Transilvaniei cu patria mamă. „Realizarea acestui deziderat istoric vital — se arată în Programul P.C.R. — a fost rodul luptelor maselor largi populare, a muncitorimii, țărănimii, intelectualității, a cercurilor înaintate ale burgheziei, a principalelor clase și pătri ale societății, opera întregului popor, a întregii națiuni”¹.

Chiar dacă în cursul destăurării revoluției burghezo-democratice din octombrie—noiembrie 1918, în Transilvania și Bucovina, interesele de clasă au fost diferite — fiecare dintre clasele și grupările sociale și politice urmărindu-și propriile deziderate — pe planul luptei naționale ele au acționat consecvent și convergent, urmărind îndeplinirea aceluiași țel: eliberarea na-

Întreaga
populație
românească
și-a exprimat
în adunări
reprezentative
dorința
unanimă
de a se uni
cu Țara

țională, unirea cu țara a teritoriilor românești aflate sub dominație străină și desăvîșirea statului național unitar.

Constituirea în Transilvania, la Arad, a Consiliului Național Român Central la 31 octombrie 1918 din șase reprezentanți ai Partidului Național Român și din tot atîția reprezentanți ai Partidului Social-Democrat a fost expresia unității deplin de voință a întregului popor român, care l-a salutat „cu cea mai mare bucurie, fericire și în suflete”² socotindu-l „supremul și unicul for politic al națiunii române”³ din aceste străvechi teritorii românești. „Noi — consemna ziarul „Drapelul” — avem astăzi un singur punct fix: Consiliul Național Român, singurul for competent după care trebuie să se orienteze întreaga suflare românească. Acest consiliu are să ne dea avizul, care să facă toate pregătirile pentru organizarea voinței naționale. După avizul acestui consiliu trebuie să se orienteze întregul neam”⁴, iar gazeta socialistă „Adevărul” sublinia că, „muncitorimea română și-a ținut declarația ca-n primul rînd să dea cuvînt hotărîrii sale de a sprijini cu toate puterile acțiunea Consiliului Național Român”⁵. Declarații similare, de exprimare a adeziunii față de politica C.N.R.C., au fost făcute și de numeroase categorii sociale, organizații politice, economice, culturale, militare, religioase românești de pe întreg cuprinsul Transilvaniei, cit și din străinătate. Astfel, ofițerii și soldații români din Viena și-au constituit Senatul Militar Român, care a recunoscut C.N.R.C. de la Arad, punînd la dispoziția acestuia pe cei 50 000 de soldați și ofițeri români aflați în capitala Imperiului habsburgic. Semnificativ era textul jurămîntului lor: „Jur credință națiunii române și supunere în toate Consiliului Național Român. Nu voi sta decît în serviciul neamului românesc, pe care nu-l voi părăsi la nici un caz și sub nici o împrejurare...”⁶.

Din orașul Arad, Consiliul Național Român Central a dirijat întreaga acțiune de organizare a vieții politice pe teritoriul Transilvaniei, prin crearea consiliilor naționale la nivelul comitatelor, care, la rîndul lor, au îndrumat în mod direct crearea consiliilor naționale locale în toate orașele și satele străvechiului pămînt românesc. În componența acestor organisme au intrat reprezentanți ai tuturor claselor și păturilor sociale, indife-

rent de orientare politică: reprezentanți ai burgheziei, muncitori, intelectuali, studenți etc. O prezență deosebit de activă au avut-o socialiștii, care au reușit să imprime activității consiliilor naționale locale și acțiunii maseilor muncitoare o orientare revoluționară, inițind o serie de măsuri pe linia satisfacerii revendicărilor muncitorești și țărănești.

Pentru a-și îndeplini marea misiune încredințată de națiunea română și a zăgăzui orice încercări de intervenție externă, C.N.R.C. a înființat, încă din prima zi de funcționare, organizația militară centrală — Consiliul militar național român, învestit cu asigurarea ordinii și a liniștii, a vieții și a bunurilor oamenilor. Acesta avea în subordine gărzi naționale în toate județele, orașele, comunele și satele, formate din ofițeri și soldați înorși de pe front, precum și din alți tineri capabili să poarte arme, muncitori, țărani și intelectuali.

Consiliile naționale și gărzile înarmate ale populației românești au fost emanația directă a acțiunilor revoluționare din toamna anului 1918; ele au grăbit înlăturarea aparatului politico-administrativ al fostei monarhii dualiste crotopitoare, au îndrumat întreaga viață economică, social-politică și culturală de pe tot teritoriul locuit de români, au preluat conducerea tuturor instituțiilor, constituindu-se în organe locale ale puterii de stat românești.

Reprezentînd o adevărată autoritate statală și dispunînd de sprijinul unanim al poporului român, Consiliul Național Român Central a recurs la consultarea poporului pentru rezolvarea în modul cel mai democratic a problemei majore ce frămînta conștiința națiunii române, hotărînd convocarea Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia, care urma să dea expresie voinței de nestrămutat a întregului popor român, de a fi liber și unit într-un singur stat național. Conștient de faptul că hotărîrea Unirii o putea adopta numai poporul prin reprezentanții tuturor claselor și categoriilor sociale, la 15 noiembrie 1918, C.N.R.C. aducea la cunoștința consiliilor naționale locale hotărîrea ca în termen de 12 zile să se facă în toate județele locuite de români alegeri de delegați pentru „Marea Adunare Națională”. Alegerile urmau să se facă după „normele sufrajului universal”, adunarea trebuind „să intruchipeze în mod cit se poate de demn și nora-

cos toate straturile noastre democrației”, să fie „emanația tuturor acestor straturi: intelectuali, țărani, muncitori, comercianți și industriași”⁷.

Adunările premergătoare zilei de 1 Decembrie 1918 pentru desemnarea delegaților la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia desfășurate în toate localitățile pămîntului românesc Transilvania au avut un pronunțat caracter plebiscitar, atît prin numărul de participanți, prin votul lor, cit și prin documentele adoptate. Masele populare, în adunări deschise, și-au ales delegații cărora le-au dat împuternicire deplină, întărită prin zeci și sute de semnături, reprezentînd totala adeziune la înfăptuirea marelui ideal național.

Împuternicirile date delegaților la marele forum național dădeau glas voinței unanime de a realiza neîntîrziat unirea cu țara. Astfel, moții din comuna Albac, în numele celor 3 000 de locuitori, consimeau că „toți adevărații și se vor supune într-o dată tuturor hotărîrilor aduse de adunarea națională română din Alba Iulia”. Românii din Țințari, județul Făgăraș, își împuterniceau reprezentantul „în numele celor 2 800 suflete care locuiesc în această comună curat românească să declare dorința noastră nestrămutată de a ne alipi României și prin aceasta de a contribui la unirea tuturor românilor într-un singur stat național și independent”. Hunedoreni din comuna Lesnic își investeau delegații „să-și dea adeziunea și să declare în mod solemn” că „noi toți voim.../ unirea tuturor românilor într-un stat național românesc, care să ne ocrotească și să ne apere pe toți și pe copiii noștri”. Cercul electoral din Sebeș își împuternicea aleșii de a vota în numele celor 2500 de locuitori numai și numai „pentru unirea Transilvaniei, Banatului și Maramureșului cu România”. Sute de procese verbale consemnau caracterul profund democratic al desfășurării adunărilor de alegere a delegaților, care s-au făcut „din îndemnul propriu și fără nici o silă sau ademenire din vreo parte”⁸. Întreaga acțiune a dobîndit astfel un profund caracter revoluționar, vîdînd lumii întregi voința nestrămutată a națiunii române de a se întregi în hotarele firești ale României, de a se elibera de orice dominație sau asuprire străină.

Organizațiile muncitorești social-democrate de pe teritoriul Transilvaniei s-au pronunțat hotărît pentru unirea acestei pro-

Hotărîrea noastră.

Într-o paperuță conținând din comuna *Schinder*
din județul Vaslui și totuși o vîlă sau adăpost din trea parte, din
la izvoala doamna Schinder, ce locuiește în orașul Huma, și doamna
ce locuiește în orașul Huma.

Vom să fim alături, împreună cu teritoriile românești
din Ardeal, Banat, Ungaria și Maramurăș, la Regatul României
sub stăpânirea Marelui Rege.

Credentialed.

Subsemnatul adevărat, că al *Gregoriu Pop* *canonic*
 în *Gherla* este emis din partea mai jos indicatei corporații
 sau delegat al ei la Marea Aduană Națională Română, ce se va convoca în
 ziua Marii Adunări Naționale Române, cari eventual se va

ADEVĚRUL

Cum vrem să ne unim
cu România?

...the ... of ...

1945年10月1日

Black - white

29. Veronika 13. Dec. 1915

Printed on demand

ALBA-IULIA
Organ al proclamării unității naționale

Organ al proclamării unității naționale.

Unirea Românilor din Transilvania, Banat și Jara
Mureș cu România.

Ministerio de Hacienda y Fomento

...
...
...

1. *Wissenschaften, die sich mit der Natur beschäftigen*

APR 27 1958

1999

ROMÂNUL

CONVOCARE.

Întrucât în chestiunea la față, Ministerul românesc al colaborării internaționale a trimis o scrisoare în care este înțeles că
 este înțeles că în chestiunea la față, Ministerul românesc al colaborării internaționale a trimis o scrisoare în care este înțeles că
 este înțeles că în chestiunea la față, Ministerul românesc al colaborării internaționale a trimis o scrisoare în care este înțeles că

vincii românești cu România. Înșuși Comitetul Central al Partidului Social-Democrat și-a exprimat poziția prin ziarul „Adevărul” din 24 noiembrie 1918: „Vrem ca toată suflarea românească să viețuiască într-un stat, vrem ca prin unirea tuturor țărilor române să ne unim într-un popor mare, înaintea căruia să fie deschise toate căile ce duc spre progres și fericire”⁹.

Cele zece zile în care s-au făcut pregătirile pentru Adunarea de la Alba Iulia au fost cele mai entuziaste, mai emoționante din istoria românilor din aceste părți ale patriei. Începând cu ziua de 27 noiembrie 1918, la Alba Iulia, într-un entuziasm general, au început să sosească neîntrerupt delegații pentru Marea Adunare. Mase uriașe de oameni, în tumultul entuziast al acestui moment de răscruce din istoria națională, s-au îndreptat laolaltă cu delegații către orașul Unirii. Zeci de trenuri încărcate cu oameni, coloane nesfârșite de căruțe, imboldite cu crengi de brad și tricolorul românesc, purtau pe cei hotărâți să înfăptuiască Marea Unire.

La Alba Iulia au fost prezenți 1228 delegați împuterniciți cu mandate de către alegătorii circumscripțiilor electorale și instituțiilor economice, sociale, politice și culturale, precum și peste 100 000 români, printre care 10 000 de muncitori din toate colturile Transilvaniei.

Marea Adunare Națională întrunită în orașul în care cu peste 300 de ani înainte intra biruitorul Mihai Viteazul, voievodul Unirii românilor din 1599—1600, a adoptat istorica „*Declarație de la Alba Iulia*”, prin care a proclamat solemn „*unirea Transilvaniei și Banatului cu România pentru toate veacurile*”¹⁰. Declarația a fost primită cu mare entuziasm de către toți cei veniți la Alba Iulia pentru a asista la acest act măreț și istoric. În toate satele transilvănene, locuitorii rămășiței acasă s-au întrunit în adunări, exprimându-și, în același spirit democratic, voința de a se uni cu patria-mamă.

Pentru unire s-au pronunțat și naționalitățile conlocuitoare — sași, șvabi, evrei —, precum și elemente înaintate din rîndurile populației maghiare, care și-au manifestat dorința de a conviețui alături de poporul român în România întregită.

Evenimentele din Transilvania au depășit granițele străvechiului ținut românesc și au reținut atenția factorilor politici și di-

Documente (mandate de participare și facsimile din publicațiile vremii) care atestă profundul caracter democratic al unirii teritoriilor românești, în 1918, cu patria mamă

APELUL

Senatului Central al ofițerilor și soldaților români din Viena.

Ofițeri și Soldați Români!

Poporele din împăriaștia austro-ungară se organizează pe bază națională și democratică. Drept arena ofițerilor și soldaților români din Bucovina, Ardeal și Ungaria, în educarea lor de astăzi, ținuți la Viena, și-au ales din mijlocul lor un Senat (stat) militar, cu scopul militar și comitetului național român din Bucovina, Ardeal și Ungaria cu sediul în Viena.

Scopul acestui senat militar este să organizeze pe toți ofițerii și soldații români din aceste țări.

În interesul cauzei noastre revoluționare senatul militar face către toți ofițerii și soldații români următorul

A P E L :

1. Fiecare soldat român, care se află la dispoziția (cadrelor) din austro-hungare sau care se întoarce de la front este solicitat comitetului național român, și n-are să primească nici o poruncă de la stăruin, nici să poartă jurământ pentru altă armată decât pentru cea românească. Astfel să nu se lăsați în nici o armată străină și sub nici un stăg decât cei ai Românilor din Bucovina, Ardeal și Ungaria.

2. Soldații români să nu se lase manipulați pentru scopuri străine de ale Națiunii Române și să nu se alăture la cele ilegale, conduse de interese particulare și dus către națiunile românești.

3. Fiecare soldat român să se feresească de acte samovolice, de jaf și prădăciune, deci aceste crime stau sub pedeapsa legilor.

4. Soldatul român să nu se lase înșelat în sentimentele sale naționale, să nu împiedice însă pe celelalte națiuni conștientizate în manifestarea voinței lor naționale și în exercitarea drepturilor naționale și să nu jignească sentimentele naționale ale altora.

5. În fiecare oraș din împăriaștia, unde sunt soldați români, să se constituie — acceptând aceste principii și urmându-le întru totul — câte un senat al ofițerilor și soldaților români. Fiecare senat va trimite câte un delegat în senatul central definitiv.

6. În toate afacerile acestui organizației soldaților români să se adreseze la biroul „Senatului central al ofițerilor și soldaților români” în Viena I, Șoselelor nr. 5. Telefon Nr. 4167 Stălia VIII, care îl va sta înscrut în ajutor.

Viena, la 31 Iunie 1918.

Senatul central
al ofițerilor și soldaților
români.

Ofițerii și soldații români din Viena și-au constituit Senatul Militar Român, depunând apoi jurământ de credință Consiliului Național Român

prin-un raport din 5 noiembrie: „În vreme ce în acest oraș (București — n.n.) au loc serbările și manifestările oficiale și populare cu care se celebrează întoarcerea în capitala regatului (a celor evacuați la Iași — n.n.) dincolo de hotarele vechii Românie se petrec fapte de o incalculabilă importanță. Ceea ce s-a mai petrecut o singură dată și pe o perioadă mică de timp, cât a durat domnia principelui român Mihai «cel Brav» în anul 1600, anume faptul că tot neamul românesc s-a aflat unit în hotarele vechii Dacii (...), pare că se va realiza din nou, și nu prin forța armelor, ci prin voința liberă a provinciilor care alcătuiesc această țară”¹¹. O telegramă a Consulatului general german la Budapesta aducea la cunoștință modul cum s-a desfășurat Aduarea de la Alba Iulia: „Din toate părțile Transilvaniei au venit timp de citeva zile mase mari de oameni; au participat la Aduarea circa 100 000 de oameni. Numărul celor cu mandat a fost de 1 228, printre care femei și soldați”¹². Din Stockholm, o telegramă transmisă că „pregătirile pentru Aduarea Națională de la Alba Iulia au fost grandioase. În permanență trenuri speciale transportau populația română, estimată la 100 000 de oameni, care aclamau România Mare...”¹³.

Unirea Transilvaniei cu România la 1 Decembrie 1918 a fost făcută de români prin acte de voință liber exprimată, pe teritoriul românesc și nu în afara lui, fără voia sau sprijinul Mariilor Puteri. Acest eveniment memorabil incununa o suită de manifestări plebiscitare desfășurate în teritoriile românești aflate sub dominație străină, prin care poporul nostru și-a afirmat hotărârea neînfrântă de a trăi unit în frontierele aceluiași stat. Unirea pecetluită astfel la 1 Decembrie 1918 a însemnat încheierea procesului de desăvârșire a statului național unitar, victoria deplină a unei îndelungate lupte în cursul căreia, secol după secol, poporul nostru a dat jertfe fără număr pentru triumful cauzei sale legitime. Așa cum subliniază secretarul general al Partidului Comunist Român, tovarășul Nicolae Ceaușescu, „Formarea statului național unitar a constituit incununaarea unor lupte de secole, a năzuințelor românilor de pretutindeni de a-și avea un stat unitar independent, de a trăi liberi, în pace și colaborare cu vecinii, cu alte popoare”¹⁴. S-au

creat condiții favorabile dezvoltării mai rapide a forțelor de producție, reunirii energilor și capacităților creatoare ale întregului popor român, concentrării la scară națională a mișcării muncitorești revoluționare, a tuturor forțelor social-politice înaintate ale patriei.

Victoria revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă din August 1944 a deschis o nouă eră în istoria multimilenară a poporului nostru. În anii construcției socialismului, România a parcurs mai multe etape istorice de dezvoltare, dar cea mai bogată în înfăptuiri este etapa inaugurată de Congresul al IX-lea al partidului din iulie 1965, care a deschis în istoria țării o perioadă de renaștere națională, de revigorare a efortului creator al întregului popor român, liber, demn și stăpîn pe destinele sale. Mariile realizări din toate domeniile — economic, social, politic, spiritual obținute în ultimele două decenii, de cînd în fruntea partidului și a țării se află tovarășul Nicolae Ceaușescu, sînt rodu muncii pline de abnegație a clasei muncitoare, țărânilor, intelectualității, a întregului popor care, acționînd strîns unit în jurul partidului comunist, își făurește propriul său viitor socialist și comunist. România se prezintă astăzi ca o țară industrial-agrară cu o industrie modernă, puternică și cu o agricultură socialistă în plină dezvoltare, afirmîndu-se în lume ca un stat liber, suveran și independent. Sub conducerea partidului comunist, poporul român și alături de el armata țării acționează pentru traducerea în fapte a mărețelor obiective ale dezvoltării economico-sociale stabilite de Congresul al XIII-lea al partidului, astfel încît la încheierea actualului cincinal, România să atingă stadiul de țară mediu dezvoltată. Înăfptuirea tuturor planurilor și programelor pentru obținerea acestui deziderat nu poate avea loc decît în condiții de pace. De aceea, România socialistă, președintele său, tovarășul Nicolae Ceaușescu, promovează cu consecvență și fermitate o politică externă de pace, de colaborare cu toate statele lumii, consideră că problema fundamentală a epocii contemporane este oprirea cursei înarmărilor, și în primul rînd a celor

■ REDACȚIA

(continuare în pag. 26)

plomatici din diferite țări europene. Astfel, ministrul Spaniei la București comunica la Madrid,

514 î.e.n. — 1986: două milenii și jumătate
de la confruntarea militară a geto-dacilor cu perșii

EPOPEEA REZISTENȚEI POPORULUI GETO-DAC ÎMPOTRIVA INVAZIEI PERSANE

■ Prof. univ. dr. DUMITRU BERCIU

Izvoarele de tot felul — și în special descoperirile arheologice, studiile monografice, inclusiv cele de detaliu — oglindesc pe larg adevărul potrivit căruia tracii și-au avut vatra lor milenară în spațiul carpato-danubiano-pontic și în Peninsula Balcanică. Geto-dacii, ramura lor nordică, au intrat în istoria universală, în urma desfășurării primului conflict militar atestat pe teritoriul patriei noastre, menționat pentru prima dată de „părintele istoriei”, Herodot. Așa cum rezultă din relatarea scriitorului din Halicarnas, geto-dacii, demonstrând că aveau — așa cum subliniază președintele țării — „o organizare înaintată”¹, au fost plenar implicați în acest important eveniment militar petrecut la Dunărea de Jos în anul 514 î.e.n.

Textul lui Herodot este din acest punct de vedere sugestiv: „*înainte de a ajunge la Istru (Darius, 521—486 î.e.n.) îi supuse mai întâi pe geții care se cred nemuritori, căci tracii care au în stăpânirea lor Salmydessus și care locuiesc la miez-noapte de Apollonia și de orașul Messembria — numiți skyrmiazi și nypsei — i s-au închinat lui Darius fără nici un fel de împotrivire*”². Istoricul grec relatează că, spre deosebire de aceștia, geto-dacii au luat hotărârea curajoasă de a-l înfrunta pe Darius, dobîndindu-și renumele de a fi „*cei mai viteji și mai drepți dintre tracii*”³.

Conform relatării lui Herodot, Darius I a urmărit „*să pedepsească*” pe sciți pentru desele lor incursiuni în imperiul persan, cel mai puternic stat al Orientului Antic. Pînă la 525 î.e.n., perșii ocupaseră toate orașele grecești din Asia Mică și Egiptul, întinzîndu-se din India pînă la Mediterana Orientală, iar din Asia pînă pe malurile Iaxartes-ului (Sirdaria de azi)⁴. Cauzele campaniei lui Darius din 514 î.e.n. au fost mult mai complexe și mai generale decît o simplă expediție. În anul 517 î.e.n., statul persan ajunsese să dețină supremația și în zona est-mediteraneană, intrînd într-un conflict ireductibil de interese economice și politico-militare cu cetățile grecești continentale. Tărmul de vest al Asiei Mici (Ionia) fusese deja cucerit, polisurile grecești din Europa fiind profund afectate de noua situație economică și strategică stabilită în estul Mediteranei. Darius urmărea să-și asigure controlul absolut al Strîmtorilor și, totodată, să aducă la

ascultare toate orașele grecești de pe coasta de vest și de nord a Mării Negre. Numai în felul acesta regele persan putea să priveze Grecia de griul pontic — și geto-dac, desigur —, precum și de lemnul de construcție pentru flotă, dînd o lovitură de moarte îndeosebi Atenei⁵. Desigur că și problema sciților și a atacurilor lor în Asia intra în calculele strategice ale lui Darius, iar asigurarea frontierelor de nord împotriva unor eventuale incursiuni scitice devenea o necesitate stringentă în condițiile pregătirii marii confruntări. Nu este exclus ca în aceste calcule ale „*Marelui rege*” să fi intrat și geto-dacii despre care Darius trebuie să fi avut știri, ca și despre grecii și tracii din Balcani⁶. Fără îndoială că expediția putea fi și o demonstrație de forță, pentru a atrage în sfera de influență a imperiului pe traci, pe macedonenii și pe geto-daci, izolînd astfel Grecia europeană. Încă înainte de a trece în Europa, Darius inițiasse recunoașteri maritime pe litoralul grecesc al Europei. Bizanțul primise deja suzeranitatea Marelui rege, așa încît, în momentul începerii campaniei, Darius, stăpîn pe Chersonesul tragic, va fi avut suficiente știri despre sciți, traci și geți.

Pentru atingerea în principal a acestor scopuri (și nu numai „*pedepsirea*” sciților!), Darius a elaborat un plan strategic de anvergură. În cadrul acestei strategii, supunerea tracilor sud-balcanici și a geților nord-balcanici reprezenta un prim pas. Corpul expediționar persan, concentrat pentru operațiile din spațiul ponto-danubian, este apreciat la 700 000 de oameni (armata de uscat) și 600 corăbii ale orașelor grecești de pe coastele Asiei Mici, deja supuse⁷. Aceste cifre sînt — după părerea noastră — exagerate.

Campania⁸ — așa cum rezultă ea din relatarea lui Herodot — pare să fi cuprins trei etape, dintre care doar cea de a doua interesează pentru discuția noastră, și anume cea de la nord de Balcani, care s-a caracterizat printr-o luptă îndrăgănită a geților în apărarea propriului teritoriu. Pe scurt, secvența primei etape a campaniei persane a cuprins traversarea Strîmtorilor (Hellespontul), înaintarea pe tărîmul de apus al Mării Negre, supunerea fără luptă a tracilor odrîși (skyrmiazi și nypsei), înaintarea unei părți a flotei „*cale de două zile în susul*

fluviului", acolo unde se răsfiră gurile Istrului, pentru a construi un pod de pontoane pe care urma să treacă armata terestră persană.

În cea de a doua etapă a campaniei, condițiile de înaintare ale armatei persane s-au schimbat radical, datorită acerbei rezistențe a geto-dacilor — popor care s-a opus cu dirzenie agresorului. Hotărîrea lor de a se înfrunta cu forțele militare ale celui mai mare imperiu al vremii era o manifestare directă a dorinței de a trăi în libertate și independență, trăsătură ce se va transmite din generație în generație, devenind o caracteristică majoră a poporului român.

Este greu de localizat bătălia dintre geto-daci și perși. S-a presupus că Darius a trecut munții prin defileul Ajtos-Provadia, înfrînd imediat rezistența geților. Noi considerăm totuși că nu a fost numai o singură luptă pentru apărarea libertății și a pămînturilor lor, întrucît din textul lui Herodot reiese că este vorba de geți ca o entitate etnică și politico-militară. Vitejia geto-dacilor și buna lor organizare vor fi impresionat pe „Marele rege”, de vreme ce acesta a atras o parte a armatei geților în etapa următoare a campaniei persane.

Trebuie să presupunem o rezistență a geților afit în sudul, cît și în nordul teritoriului dintre Dunăre și Marea Neagră, înainte ca armata persană să fi trecut pe podul de vase construit peste fluviu. Cei mai mulți dintre cercetători cred în general că Darius a trecut Dunărea pe la Isaccea — vad de trecere foarte frecvent folosit —, dar unii istorici socotesc că trecerea ar fi putut avea loc însă și pe la Cernavodă, luînd în considerare că flota a navigat două zile de la mare pînă la locul unde s-a construit podul de vase. Este foarte posibil ca și coloana terestră persană care urma litoralul să se fi îndreptat de la Histria pe Valea Carasu spre Cernavodă. Noi opinăm pentru trecerea pe la Cernavodă. Avem în vedere și descoperirea sabiei-emblemă de la Medgidia, care stă în legătură cu un monument triumfal sau cu mormîntul-mausoleu al unui dinast get, căzut în luptă cu perșii. Piesa a fost descoperită în 1955 pe înălțimea care străjuiește Valea Carasu, de unde se scoate piatra pentru fabrica de ciment de la Medgidia. Sabia-emblemă are forma unui pumnal — *akinakes* — de origine medo-persană. Pe o latură este ornamentată în stil animalier. Pe latura opusă se găsesc două piroane, prin care piesa este fixată în lemn sau piatră. Forma ne amintește pumnalele din basoreliefurile din palatul de la Persepolis, iar ornamentarea îmbină tradiția locală cu influența persană, scitică și grecească. Această interesantă descoperire — care este un unicat în lumea traco-gețică — ne îndeamnă să credem că pe solul Dobrogei de azi, la Medgidia, s-a fi avut loc una din bătăliile duse de geți împotriva perșilor în 514 î.e.n. și că acolo s-a ridicat un obelisc sau un altar, pe care a fost fixată sabia-emblemă, simbol al puterii politice și militare¹⁰.

Izvoarele antice nu menționează o altă împotrivire, în afara celei a geților, înainte ca Darius să treacă la nord de Dunăre. Odată trecută armata de uscat peste Istru, ea a pășit aici pe pămîntul geto-dacilor din nord-estul Munteniei, din sudul Moldovei și Basarabiei, unde aceștia, fie singuri, fie împreună cu sciții, vor fi arătat aceeași ostilitate, atacînd armatele persane, așa cum făcuseră și geții sud-dunăreni. Drumul parcurs de Darius nu

În anul 514 î.e.n., geto-dacii au înfruntat armata persană, dobîndindu-și renumele de a fi „cei mai viteji și mai drepți dintre tracii” (reproducere după tabloul „Dacii” de Gh. Ioniță)

poate fi precizat în amănunte. În realitate, nu se poate ști cît de adînc a pătruns Darius în teritoriile geto-scitice. Unii istorici cred că el a ajuns numai pînă la Nistru¹¹, ceea ce nu poate fi acceptat fără rezerve. Ar însemna, astfel, ca expediția persană să fi fost îndreptată numai împotriva geților, și nu a sciților. Această părere nu este prea departe de adevăr, deoarece Darius a fost obligat în primul rînd să înfrîngă rezistența geților; deținînd alături de sciții agricultorii grînarul pontic, aceștia au intrat automat în centrul calculelor lui Darius și al politicii lui împotriva polisurilor grecești continentale.

Ținînd seama de informațiile transmise de Herodot, campania persană împotriva sciților ar fi durat — după trecerea la nord de Dunăre — cel mult 60 zile. Întoarcerea regelui se pare că a fost precipitată. Armata persană a înfrînt dificultăți enorme. Sciții pustiau totul în calea lui Darius; aici trebuie să avem în vedere și practica folosită și cu această ocazie de geți, pînă la Nistru, unde se învecinau cu sciții, așa că primele greutăți le-a înfrînt Darius tot pe teritoriul getic. În general, se crede că armata persană nu a înaintat mai mult de 1 000 km de la Dunăre, așa că Darius a avut de înfruntat — credem — în principal pe geți și nu pe sciți. Cu afit mai mult cu cît sciții hotărîseră „să nu dea o luptă deschisă”, ci să se retragă mereu, mai ales că nu primiseră nici un ajutor, nici chiar din partea agatârșilor, înrudiți cu traco-geții.

Retragerea lui Darius s-a petrecut într-o atmosferă de ostilitate și hărțuire permanente, dar sciții nu au reușit să distrugă armata persană pentru că, notează și Herodot, „*sciții nu aflaseră drumul celor urmaseră aceia* (persii — n.n.) *în retragerea lor*”. În general, campania lui Darius împotriva sciților a reprezentat un eșec pentru Imperiul persan¹². Expediția nu s-a transformat însă în dezastru. Ea a fost o demonstrație de forță, pentru a impresiona cetățile grecești, pe traci, geți și pe sciți. Scopul principal a fost de ordin economic, politic și militar, care, de fapt, a și fost atins. Practic, puterea geților și a sciților nu a fost zdruncinată, dar cetățile grecești și traci meridionali au avut de suportat de îndată stăpînirea persană. Se știe că Darius a lăsat în Europa 80 000 ostași, sub comanda generalului Megabazos, cu misiunea supunerii sistematice a tuturor triburilor și cetăților de la sud de Haemus (Balcani)¹³. Megabazos, satrap de Dachylium și general mult apreciat de Darius, a supus complet Tracia, iar pe regele Amyntas al Macedoniei l-a obligat să primească suzeranitatea persană. Izvoarele grecești și persane atestă ocuparea Traciei și incorporarea ei în imperiu. De asemenea, imperiul pusese stăpînire pe întregul litoral grecesc și pe toate cetățile de pe coastă, așa încît Darius putea să controleze întregul comerț cu grîu din Pont și să intervină în treburile Helladei, în Atena însăși, unde readuce la putere partida filopersană condusă de tiranul Hippias.

Armatele persane au mai rămas în Europa aproximativ 40 ani după 514 î.e.n. Geto-dacii — ațiți cei dintre Haemus, Dunăre și Pontus Euxinus, cît și cei de la nord de Dunăre — au continuat să se dezvolte neîncetat, creînd o civilizație din ce în ce mai strălucitoare. Ei și-au perfecționat mereu or-

ganizarea politică și militară. Nici raporturile cu cetățile grecești de pe litoral nu s-au întrerupt, deși ele participaseră, într-o formă sau alta, la expediția lui Darius din 514 î.e.n. Geto-dacii și-au apărut libertatea și împotriva sciților, cînd aceștia au pătruns la sud de Dunăre, în frunte cu regele lor, Atheas, în 341 î.e.n., care a avut de înfruntat, în nordul Dobrogei, formațiunea politico-statală autohtonă condusă de un rege-basileu, „*rex Histriarum*”¹⁴. Izvoarele vorbesc — chiar în vremea cînd statul odrîșilor era într-o epocă de glorie — de cavaleria geților, aliați ai odrîșilor, de care dispunea poate fiecare uniune social-politică getică¹⁵. Pe monedele din sec. III î.e.n. descoperite în nordul Dobrogei se meționează numele regelui-basileu Moskonos¹⁶, iar pe vasele din mormintele de la Agighiol, Vrața și Alexandrov apar numele regelui Cotys și al meșterului de atelier¹⁷. Acestea, toate, oglindesc puterea economică și politică a dinastiilor geți, care au fost și protectorii orașelor grecești de pe litoralul de vest al Pontului Euxin.

Rezistența geților împotriva celui mai puternic monarh al Orientului Antic — Darius I — și împotriva unei uriașe armate a fost prima de acest fel atestată în izvoarele scrise ale antichității. Ea a evidențiat hotărîrea geților de a fi liberi, de a fi independenți pe pămînturile lor natale. Vitejia lor a trezit admirația lui Herodot, „*părintele istoriei*”, care nu a pregetat să transmită posterității eroica împotrivire a geților, „*cei mai viteji și cei mai drepecți dintre traci*” — două trăsături morale majore ale poporului român, pe care le-a păstrat peste veacuri de la strămoșii săi ca pe un tezaur inestimabil și la care azi a adăugat sentimentul demnității și mîndriei că s-a născut pe aceleași meleaguri pe care înaintașii săi apărau cu armele în mîini libertatea, acum două milenii și jumătate.

Darius I, „regele regilor”

¹ Nicolae Ceaușescu, România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate, vol. 16 Editura Politică, București, 1979, p. 141.

² Herodot, Istorii, IV, 93.

³ Idem

⁴ Dumitru Berciu, Adina Berciu-Drăghicescu, Războiul dintre geți și persi, București, 1986, p. 50; R. Chrishman, L'Iran des origines à l'Islam, Paris, 1976, p. 148-149.

⁵ R. Chrishman, op. cit., p. 143-151.

⁶ W. Culican, The Medes and Persians, 1965, p. 76.

⁷ Herodot, op. cit., IV, 83-143.

⁸ V. Istoria militară a poporului român, vol. I, București, 1984; I.B. Bury, The European Expedition of Darius in Classical Review, 1897, p. 93-112; P. Alexandrescu, Izvoarele grecești despre retragerea lui Darius din expediția scitică, în S.C.I.V. 7, 1956, 3-4, p.319-342; Iv. Venedicov, La campagne de Darius contre les Scythes a travers la Thrace în Studia Balcanica, 1, Sofia, 1970, p. 25-32; E. V. Cernenko, Skifo-persidskoi voina, Kiev, 1984; Lupta întregului popor, număr special, 1986, p. 13-15.

⁹ General-locotenent dr. Ilie Ceaușescu, Transilvania — străvechi pămînt românesc, Editura Militară, București, 1984, p. 11.

¹⁰ D. Berciu Arta traco-getică, București, p. 18-32.

¹¹ R. Chrishman, op. cit. p. 144; E. V. Cernenko, op. cit., p. 81-111.

¹² P. Alexandrescu, op. cit. p. 336-339.

¹³ Herodot, op. cit., V, 2; R. Chrishman, op. cit., p. 44; W. Culican, op. cit. p. 144.

¹⁴ Istoria militară a poporului român, vol. 1, Editura Militară, București 1984, p.63-65.

¹⁵ Thukydides, Războiul peloponeziac, II, 96, 1.

¹⁶ C. Prada, Monede de un tip necunoscut provenind din Dobrogea în S.C.I.V., 15, 1964, 3, p.401-410; R. Ocheșan Monedele basileului Moskon aflate în colecțiile Muzeului de arheologie Constanța în Pontica, 3, 1970, p. 126-129.

¹⁷ D. Berciu, op.cit. p. 33-74.

ATESTAREA FORMAȚIUNILOR STATALE DOBROGENE CONDUSE DE TATU-TATOS, SACEA-SATZA ȘI SESTLAV

Dr. ADRIAN RĂDULESCU

Anul 1056 a însemnat, pentru Imperiul bizantin, sfârșitul glorioasei dinastii macedonene și începutul unei perioade, destul de întinse, de criză internă și de decădere pe planul politicii externe. Puternicele și pustiitoarele atacuri ale pecenegilor și uzilor au drept consecință imediată destabilizarea politică de la Dunărea de Jos, fenomen pe care imperiul încearcă zadarnic să-l anihileze prin acțiuni militare și diplomatice.

Atmosfera relatată este tipică și, 30 de ani mai târziu, în anul 1086, Ana Comnena consemnează plastic și sugestiv: „Un oarecare neam scitic, jefuit zilnic de sauromați, părăsindu-și locuințele, a coborât către Dunăre. Iar acum era nevoie să intre în înțelegere cu cei care locuiau în regiunea Dunării, toți fiind de aceeași părere, au dus tratative cu șefii acestora și anume cu Tatu, numit și Chalis, cu Sesthlav și Satza... unul dintre ei stăpînind Dristra (Siliștriu) iar ceilalți Vicina și celelalte (orașe, ținuturi etc.). Deci, după ce s-au înțeles cu aceștia, trecînd de atunci încolo fără teamă Dunărea, prădau regiunea situată de-a lungul ei și s-au făcut stăpîni și pe cîteva cetăți. După aceea, avînd oarecare liniște și făcînd arături, au semănat grâu...”

În chipul acesta, avem relatarea exactă a scriitoarei imperiale Ana Comnena, care ne pune în fața primelor mențiuni istorice privind unele formațiuni politice de epocă feudal-timpurie la Dunărea de Jos.

Lăsînd de-o parte erorile unor istorici străini, merită să consemnăm aici ipoteza marelui savant N. Iorga, care de altfel este și cea mai logică, potrivit căreia cei trei șefi sînt români, cum de altfel erau majoritatea supușilor lor. Argumentele istorice și filologice (sînt incontestabile și orice altă părere contrarie devine caducă) ale lui N. Iorga au cele mai multe șanse de a fi valabile.

Tatos apare pe scena istoriei în timpul împăratului Mihail al VII-lea Ducas (1071—1078), cînd criza politică și economică a Imperiului bizantin a atins apogeul. În aceste condiții, nemulțumirile izbucnesc și la Dunărea de Jos. În fruntea populației se aflau cele trei căpetenii menționate de prințesa imperială de la Constantinopol. Ei au încercat desprinderea de imperiu, în fruntea tuturor fiind, cel puțin pentru început, tocmai acel Tatu (Tatos), căruia i se alătură pecenegii și cumanii. Anticipînd puțin, arătăm că, în 1087, împăratul Alexios I Comnenul, tatăl Anei, după ce

va fi fost înfrînt la Dristra de armatele răsculaților, va declanșa un război greu, care va avea drept consecință „pacificarea” răsculaților și restabilirea ordinii imperiale.

Revenind la etnia celor trei conducători feudali, arătăm că antroponimele lor le conferă o neîndoieală apartenență românească, mai ales că majoritatea populației din zona respectivă era de aceeași sorginte — notînd, desi-

Viața românilor în Dobrogea este atestată de nume-roase mărturii: în imagine, vas găsit la Capidava, secolul X, avînd incizat numele „Petre”

Tezaur de monede bizantine din secolele XIII—XIV, descoperit în apropiere de Babadag

gur, că viețuia alături de alte elemente. eterogene. Demonstrând, cu argumentele lingvistice, originea etnică românească a celor trei feudali din Dobrogea, Nicolae Iorga arată că Tatos-Tatul amintește de cuvîntul „tată”, Sestlav — de cel al lui Seneslav, de pe Argeș, iar antroponimul Satza (Sacce) ne duce la o apropiere lingvistică de Isaccea.

Demn de remarcat este însă și faptul că Tatos stăpînea Silistra, iar ceilalți doi Vicina și celelalte „ținuturi”, adică, într-un cuvînt, întreaga Dobrogea.

Marele istoric român a subliniat faptul că Tatu, luînd măsuri pentru apărarea Distorului, dă în realitate dovezile unei înalte civilizații, arată îndeletnicirile agrare ale populației din partea locului — desigur, de pe ambele maluri ale Dunării. Iorga mai atrage atenția și asupra faptului că Ana Comnena îi cunoștea prea bine pe bulgari și pe pecenegi și i-ar fi menționat dacă era necesar... Dar nu o face!

Opiniile lui N. Iorga, în cea mai mare parte a lor, le-a îmbrățișat și Nicolae Bănescu, care a arătat între altele că localnicii din Dobrogea secolului al XI-lea, alături de conducătorii lor „nu pot fi decît români, străveche populație băștinașă din stînga Dunării, pierdută pînă acum pentru istoria Bizanțului în masa barbarilor, care rînd pe rînd ocupaseră Cîmpia Dunării, ciocnindu-se cu imperiul”.

Ar mai fi de lămurit denumirea bizară de „sciți”, pe care Ana Comnena, în „Alexiada” — fiindcă această operă a sa constituie izvorul de bază în discuție — o atribuie populației de la Dunărea de Jos. În general, s-a constatat că autorii bizantini denumesc drept „sciți” populațiile de stepe, care, în acest caz, cel mai probabil, sînt urmașii vechilor coloniști romani, pe care — dată fiind vecinătatea geografică cu vechea Scitiei din nordul Mării Negre — izvoarele îi confundă și-i numesc astfel. Să nu uităm, de asemenea, că în amintirea vechii provincii Scitia (minor) s-ar putea ca tradiția istorică bizantină să-i desemneze pe locuitorii de aici tot „sciți”.

Pentru a susține cele formulate mai sus, amintim un fapt esențial: pecenegii și cumanii nu au stăpînit niciodată Paristrionul sau Paradunavonul, așa cum se numea *thema* bizantină dintre Dunărea de Jos și Marea Neagră (Dobrogea) în această vreme.

Folosit cu o nuanță de dispreț de către scriitorii bizan-

tini, termenul arhaizant de „sciți” ajunge să aibă o mare varietate de sensuri, care, fiecare, poate crea confuzii. Oricum, un fapt este sigur. El reiese din informația că, după trecerea în Paristrion, populația denumită „scitică” se ocupa deja cu agricultura; era deci sedentară. Deci în așa-numiții „sciți” amintiți de Ana Comnena trebuie văzută o populație agricolă — deci stabilă — pe care niște nomazi („sauromați” — uzi sau cumanii) au obligat-o să treacă în sudul Dunării, unde ea socotea că o să fie mai la adăpost.

Considerațiilor privitoare la originea etnică a așa-numiților „sciți” li se adaugă altele, referitoare la caracterul formațiunilor politice conduse de către Tatos, Sestlav și Satza. Pe plan politic, micile formațiuni prefeudale ale lui Tatos, Sestlav și Satza au reprezentat, timp de două decenii, singura autoritate de stat, bine constituită la Dunărea de Jos. Bizanțul nu a reușit să învingă rezistența paristrionă decît cu foarte mare greutate, în urma războiului dintre anii 1088—1091, purtat între coaliția bizantino-cumană cu cea pecenego-paristrionă. Prima, ieșind victorioasă, duce în ultimă instanță la restabilirea autorității bizantine la Dunărea de Jos.

Războiul amintit a demonstrat bizantinilor că în această

Zidurile cetății Enisala (jud. Tulcea), construită de bizantini și intrată apoi sub stăpînirea lui Mircea cel Mare

zonă apăruse o nouă stare politică, de care imperiul era constrîns să țină seama. Orașele paristriene dispuneau de forțe militare însemnate și de rezerve economice deosebite, date și de agricultură, dar și de comerțul maritim și fluvial.

Evenimentele dintre anii 1088—1091, cît și cele de mai tîrziu, au demonstrat că între cele două maluri ale Dunării exista și atunci o legătură organică. Marea ofensivă bizantină din anul 1088, condusă de împăratul *Alexios Comnenul* (1081—1118), concepută ca o vastă operațiune militară, a reușit în cele din urmă, după o serie de eșecuri, să impună autoritatea imperială în zonă. În aceste împrejurări, formațiunile statale din *thema* Paristrion (Dobrogea) — silite să accepte din nou, în anumite condiții, restaurarea dominației bizantine pentru mai bine de un veac — au asigurat stabilitatea politică atît de necesară dezvoltării sociale și economice a societății autohtone românești.

Marele efort uman și material al ROMÂNIEI pentru eliberarea Ungariei, Cehoslovaciei și Austriei de sub dominația fascistă

Prin victoria revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă din August 1944, organizată și condusă de Partidul Comunist Român, poporul nostru, luându-și soarta în propriile mâini, a întors armele împotriva Germaniei hitleriste și s-a alăturat cu întregul său potențial militar și economic coaliției Națiunilor Unite. Actul de la 23 August 1944 a avut remarcabile repercusiuni politice și militare, grăbind sfârșitul războiului antihitlerist cu circa 200 de zile. Dispozitivul strategic german din Balcani a fost puternic zdruncinat; linia Dunării a putut fi valorificată eficient de către trupele sovietice care afluiau spre vest; disponibilitățile economice ale României au fost puse în întregime la dispoziția coaliției antihitleriste; pînă la 25 octombrie a fost eliberat întregul teritoriu al țării.

La 24 septembrie 1944, cînd trupele Corpului de cavalerie român au depășit frontiera româno-ungară pe direcția Mako, mari unități române, alături de trupele sovietice, au început acțiunile pentru eliberarea Ungariei, participînd cu 17 divizii de infanterie, munte și cavalerie, un corp aerian, două brigăzi de artilerie antiaeriană, o brigadă de căi ferate și alte unități și formațiuni, cu un efectiv total de 210 000 oameni. În cele peste 100 de zile de lupte în Ungaria, trupele române au luat parte la șapte mari bătălii, în cadrul cărora au desfășurat 81 de acțiuni mai importante, pe o adîncime de 250—300 km, străbătînd prin lupte masive muntoși Hegyalja, Bükk și Matra și forțînd cursurile de apă Tisa, Bodrog, Hernad și Ipel, eliberînd 1237 localități și provocînd inamicului pierderi echivalente cu patru divizii germane. Pierderile noastre au fost de 42 700 morți, răniți și dispăruți. În ansamblu, prestația militară a armatei române în Ungaria a reprezentat al doilea factor important — după cel sovietic — în eliberarea acestei țări de sub dominația fascistă. Zdrăbirea trupelor hitleriste și horthyste de pe teritoriul Ungariei a deschis direcția strategică a Văii Dunării spre Viena și a creat condiții favorabile pătrunderii pe teritoriul Cehoslovaciei. Contribuția poporului român și a armatei sale la eliberarea Ungariei s-a bucurat de o largă apreciere. Postul de radio New York sublinia în februarie 1945 că „acțiunea armatei române a contribuit serios la cucerirea Budapestei și la înaintarea în regiunea cehoslovacă”, iar după război o telegramă din aprilie 1959 — adresată de conducerea de partid și de stat a R.P. Ungare conducerii de partid și de stat a României — consemna: „Poporul nostru nu va uita niciodată că pentru libertatea sa și-au vărsat sîngele, alături de viteaza armată sovietică, și eroicii fii ai poporului frate român”.

Începînd cu ultima decadă a lunii decembrie a anului 1944, trupele armatei române de campanie, ale căror efective se ridicau la 248 430 militari, au acționat pe teritoriul Cehoslovaciei. Pe parcursul a 146 de zile (între 18 decembrie 1944 și 12 mai 1945), forțele române, totalizînd 16 divizii de infanterie, munte și ca-

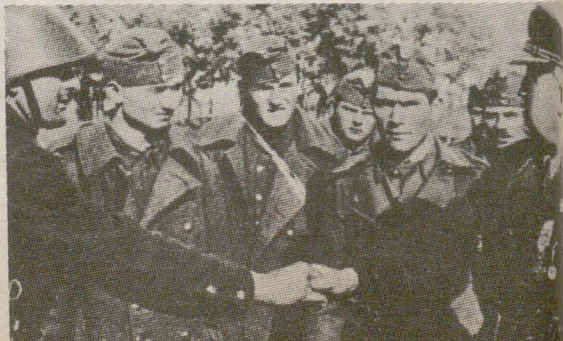

După aprigele înclăștări pentru eliberarea întregului teritoriu al României — în marș, spre noi poziții de luptă pentru eliberarea țărilor vecine

Un adevăr incontestabil: omenia ostașului român (fotografie din Ungaria)

Un militar român primește felicitări pentru capturarea mai multor horthyști

Înaintarea trupelor române în Cehoslovacia și Ungaria

MARELE STAT MAJOR AL ARMATEI

COMUNICAT

asupra operațiunilor din ziua de 22 Decembrie 1944

În Cehoslovacia, trupele noastre au mai câștigat teren, deși ramurile estice ale munților Tatra favorizează mult apărarea inamică.

Au fost desrobite mai multe localități printre care, mai importante sunt: BORZOVA, ALMAS și IABLANICZA.

În Ungaria, vânătorii noștri de munte au continuat urmărirea in-

amicului, la vest de munții Bükkk înaintând pe o mare adâncime.

Au fost cucerite peste 20 localități între care cităm: Cserehely, Balaton, Hodossze Panty, Arlo, Jandanhaza, Borsodnadasd, Disznosd și Kisiskutur.

În fața Budapestei activitate de luptă locală.

Comunicat al Marelui Stat Major al armatei române privind operațiunile din 22 decembrie 1944

Populația civilă din Cehoslovacia a primit cu recunoștință pe ostașii români eliberatori

Va urma încă un salt. Mereu înainte!

valerie, un corp aerian, o divizie de artilerie antiaeriană și alte unități și formațiuni, au desfășurat, într-un sector de front larg de 50—130 km și adânc de 400 km, 259 de lupte mai importante, în cursul cărora au eliberat 1 722 de localități, între care 31 de orașe. au cucerit 10 masive muntoase și au forțat patru cursuri mari de apă, provocând inamicului pierderi cifrate la 22 803 militari. Luptele duse de forțele române în Cehoslovacia au fost cele mai grele și mai îndelungate din întreaga participare la războiul antihitlerist. Ele s-au desfășurat, cu precădere, într-un teren muntos, lipsit în general de comunicații pe direcțiile de înaintare, în condiții meteorologice deosebit de

Prin lupte îndelungate, unități ale armatei române au ajuns până în capitala Austriei, Viena

grele — ger aspru, zăpadă înaltă de peste un metru — împotriva unui inamic care opunea o rezistență foarte puternică. Bătăliile purtate au fost de o înverșunare deosebită la Rozňava, la sud de Kosice, pentru centrele urbane Zvolen, Banska Bystrica, pentru fortarea râului Hron sau pentru eliberarea spațiului morav. Jertfele de sânge ale ostașilor români în Cehoslovacia au fost de 66 495 militari, morți, răniți și dispăruți, reprezentând peste 25 la sută din efectivele angajate.

Aportul României la eliberarea Cehoslovaciei avea să fie apreciat la Conferința de pace de către ministrul de externe cehoslovac, Jan Massaryk, care declara: „România a acordat ajutor poporului cehoslovac în clipele cele mai grele ale luptei sale împotriva cotropitorilor... Poporul cehoslovac nu va uita că trupele române

■ Major GHEORGHE VARTIC

(continuare în pag. 26)

550 de ani de la înscăunarea lui VLAD DRACUL pe tronul Țării Românești Muntenia

O VIAȚĂ DEDICATĂ LUPTEI PENTRU APĂRAREA INDEPENDENȚEI ȚĂRII

Prof. univ. dr. CAMIL MUREȘAN

Lupta multiseclară, de apărare a neamului român, dusă împotriva imperiilor și statelor vecine, a impus mari personalități ale căror nume sînt înscrise cu litere de aur și de foc în cartea istoriei neamului: Mircea cel Mare, Iancu de Hunedoara, Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul...

Vlad Dracul — unul dintre fiii lui Mircea cel Mare — este intrucitiv dezavantajat de judecata istorică, prin comparația inevitabilă cu atât de remarcabilul său părinte și înaintaș în domnie. Dar împrejurările în care a stat la cîrma Țării Românești Muntenia pot fi apreciate drept încă mai grele decît acelea din vremea lui Mircea: Imperiul otoman își întărise mult pozițiile în Peninsula Balcanică, iar tendințele de întindere a dominației sale asupra Țărilor Române deveniseră către mijlocul veacului al XV-lea o permanentă și gravă realitate.

Despre copilăria și tinerețea lui Vlad Dracul se știu puține lucruri. S-a născut, probabil, înainte de 1400. Luptele interne care au urmat în Țara Românească Muntenia, după încetarea din viață a lui Mircea Voievod, au putut constitui un motiv, nu singurul, pentru care acest fiu mai tîrn al domnului s-a sălășluit de timpuriu la curtea lui Sigismund de Luxemburg, rege al Ungariei și împărat romano-german¹, unde prezența lui pare a fi semnalată de un document din 1423.

În anii următori, a locuit la Nürnberg, pe lângă una din reședințele temporare ale împăratului. Acolo, la 8 februarie 1431, Sigismund de Luxemburg l-a recunoscut ca domn al Țării Românești Muntenia în cadrul unei ceremonii solemne, marcate de încheierea unui angajament reciproc de stat și ajutor, potrivit obiceiurilor

feudale. Devenit astfel pretendent oficial, el nu și-a putut ocupa imediat tronul, fiindcă în țară se înscăunase un alt fiu al lui Mircea, Alexandru Aldea.

Prețuirea de care Vlad se bucura din partea împăratului e dovedită și de faptul că, în același an, 1431, a devenit cavaler al Ordinului Dragonului, a cărui insignă Vlad și-o va include în blazon și în unele din pecețile sale. De aici i-a provenit supranumele „Dracul”².

În anul următor, îl aflăm pe Vlad la Sighișoara, de unde adresa brașovenilor o scrisoare, arătîndu-le că Sigismund îi încredințase supravegherea hotarelor de miazăzi ale Țării Românești Transilvania³.

Regele l-a autorizat să înființeze la Sighișoara o monetărie proprie⁴, ceea ce demonstrează că era considerat ca și domn, din punctul de vedere al protectorului și aliatului său.

Alexandru Aldea n-a reușit, cu toate străduințele sale, să reziste presiunilor militaro-politice crescînde ale turcilor. Prin 1434—1435, el apare tot mai constrîns să urmeze o politică favorabilă lor. Numeroși boieri munteni nemulțumiți de această stare de lucruri, s-au refugiat la Sighișoara, pe lângă Vlad Dracul, oferindu-se să-l susțină pentru a-și putea ocupa tronul. Bazîndu-se în parte pe aceștia și pe cetele lor, spre sfîrșitul anului 1436 Vlad a întreprins o rapidă campanie, în cursul căreia a învins pe Aldea și s-a înscăunat la Tîrgoviște. De aici, la 8 aprilie 1437, a emis primul act cunoscut de după ocuparea efectivă a tronului, conținînd confirmarea privilegiilor comerciale ale brașovenilor în Țara Românească Muntenia⁵.

Vlad Dracul înțelegea necesitatea păstrării echilibrului între puterea otomană și cea a regatului feudal

ungar. De aceea, după preluarea puterii, s-a dus la Brussa, la reședința sultanului Murad al II-lea, și a stabilit cu acesta relații de înțelegere și bună vecinătate. În același timp, așa cum dovedește un document din 4 februarie 1438, el a păstrat bune raporturi cu noul suveran, care urmasa lui Sigismund de Luxemburg. — Albrecht al II-lea

O asemenea politică de echilibru, prîbind un fin și realist spirit diplomatic, nu era însă ușor de menținut între interesele violent contradictorii ale celor două mari state vecine. În 1438, otomanii l-au constrîns pe domnul muntean să se alăture devastărilor lor invazii în Țara Românească Transilvania, din vara aceluiași an⁶. Vlad i-a urmat fără tragere de inimă și orîcind i s-a oferit prilejul, cum s-a întîmplat la asediul orașului Sebeș, a depus eforturi în bună parte reușite de a salva populația de soarta crudă pe care invadatorii i-o pregăteau.

Această atitudine, cît și alte manifestări de „neutralism” i-au atras răzbunarea otomană. Spre sfîrșitul anului 1441, invitat la o întrevvedere cu sultanul împreună cu fiii săi, Vlad și Radu⁷, domnul muntean a fost prins și închis la Gallipoli, iar cei doi fii, internați la Egrigöz, o mică localitate din vestul Asiei Mici. În țară a rămas să domnească, sub supravegherea unor garnizoane otomane, Mircea, fiul său mai mare. Pentru soarta Țării Românești Muntenia a fost unul din momentele extrem de primejdioase în care Imperiul otoman și-a manifestat intenția de a o transforma în simplă provincie a sa. Marile victorii ale lui Iancu de Hunedoara asupra turcilor în sudul Transilvaniei și pe riul Ialomița (la 22 martie și 2 septembrie 1442) — reputeate și cu ajutorul ridicării la luptă a românilor de la sud de Carpați — au răsturnat situația și au împiedicat realizarea planului otoman. Sultanul, ajuns la rîndu-i într-un impas, a preferat el acum o „soluție politică” pentru situația Țării Românești Muntenia. Cunoscind prestigiul lui Vlad Dracul, atît în ochii poporului, cît și în ai lui Iancu de Hunedoara, l-a eliberat din captivitate și i-a înlesnit reluarea domniei.

Dar Vlad Dracul făcuse experiența lipsei de sinceritate și de statornicie a sultanului. Îndată după revenirea la domnie (în primăvara anului 1443), Vlad s-a alăturat cu toată hotărârea lui lăncu de Hunedoara, cooperând activ la crearea frontului comun al Țărilor Române, în lupta pentru apărarea independenței lor în fața expansiunii otomane. Vor începe astfel anii cei mai însemnați ai domniei sale.

În 1443, o oaste trimisă de el a participat la „Campania cea lungă” din Balcani, o suită de strălucite manevre și victorii ale lui lăncu de Hunedoara, care — după cum a apreciat și Karl Marx — au fost pe punctul de a determina retragerea turcilor din Europa.

În 1444, Vlad Dracul a participat el însuși în fruntea oastei muntene la o nouă campanie condusă de lăncu din Balcani, în direcția Mării Negre și a Constantinopolului. El s-a distins la asediul și luarea cu asalt a cetății Petreț, în nord-estul Bulgariei, iar la 10 noiembrie 1444 a fost alături de lăncu în lăncurile cele mai grele ale bătăliei de la Varna care, din pricina lipsei de coordonare suficientă a forțelor antiotomane, precum și a unei imprudențe fatale a regelui Ungariei, s-a sfârșit cu o înfrângere.

În 1445, Vlad a colaborat cu oastea sa la campania desfășurată în lungul Dunării de o flotă combinată — venețiană, papală și burgundă — căreia la o anumită dată i s-a alăturat lăncu de Hunedoara, cu scopul întăririi importante linii de apărare constituită pe marele fluviu. În cursul acestei campanii, cel mai de seamă succes a fost recucerirea cetății Giurgiu, despre care Vlad Dracul scria brașovenilor, într-o vibrantă formulă de exprimare a comunității intereselor general românești, „câci ea este țăria și a voastră, și a noastră, și a tuturor creștinilor”⁸.

Supus neconținut presiunilor otomanilor, Vlad Dracul s-a decis încă o

Detaliu de pe harta Țării Românești Muntenia în vremea domniei lui Vlad Dracul

dată pentru o împăcare cu ei, în cursul anilor 1446—1447. Din această cauză, raporturile sale cu lăncu s-au deteriorat progresiv, mai ales după ce Vlad a sprijinit urcarea pe tronul Țării Românești Moldova a lui Roman al II-lea (după 15 septembrie 1447) împotriva lui Petru al II-lea, protejăutul lui lăncu și, se pare, ruda acestuia prin alianță.

Lăncu de Hunedoara a luat atunci o decizie pripită, dăunătoare frontului comun antiotoman. La sfârșitul lui noiembrie 1447, el a organizat o incursiune armată în Țara Românească Muntenia, luându-l prin surprindere pe Vlad Dracul. În împrejurări neelucidate deplin de izvoarele cunoscute până acum, domnul, împreună cu fiul său, Mircea, au pierit de moarte năpraznică⁹.

S-a sfârșit astfel — tragic, precum atâția voievozi din trecutul poporului român — Vlad Dracul, caracterizat prin „vitejie în luptă, capacitate de orientare în meandrele jocului diplomatic, activitate neobosită pusă în slujba menținerii ființei de stat de sine-stătător a Țării Românești”¹⁰.

Sub semnul aniversării a șase veacuri de la începutul domniei lui Mircea cel Mare, Vlad Dracul — unul dintre fiii acestuia care a jucat un rol istoric proeminent, dovedindu-se mai aproape de nivelul calităților care făcuseră faima părintelui său —

merită și el cu prisosință aducerea aminte și recunoștința poporului nostru, pentru viața și jertfa sa, dedicate apărării libertății pământului strămoșesc.

⁸ De fapt, a fost încoronat ca împărat abia la 31 mai 1433. Până atunci, cu începere din 1410, avea dreptul doar la titlul oficial de „Rege al Romanilor”.

⁹ Acest supranume a dus la contaminări între informațiile privitoare la el și la fiul său, Vlad Tepeș. Ultimul, obligat și de circumstanțele tulburi ale domniei sale, a practicat într-adevăr — după cum este cunoscut — aplicarea de măsuri punitive foarte aspre, care au făcut să se fească în jurul persoanei sale o legendă tenebroasă, excesiv exploatată de literatură.

¹⁰ I. Bogdan, Documente privitoare la relațiile Țării Românești cu Brașovul și cu Țara Ungurească în sec. XV și XVI, vol. I, București, 1905, p. 54—55.

¹¹ Ibidem, p. 56, 58 și 69—70.

¹² Ibidem, p. 71—73.

¹³ Unii istorici sînt de părere că au fost două expediții, una vară, de mare amploare și durată, iar cealaltă spre toamnă — scurtă și limitată la colțul sud-estic al Transilvaniei.

¹⁴ Viitorul Vlad Tepeș și, respectiv, Radu cel Frumos.

¹⁵ I. Bogdan, op. cit., p. 80.

¹⁶ O mai recentă analiză a informațiilor despre eveniment și a interpretărilor date acestora — detaliată și deosebit de competentă — vezi N. Stoicescu, Vlad Tepeș, București, 1976, p. 15—25.

¹⁷ Sergiu Columbeanu, Radu Valentin, Vlad Dracul, București, Editura Militară, 1978, p. 5.

Stemă reprezentînd un dragon, așa cum apărea pe lespedea încastată în turnul-clopotniță al mitropoliei voievodale de la Curtea de Argeș

Pecete a lui Vlad Dracul, datată anterior anului 1444 (reprezentînd pe voievod și pe soția sa). Pecetea a fost aplicată pe o scrisoare a domnitorului adresată pîrgarilor Brașovului

Pecete a lui Vlad Tepeș, reprezentînd pe voievod și pe tatăl său, Vlad Dracul

ROMÂNIA

în războiul de eliberare și reîntregire națională

REPERE CRONOLOGICE (II)

După doi ani de neutralitate, guvernul român a decis, la 14/27 august 1916, intrarea României în război alături de Antantă, pentru realizarea supremului deziderat al unirii tuturor românilor aflați sub ocupație austro-ungară. „Desfășurarea evenimentelor, precum și presiunile exercitate asupra sa de marile puteri europene au determinat România să intre în anul 1916 în vîltoarea războiului de partea coaliției anglo-franco-ruse, care promitea și satisfacerea revendicării unirii Transilvaniei cu țara” — subliniază secretarul general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Într-o atmosferă de puternic entuziasm și larg sprijin din partea tuturor locuitorilor, armata română a trecut Carpații, pătrundînd în inima Transilvaniei, eliberînd rînd pe rînd numeroase localități. Pretutindeni armata română era întîmpinată cu bucurie de conaționalii de peste munți, mulți români transilvăneni cerînd înrolarea în unitățile militare române, oferindu-și serviciile la transportul armamentului și munițiilor, îngrijind răniții sau călăuzind ostașii prin ascunzișurile munților...

● **14/15 (27/28) august 1916.** Începînd de la această dată, într-un interval de timp scurt, România a mobilizat 4 armate, 6 corpuri de armată, 23 divizii de infanterie, 2 divizii de cavalerie, 5 brigăzi de călărași, 1 brigadă de grăniceri, 2 brigăzi de artilerie grea, 1 regiment și 1 divizie de artilerie munte, 1 regiment de cai ferate, 1 regiment de pontonieri, însumînd 366 batalioane cu 413 mitraliere de cîmp și 161 mitraliere de poziție; 104 escadroane cu 40 mitraliere, 379 baterii cuprinzînd 55 baterii tunuri de 53 și 57 mm, 233 baterii de cîmp, 13 baterii de munte, 32 baterii grele, 20 baterii de poziție, 26 baterii fixe pentru capetele de pod Turtucaia, Siliștriu și Cernavodă, 113 tunuri antiaeriene; 4 escadrile de aviație și flotila de Dunăre. Efectivul total mobilizat a fost de 19 843 ofițeri și elevi, 813 758 reangajați și trupă. Dintre aceștia, 15 949 ofițeri și 842 139 trupă constituiau armata de operațiuni, iar 3 894 ofițeri și 191 619 trupă erau în zona interioară (întreprinderi militare și servicii). În afară de efectivul mobilizat, se mai dispunea încă de 420 870 oameni disponibili a fi mobilizați. Față de efectivul de pace (127 000), cel mobilizat (813 000) era de aproape șase ori mai mare.

Trupele de grăniceri și de acoperire au trecut în această noapte Carpații, prin 18 puncte, în Transilvania. În primele lupte cu inamicul — la forțarea trecătorii Bran, la vama Giuvala — au căzut locotenent-colonelul Gheorghe Poenaru-Bordea, comandantul Regimentului 30 Mus-

cel, iar în defileul Oituzului, locotenentul Nicolae Macarie din Regimentul 13 Ștefan cel Mare. Ei sînt primii ofițeri-eroi ai războiului de eliberare și reîntregire națională.

● **15/28 august 1916.** Într-un apel adresat poporului, în urma declarației de război făcută Austro-Ungariei, conducătorul statului român sublinia: „De noi atîrnă astăzi să scăpăm de sub stăpînirea străină pe frații noștri de peste munți și din plaiurile Bucovinei, unde Ștefan cel Mare doarme somnul lui de veci”.

● În această zi crucială pentru devenirea istorică a poporului român, marele istoric Nicolae Iorga nota cu o pătrunzătoare forță de înțelegere a evenimentului: „A sosit ceasul în care cerem și noi lumii cîștit (...), cu jertfa a tot ce avem, ceea ce alte neamuri, mai fericite, au de atîta vreme (...) dreptul de a trăi pentru noi, dreptul de a nu da nimănui, ca robii, rodul ostenețelor noastre”.

● În întreaga țară, vestea intrării armatei în Transilvania pentru eliberarea pămîntului românesc a produs un puternic entuziasm.

● Germania declară război României, ministrul german la București von dem Busche părăsind imediat Capitala.

● **15/16 (28/29) august 1916.** În această noapte, trupe bulgare atacă posturile de la frontiera cu România și sînt luate cu asalt pichetele de grăniceri ale escadronu-

La un punct de comandă, în timpul războiului de eliberare și reîntregire națională

ROMÂNIA

în războiul de eliberare și reîntregire națională

lui 4 din Regimentul 10 călărași, situate de o parte și de alta a șoselei Varna-Balcic.

● **16/29 august 1916.** La orele 15,30, o delegație a Consiliului municipal al orașului Brașov a ieșit înaintea trupelor române eliberatoare: „Brașovul nostru, întâia pia-tră de hotar vremelnic al României Mari — nota ziarul bucureștean „Viitorul” — ne-a oprit numai o clipă pentru ca, de pe acest pământ românesc, de care s-a sfârșit za-darnic efortul secular al asuprașilor, vitejii noștri să se poată avînta cu inima mai tare...”.

● Presa străină comentează favorabil intrarea armatei în acțiune, de partea puterilor militare ale Antantei: „Ro-mânia — nota ziarul francez „Le Temps” — care nu a în-cetat niciodată să proclame voința ei de a coopera cu ar-matele aliaților pentru eliberarea conaționalilor lor din Austro-Ungaria, a socotit că venise timpul și, după multe deliberări, ea a intrat cu hotărîre în arenă”. „Încă un eve-niment nou fericit: România s-a alăturat puterilor Antan-tei”, nota cotidianul rus „Novoie Vremia”, iar ziarul london-gez „The Times” considera că „Intervenția României de partea aliaților are o mare importanță din toate punctele de vedere”, în vreme ce ziarul italian „Giornale d'Italia” arăta că „România a trecut azi Rubiconul său (...), războiul său fiind un război național”.

● **17/30 august 1916.** Bucureștiul a fost bombardat, alternativ, de două și, respectiv, cinci aeroplane germane, care au aruncat 23 de bombe, provocînd victime și însem-nate pagube materiale.

● Turcia declară război României.

● **18/19 august (31 august/1 septembrie) 1916.** În această noapte, fără declarație de război, trupe bulgare au atacat pe neașteptate pichetele noastre de grăniceri de la Dunăre, pe o întindere de 18 km, ocupîndu-le.

● **19 august/1 septembrie 1916.** Grupul Predeal a eliberat localitățile Codlea și Ghimbav, Grupul Olt, debu-șînd în cîmpia Sibiului, a eliberat Avrigul și Săcădate, pe Olt, în timp ce unități ale Diviziei 1 infanterie, de sub co-manda generalului de brigadă Ion Dragalina, au cucerit muntele Alionul, cel mai puternic obstacol dintre vechea graniță româno-austro-ungară și Orșova.

● Bulgaria declară război României.

● **19—24 august/ 1—6 septembrie 1916.** Se desfășoară bătălia de la Turtucaia — care, din cauza defecțiunii aliaților, s-a terminat cu înfrîngerea Armatei 3 române. Ea a costat armata română mii de morți și 25 000 prizonieri avînd, totodată, un efect moral negativ.

● **22—26 august/ 4—8 septembrie 1916.** Are loc bătălia de la Bazargic, în urma căreia trupele româno-ruse au fost nevoite să se retragă, orașul fiind ocupat de for-tele germano-bulgaro-otomane.

● **26 august/ 8 septembrie 1916.** Ostași din Grupul Cerna, comandat de generalul Ion Dragalina, pătrund în Orșova și țin sub control Dunărea, împiedicînd astfel apro-vizionarea pe fluviu a armatelor germano-bulgare care operau pe frontul de sud.

Garnitură de tren inamică distrusă de trupele noastre

● Trupele române evacuează Silistra, fiind amenințate cu încercuirea în urma înfrîngerii de la Turtucaia.

● **27 august/ 9 septembrie 1916.** Are loc lupta de la Șelimbăr, de lângă Sibiu, în care inamicul este obligat să se retragă pînă la Rășinari și Orlat.

● **31 august/ 13 septembrie 1916.** Pe frontul occi-dental, în sectoarele Armentières și Arras, germanii folo-sesc, pentru prima oară, gaze asfixiante.

● **1/14 septembrie 1916.** Armatele aliate româ-no-ruse încep replierea pe linia Rasova, Cobadin, Toprai-sar, Tulza.

● **12/25 septembrie 1916.** Armata română declan-șează o puternică ofensivă în sectorul Jiului, care se sol-dează cu eliberarea orașului Petroșani.

● **13—15/26—28 septembrie 1916.** Are loc bătălia de la Sibiu — prima mare bătălie de pe frontul de nord. Sub puternica presiune a ofensivei germano-austro-un-găre, condusă de generalul Erich von Falkenhayn, armata română este nevoită să se retragă.

● **15/28 septembrie 1916.** La ofensiva britanică din zona Somme participă, pentru întâia dată, tancurile.

● **18—20 septembrie/1—3 octombrie 1916.** Se desfășoară bătălia de la Petroșani, în urma căreia unitățile române au fost nevoite să ocupe aliniamentul vechii linii de demarcație dintre România și Transilvania.

● **18—22 septembrie/ 1—5 octombrie 1916.** Trupe române de sub comanda generalului Alexandru Averescu realizează un cap de pod pe o adîncime de 6 km și o lăr-gime de 15 km pe teritoriul bulgar, în dreptul Rasovei, pentru a cădea în spatele forțelor germane. Starea vremii, riposta puternică a adversarului și declanșarea contra-o-fensivei austro-ungare în Transilvania, care a determinat transferarea unui mare număr de ostași români de pe frontul sudic pe frontul din nord și nord-vest, au dus la in-succesul operației.

ROMÂNIA

în războiul de eliberare și reîntregire națională

● **24—25 septembrie/ 7—8 octombrie 1916.** Are loc bătălia de la Brașov, la sfârșitul căreia Armata 2 română a fost nevoită să ocupe poziții pe crestele Carpaților.

● **26 septembrie/ 9 octombrie 1916.** S-a hotărât înființarea ordinului militar de război „*Mihai Viteazul*”, cea mai înaltă distincție militară românească, ce urma să fie conferită „*exclusiv pentru fapte excepționale de război ofițerilor care s-au distins în fața inamicului*”.

● **28 septembrie—14 octombrie/ 11—27 octombrie 1916.** Se desfășoară cea dintâi bătălie de la Oituz. Trupele române, comandate de generalul Eremia Grigorescu, după o rezistență eroică prin care au oprit înaintarea forțelor germano-austro-ungare, au trecut la contraofensivă, restabilind linia frontului pe bordura Carpaților.

● **30 septembrie—10 octombrie/ 13—23 octombrie 1916.** Are loc bătălia de la Predeal; armatele germano-austro-ungare încearcă, fără succes, să străpungă frontul spre Valea Prahovei.

● **3/16 octombrie 1916.** Au început să sosească primele elemente ale Misiunii militare franceze condusă de generalul Henri Mathias Berthelot.

● **3/16 octombrie—14/27 noiembrie 1916.** Pe văile Oltului și Topologului, se derulează o puternică ofensivă germano-austro-ungară, trupele inamice reușind să ocupe Râmnicu Vlcea (12/25 noiembrie) și Curtea de Argeș (14/27 noiembrie).

● **9/22 octombrie 1916.** Trupe germano-bulgare pătrund în orașul Constanța.

● **10/23—16/29 octombrie 1916.** Trupe române de sub comanda generalului Ion Dragalina angajează cea dintâi bătălie de la Tirgu Jiu, reușind să respingă o puternică ofensivă inamică.

● **28 octombrie—2 noiembrie/ 11—17 noiembrie 1916.** Ostașii români susțin cea de-a doua bătălie de la Oituz, când puternica presiune a armatelor germano-aus-

tro-ungare s-a lovit de rezistența eroică a trupelor române.

● **16—20 noiembrie/29 noiembrie—3 decembrie 1916.** Se desfășoară cea mai mare operație militară de pe frontul român din cursul anului 1916: bătălia de pe Neajlov și Argeș sau „bătălia pentru București”, în urma căreia armata română, copleșită numeric și tehnic, a fost nevoită să se retragă.

● **23 noiembrie/ 6 decembrie 1916.** Trupele germano-austro-ungare pătrund în București și Ploiești; pentru a nu cădea în mina inamicului, au fost distruse instalațiile petroliere și depozitele de benzină din această ultimă localitate.

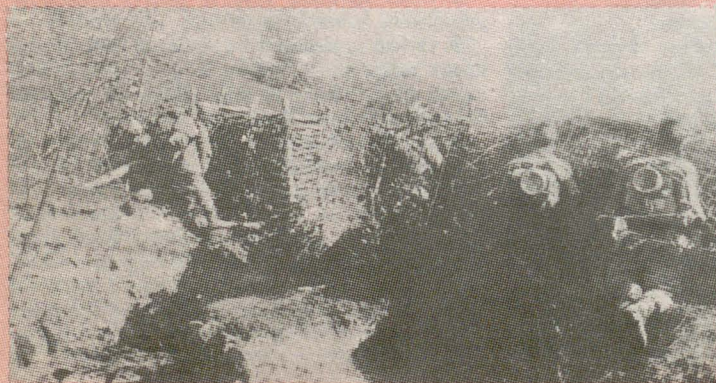
● **24 noiembrie/ 7 decembrie 1916.** „Grupul Cerna”, după două săptămâni de manevre și lupte executate în spatele frontului inamic pe Olt, încercînd să-l traverseze, se vede silit să renunțe la temerara sa tentativă.

● **25—29 noiembrie/ 8—12 decembrie 1916.** Se desfășoară lupta de pe Cricov, la capătul căreia armata română se repliază spre Râmnicu Sărat.

● **9/22—14/27 decembrie 1916.** Trupele româno-ruse susțin lupta de la Râmnicu Sărat, după care forțele aliate s-au repliat spre Focșani și Siretul inferior.

● **9/22 decembrie 1916—3/16 ianuarie 1917.** În regiunea Oituzului și a Vrancei s-au purtat un șir de lupte, care, în ansamblu, au primit numele de bătălia de la Cașin. Operațiile s-au desfășurat cu o mare îndrăjire și cu pierderi însemnate de ambele părți. Întreruperea acestora în primele zile ale lunii ianuarie 1917 a găsit pozițiile din văile Cașinului, Sușiței și Putnei — de o mare valoare strategică, întrucît completau spre Carpați linia de fortificații Focșani, Nămolosa, Galați — ocupate solid de trupele române.

■ **Colonel CONSTANTIN CĂZĂNIȘTEANU**
Dr. DORINA RUSU

În tranșee,
gata de atac

RĂZBOIUL INVIZIBIL ÎN ROMÂNIA (1914—1918)

1. Dosare sustrase

Activitatea organelor de spionaj și contraspionaj a cunoscut, în timpul primului război mondial, o dezvoltare nemaîntîlnită pînă atunci în istorie, cuprinzînd toate domeniile de activitate (militar, economic, social, tehnico-stiințific, politic, diplomatic etc). România — țară în care la începutul secolului al XX-lea se interferau interesele marilor puteri europene imperialiste, datorită poziției ei strategice și resurselor de materii prime — a constituit una din zonele asupra căreia și-au concentrat atenția serviciile de spionaj ale celor două tabere combatante. Încă din anii premegători izbucnirii războiului mondial, țara era cutureierată îndeosebi de agenții serviciilor de spionaj ale Puterilor Centrale, care transmiteau la Berlin și Viena informații despre intențiile cercurilor politice conducătoare.

De la agenții din București seseau informații tot mai îngrijorătoare privind starea de spirit a opiniei publice românești, care condamna dezlănțuirea războiului mondial de către Austro-Ungaria și își manifesta solidaritatea cu lupta eroică a poporului sîrb. Atitudinea ostilă față de Puterile Centrale a poporului român a fost consemnată, de asemenea, de unii dintre cei mai de seamă comandanți militari germani. Erich Falkenhayn, fost șef al Direcției Supreme a Armatei germane și comandant al Armatei a 9-a, scria: *„Atitudinea României față de Puterile Centrale a fost nelămurită încă din prima zi a războiului mondial; ea a devenit chiar suspectă după moartea bătărilor rege Carol I. La orice eșec suferit de Austro-Ungaria, situația se înrăutățește pînă la ostilitate, chiar nedeghizată”*.

Într-o alertă, serviciul de spionaj austro-ungar a trecut la înființarea unor centre de spionaj la Timișoara, Sibiu, Brașov, Cluj și Cernăuți, pentru a supraveghea tot ce se petrecea la sud și răsărit de Carpați. Serviciul de spionaj german a organizat la Sofia un centru asemănător, cu aceeași misiune. Activitatea de spionaj împotriva României nu era neglijată nici de centrele din Viena, Budapesta, Innsbruck etc. care, deși aveau în atenție Rusia țaristă, Italia și Franța, lucrau și pentru interceptarea și descifrarea corespondenței guvernului român cu statele Antantei, pentru capturarea și decodificarea cifrurilor și codurilor întrebuițate de armata română și de organele de siguranță.

Procurarea informațiilor prin intermediul personalului diplomatic a constituit în acești ani una din căile principale de pătrundere a serviciilor de spionaj ale Puterilor Centrale în România. Așa cum a reieșit din documentele vremii, întreaga activitate de spionaj a Puterilor Centrale pe teritoriul statului român a fost condusă și dirijată de ambasadorul german von dem Busche și de contele Czer-

nin, ambasador al Austro-Ungariei și viitor ministru de externe în anii de agonie ai monarhiei habsburgice.

O cale uzitată de serviciile de spionaj german și austriac, în anii neutralității noastre, era pătrunderea cadrelor și agenților în România, sub acoperirea de „tehnicieni” sau „specialiști” ai unor întreprinderi ori reprezentanți comerciali ai unor instituții și societăți culturale, științifice sau de învățămînt. O oficină de spionaj german a constituit-o reprezentanța pentru România a societății „Auskünftei W. Schimelpflug GmbH” din Leipzig, condusă de Adler, care lucra mină în mină cu Statul Major german. Acest birou desfășura o activitate informativă camuflată, îmbrăcată în haina unor simple știri cu caracter comercial, industrial și care, în aparență, aveau aspectul unui spionaj industrial-comercial, dar în realitate era un spionaj militar.

În centrul preocupărilor serviciilor de spionaj ale Puterilor Centrale s-a situat și regizarea unei puternice acțiuni de propagandă. Ministrul de externe austro-ungar, Berchtold, scria între altele șefului Statului Major al armatei austro-ungare Conrad von Hoetzendorf: *„... Pentru influențarea opiniei publice din România și anume atât a personalităților politice cît și a ziarelor, am întreprins deja de cîtva vreme împreună cu guvernul german o acțiune secretă pentru al cărei scop am pus la dispoziția ambilor noștri reprezentanți la București sume de bani în cantitate extraordinară (n.a.: aproximativ 70 milioane lei!). Această acțiune, care nu trebuie forțată și care trebuie să fie condusă, prin intermediari, cu cele mai mari precauțiuni, pășește cu succes și trebuie să aducă, în scurt timp, rezultate scontate”*.

Cei mai activi „intermediari” au fost financiarul Rozelius și Günther, agentul de comerț Hennenvogel și agentul de publicitate Iwersen. Din raportul găsit la Günther, di-

ROMÂNIA

În războiul de eliberare și reîntregire națională

rectorul societății petroliere „*Steaua Română*”, cu prilejul perchezițiilor organizate de Siguranța română la societățile cu capital german după intrarea țării noastre în război s-au descoperit documente ce reliefau întreaga activitate de propagandă germană în România pentru a influența orientarea politicii ei externe.

Înțelegând că activitatea serviciilor de spionaj austro-ungar și german constituia o primejdie de moarte pentru națiunea română, masele populare din România au sprijinit activitatea organelor de informații și contrainformații românești în acțiunea de descoperire și lichidare a agenților spionajului străin. Dind o valoare patriotică acestei acțiuni, oameni simpli, cinstiți și patrioți, au demascat în fața opiniei publice sau au predat organelor de siguranță pe cei ce au cutezat să se pună în slujba serviciilor de spionaj ale Puterilor Centrale. Într-un articol, Nicolae Iorga slătuia cetățenii țării că *singurul mijloc pentru a lupta împotriva spionilor este să tăcem... și să-i refuzăm a le comunica informații secrete.*

Sprijinite de opinia publică, organele de siguranță au descoperit activitatea de spionaj ce se făcea în România prin intermediul băncilor și societăților comerciale germane, au trimis în fața tribunalului militar pe Adler, șeful biroului de informații german din București, și au lichidat oficiile de spionaj german conduse de Hennenvogel, Iwersen și Rozelius. Materialul informativ strîns de Siguranța generală atesta că Legația germană din București își întreținea serviciul ei special de cercetări și informații în tot cuprinsul țării, iar Brigada specială de siguranță din Iași, supraveghind atent activitatea consulatului austriac din localitate, a descoperit că acesta se ocupa cu spionajul militar și cu recrutarea de noi agenți. Pe baza probelor strînse, agenții spionajului austriac au fost arestați, iar personalul consulatului care se ocupa cu activitatea de spionaj, expulzat.

Prin folosirea unor mijloace tehnice moderne și instalarea unor microfoane denumite „capcane” în camerele hotelului „*Athénée Palace*”, au fost interceptate convorbirile secrete ale unor cadre din spionajul german, sosite de la Berlin, ceea ce a permis depistarea la timp a intențiilor acestora și identificarea agenților lor din București.

O acțiune îndrăznească întreprinsă de organele de siguranță române în anii neutralității a fost sustragerea unor documente secrete, deosebit de importante, de la cadrele serviciilor de spionaj ale Puterilor Centrale; acestea, pe bună dreptate, a fost trecută printre cele mai de seamă performanțe informative în anele spionajului din primul război mondial.

Primul asupra căruia s-a acționat cu efect a fost ambasadorul Austro-Ungariei la București, contele Czernin, viitor ministru de externe. Acestuia, în octombrie 1914, i-a dispărut din automobil servieta cu documentele secrete, ca apoi să-i fie restituită. Autorii acestei acțiuni îndrăznețe au fost ofițeri ai siguranței române, care, printre alte documente secrete, au pus mina și pe cifrul diplomatic al Ministerului de Externe al Austro-Ungariei. Din teama de

a nu se compromite sau de a-și rata cariera, Czernin n-a raportat superiorilor săi de la Viena despre dispariția și apariția misterioasă a servietei cu actele secrete ale ambasadei.

În anii neutralității, organele contrainformative românești au descifrat întreaga corespondență a lui Czernin cu Viena, punînd mina pe dările de seamă ale ambasadei și avînd astfel suficiente date pentru a dejuca unele acțiuni ale spionajului austro-ungar. „*Scrierile apărute în literatura germană — se arăta în lucrarea «Misterele spionajului. Spioni și spioane celebre...» — afirmă că românii ar fi descifrat tot timpul telegramele ministrului austriac, întrucît, la ocuparea Bucureștiului, clișeele tuturor actelor și cifrului s-au găsit la locuința unui mare om politic.*”

Într-un mod asemănător se va proceda și cu baronul von dem Busche, ambasadorul Germaniei la București. La 16 august 1916, în momentul cînd se pregătea să părăsească definitiv Bucureștiul, i-a dispărut, în mod surprinzător, din automobil, dosarul cu documente strict secrete, care prezentau o importanță excepțională pentru serviciul de spionaj german și care trebuiau să ajungă neapărat la Berlin.

Acest dosar, care a fost imediat înaintat de directorul general al Siguranței — Iancu Panaitescu —, primului ministru Ion I.C. Brătianu și regelui Ferdinand, cuprindea, printre numeroase documente secrete, lista agenturii serviciului de spionaj german din România. Din conținutul dosarului reieșeau și unele metode și procedee ale serviciului de spionaj german de atunci: recrutarea mai întîi de agenți din lumea politică; ademenirea unor ofițeri și gazetari. Erau și agenți recrutați de prin cafenele și din rîndul oamenilor de casă ai șefilor de partide.

Un alt document din acest dosar reprezenta o scrisoare a Centrului de spionaj german de la Sofia, care anunța Legația germană din București că i-a expediat suma de 25 000 000 mărci aur pentru plata agenturii.

După intrarea României în război împotriva Puterilor Centrale, în august 1916, organele de siguranță, în colaborare cu cele militare, au organizat percheziții la societățile, întreprinderile și băncile cu capital german. Dosarul „*Günther*” descoperit la „*Steaua Română*”, precum și documentele găsite pe la diferite bănci au reliefat cît de periculoase devenise pentru siguranța statului român spionajul german, care avea drept țel menținerea României în orbita Puterilor Centrale. Eficacitatea acestui spionaj în țara noastră nu a avut însă nici pe departe valoarea scontată. Aceasta și datorită măsurilor de contracarare luate de organele competente române.

(va urma)

■ VASILE BOBOCESCU

PROCLAMAREA REPUBLICII POPULARE ROMÂNE

Armata își exprimă totala adeviziune

După încheierea victorioasă a războiului purtat împotriva Germaniei hitleriste, pentru armata noastră a urmat o perioadă de adinci prefaceri revoluționare. Partidul Comunist Român a continuat șirul de măsuri întreprinse încă din perioada anterioară pe linia clarificării ideologice a tuturor categoriilor de militari, punând în fața cadrelor militare problema opțiunii pentru dezvoltarea democratică a țării și a atașamentului față de puterea revoluționar-democratică. Îndeplinindu-și cu devotament sarcinile ei specifice, armata s-a încadrat, totodată, în marea operă de refacere economică a țării, care avusese mult de suferit de pe urma ororilor războiului.

Ca întotdeauna în istoria ei, armata a fost de partea forțelor revoluționare care au pregătit acțiunea de abolire a monarhiei, dovedindu-și astfel atașamentul față de regimul democratic. Abdicarea regelui și proclamarea Republicii Populare Române, la 30 Decembrie 1947, au stîrnit un val de entuziasm în rândurile oștirii țării. Știrea că monarhia a fost înlăturată și că România a fost proclamată republică s-a răspîndit cu viteza fulgerului în toate unitățile militare.

Documentele de arhivă constituie elocvente mărturii a ceea ce s-a petrecut atunci în diferite garnizoane răspîndite pe întreg cuprinsul patriei. Locotenent-colonelul Nicolae Pavlovski, aflat la acea dată la Comandamentul litoralului maritim relatează: „Am trăit din plin evenimentul descătușării în virtutea manifestărilor sărbătorești și al exploziilor de bucurie în mijlocul camarazilor mei — ostași, subofițeri și ofițeri de la Comandamentul litoralului maritim, și Școala navală — și al întregii populații a municipiului în fruntea căreia s-a aflat puternica muncitorime constănțeană.

Vestitorul fericitului eveniment a fost un marinăr de la postul de radio-ascultare de pe bricul «Mircea». Ca fulgerul, vestea s-a răspîndit pe întregul vas, în timp ce telefoanele zbirnău, vestind și celorlalte unități și formațiuni din garnizoană darul noului an. Pe puntea navei școală s-au petrecut scene impresionante... îmbrășări și sărutări frățești între trupă și ofițeri, între subofițeri și ofițeri veneau să dezvăluie și să pecetuiască adevăratele sentimente care zăceau înăbușite de atîta vreme în suferințele ostașilor marinari”.

La comandamentul unei mari unități din garnizoana Arad, știrea abdicării regelui și făurirea Republicii Populare Române a fost primită cu vii aplauze și mult entuziasm. În urma comunicării la radio a celui mai important eveniment istoric al anului, toți ofițerii, su-

bofițerii și soldații au comentat pînă noaptea tirziu, în sensul că monarhia nu mai avea nici un rost, că ea era o frînă în calea dezvoltării regimului popular.²

La Regiunea I Militară, în garnizoana Timișoara, vestea fericitului eveniment s-a soldat cu un miting la care au participat 10 000 de oameni — printre care și armata — manifestîndu-și adeviziunea și entuziasmul³.

În garnizoana Curtea de Argeș, vestea înlăturării monarhiei și adoptării noii forme de conducere a țării a fost primită cu multă bucurie. Muncitorii în număr foarte mare, autoritățile civile, ostașii, subofițerii și ofițerii s-au adunat în piața orașului la mitingul ce a avut loc în ziua de 31 decembrie 1947, orele 11, manifestîndu-și, prin ovațiuni nesfîrșite, bucuria cu care primesc noua formă de stat⁴.

Atitudinea loială a armatei față de republică și-a găsit o concludentă expresie juridico-militară în actul depunerii jurămîntului față de popor, de puterea populară. Pentru prima dată în istoria sa, armata română a jurat credință poporului, angajîndu-se solemn să apere cuceririle sale revoluționare, independența și suveranitatea patriei. Fiecare ostaș rostea: „Jur de a fi credincios poporului și de a apăra Republica Populară Română împotriva dușmanilor din afară și din năuntru, jur de a respecta legile Republicii Populare Române și de a păstra secretul în serviciu, jur supunere legilor și regulamentelor militare în toate ocaziile”⁵.

Din relatările soldatului Vitică Liviu aflăm sentimentele cu care trupa și cadrele Regimentului 6 artilerie anticăr din Curtea de Argeș au depus jurămîntul de credință. „În cadrul unei frumoase serbări ce a avut loc în regimentul nostru în ziua de 31 decembrie 1947, întregul efectiv — ostași, subofițeri și ofițeri — am depus jurămîntul pentru țara noastră, Republica Populară Română, fiind convinși cu toții că, odată înlăturat monarhismul, pentru toți oamenii muncii se deschid noi orizonturi către progres, către o viață mai bună”⁶.

Într-o adevărată sărbătoare s-a transformat și depunerea jurămîntului la Regimentul 34 infanterie Constanța. Același locotenent-colonel Pavlovski relatează: „Regimentul, de la comandant și pînă la cel din urmă ostaș,

■ Căpitan DUMITRU DOBRE

(continuare în pag. 63)

UNITATEA -

TRĂSĂTURĂ DEFINITORIE A EVOLUȚIEI ISTORICE A POPORULUI ROMÂN

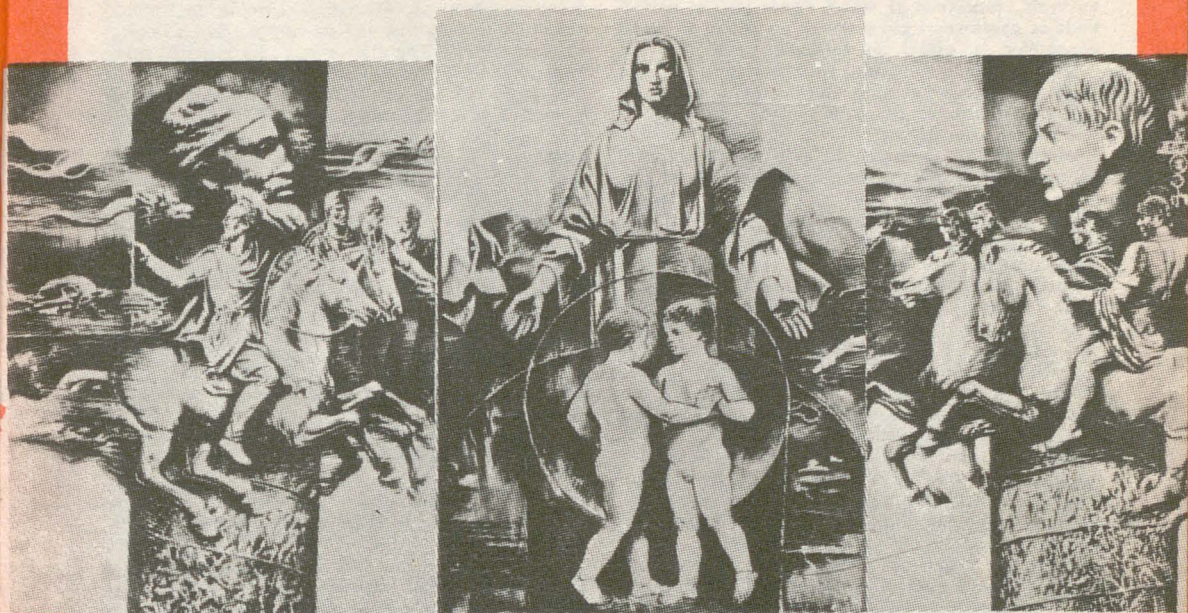
General-locotenent dr. ILIE CEAUȘESCU

1.1. Istoria noastră națională pune cu pregnanță în evidență un adevăr incontestabil: de la dacii citați de Herodot ca fiind „cei mai viteji și mai drepți dintre traci”¹, la cei de sub conducerea lui Burebista și Decebal, la românii născuți prin împletirea celor două mari civilizații antice — dacă și romană — și prin preluarea limbii latine de către daci, acum două mii de ani; de la oștenii lui Basarab, Mircea cel Mare, Iancu de Hunedoara, Vlad Tepeș, Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul, la bărbații destoinici de la 1877—1878, 1916—1917 și din timpul revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă declanșată la 23 August 1944; de la Dacia străveche la statele medievale românești, de la acestea la România modernă și apoi la România socialistă înfloritoare de astăzi, poporul român s-a individualizat prin evoluția sa unitară. Unitar prin strămoșii geto-daci cu „rădăcini de patru ori milenare”² — cum spunea marele istoric Nicolae Iorga —, unitar prin locul de plămădire, spațiul carpato-danubiano-pontic, prin limba pe care o vorbea, unitar prin obiceiuri și mentalități, prin cultura sa materială și spirituală, poporul român a trebuit să facă față nenumăratelor furtuni ce s-au abătut asupra lui, rămânând neclintit pe acest teritoriu, apărându-și ființa și dreptul la existență liberă.

Unitatea etnică a românilor s-a dovedit a fi de o

rezistență impresionantă, ea fiind clădită pe „vița cea plină de vînă a rasei tracice din poalele Carpaților”³, vița geto-dacilor, care formau o entitate organică în cadrul neamului tracilor, cel mai numeros după cel al indienilor, și care sub o singură conducere, dacă s-ar fi înțeles între ei, ar fi fost „de nănfînt și cu mult mai puternici dintre toate semințiile pămîntului”⁴. Forța, numărul și importanța lumii trace, întinsă de altfel unitar în răsăritul și sud-estul Europei, și-au pus amprenta pe evoluția ulterioară a străbunilor noștri legitimi — geto-dacii —, care au format un popor dens și compact, în măsură să înfrunte cu două milenii și jumătate în urmă puternica armată persană. Existența unui fond etnic omogen pe toată întinderea spațiului carpato-danubiano-pontic — atestată de numeroase mărturii arheologice și scrise despre poporul geto-dac — a creat premise obiective pentru o similitudine a dezvoltării social-economice, politice și culturale. De altfel, chiar începînd cu secolele IX—VIII î.e.n. se poate vorbi despre geto-daci ca de un popor distinct, cu o organizare politică, economică și culturală de sine stătătoare, unitar etnic și lingvistic, cu un destin istoric diferit de cel al marelui trunchi tracice sud-balcanic de care s-a desprins.

Neîndoiește că unitatea etnică a geto-dacilor a permis unirea lor sub marele rege Burebista și apoi

Moștenind de la daci voința de a nu-și pleca fruntea sub jugul străin, de la romani spiritul rațional, judecata și pasiunea creatoare, poporul român, apărut în lume cu aproape 2000 de ani în urmă s-a dezvoltat unitar în spațiul carpatodanubiano-pontic, îndeplinind un eroic și măreț destin istoric (reproduceri după tripticul „Nașterea poporului român” de Valentin Tănase)

sub regele-erou Decebal, într-un stat dac centralizat și independent, capabil să se înfrunte de la egal la egal cu superputerea lumii antice aflată în plină expansiune teritorială, Imperiul roman. În urma unor aprige și îndelungate înceștări, romanii au ocupat o parte din Dacia, dar poporul geto-dac nu a putut fi zdrobit și cu atât mai mult nu a fost desființat. Referindu-se la acest adevăr indubitabil, istoricul A.D. Xenopol scria că „neamul dacilor nu pieri în totalitatea ființei lui; numai coroana arborelui fu retezită; trunchiul rămase plin de o hrănitoare sevă și pe el, altoidnu-se elementul roman, se puse temeliea aceluia popor care astăzi poartă, pe un corp și o energie dacă, predispoziția spre civilizația moștenită de la romani”⁵. Prin împletirea celor două civilizații — dacă și romană — s-a format poporul român, a cărui etnogeneză se încheie în secolele II—III e.n., având un fond etnic omogen, clădit pe vatra străbună dacică în toată întinderea ei. Romanii au avut, desigur, influențe puternice asupra fizionomiei morale și spirituale a poporului dac, dar nu și asupra structurii lui ca popor, ca entitate etnică distinctă și plină de vitalitate. În acest sens, istoricii Constantin C. Giurescu și Dinu C. Giurescu notau: „este sigur: dacii alcătuiesc baza etnică a poporului nostru (...) Dacă romanismul a prins rădăcini atât de puternice și atât de durabile în stînga Dunării e fiindcă, purtător al unei civilizații supe-

rioare, a cîștigat pe acești daci, pe băștinași”⁶. Formarea poporului român pe fondul etnic ancestral dacic a asigurat permanența și continuitatea acestei realități în spațiul carpatodanubiano-pontic, de-a lungul întregii noastre istorii. Numeroase surse istorice reliefează acest aspect. Cronicarul bizantin Laonic Chalcocondil numește pe români „daci”⁷, umanisti ca Pietro Ransano, Filippo Buonaccorsi sau Antonio Bonfini, în secolul XV, relatează despre originea străveche a românilor și continuitatea lor neîntrepută pe teritoriul vechii Dacii⁸.

Consistența blocului etnic românesc a fost așa de puternică încît valurile nomade ale populațiilor barbare nu i-au putut altera ființa. Dimpotrivă, românii au fost cei ce au asimilat populații cu care au conviețuit, datorită superiorității lor numerice, de cultură și civilizație, datorită rezistenței substratului și superstratului din care a derivat sinteza etnodemografică românească.

Unitatea etnică a poporului român este strălucit reliefată de secretarul general al Partidului Comunist Român: „Păstrînd de la daci setea nestinsă de libertate, voința de a nu-și pleca fruntea sub jugul străin, hotărîrea de a rămîne mereu el însuși, unic stăpîn pe viața și pe soarta sa și continuînd spiritul rațional, judecata și pasiunea creatoare a romanilor, poporul român, nou apărut în lume, avea să înde-

plinească, într-o existență de aproape două milenii, un eroic, zbuciumat și măreț destin istoric, dezvoltându-se continuu și afirmându-se cu putere în rîndul popoarelor și, astăzi, al națiunilor lumii¹⁰.

1.2 Unității etnice românești în străvechiul spațiu al Daciei i-a corespuns și o unitate lingvistică realizată prin preluarea de către geto-daci a limbii latine în perioada conviețuirii cu romanii. De altfel, românii au fost cunoscuți în evul mediu timpuriu de popoarele europene sub numele de *blochi*, *volochi*, *blachi*, *valachi*, *vlahi* etc., toate avînd înțelesul de popor de limbă latină, nume dat mai întîi de celți, apoi de germanici, de la care l-au împrumutat slavii și alte popoare. Așa i-au cunoscut și triburile maghiare care au năvălit în Transilvania la finele secolului IX și începutul secolului X, înregistrîndu-i apoi în documente ca locuitori ai *terrae blachorum*. Poporul român s-a numit pe sine totdeauna cu numele său originar: *rumân*, *român*, *roman*. Din graiul românesc a preluat istoricul bizantin Ioan Kinnamos, în secolul al XII-lea, știrea cu privire la descendența românilor din coloniștii aduși din Italia, subliniind că *se spune* (se vorbește) acest lucru¹¹. Vorbind despre descendența română a țarului Ioniță Caloian și a poporului peste care domnea, papa Inocențiu al III-lea își înțemeia, în 1200—1202, cunoștințele sale pe *ceea ce se spunea* în popor, iar arhiepiscopul Ioan de Sultanieh scria în tratatul său de geografie din 1404 că, după *cum se spune*, românii se trag din romani și *ei înșiși afirmă* cu mîndrie că sînt romani, deoarece vorbesc aproape ca romanii¹². Nicola Machi-

nensis consemna în 1473 că românii înșiși invocă drept argument de căpetenie al originii lor romane faptul că *limba autohtonă pe care o vorbesc în chip obișnuit din copilărie este latină*¹³. La mijlocul secolului al XVI-lea conducătorul Tighinei utiliza, în corespondența cu vecinii săi, limba română, iar la începutul veacului următor un comandant militar turc se adresa transilvănenilor prin proclamații redactate în limba română¹⁴. Unitatea lingvistică a românilor a fost reliefată apoi de umanistul român Nicolaus Olahus, de cronicarii Grigore Ureche, Miron Costin, Ioan Neculce, Constantin Cantacuzino, de eruditul Dimitrie Cantemir, ale căror lucrări au pus bazele literaturii istorice apărute în acea perioadă. Cu atât mai mult era îndreptățit să afirme învățatul sas Ștefan Ludwig Roth în Dieta de la Cluj din 1842 că *limba oficială în Țara Românească Transilvania „nu poate fi nici cea ungurească, nici cea germană, ci numai cea română, fiindcă este singura limbă de circulație în această țară”*¹⁵.

„O însemnătate deosebită pentru fundamentarea științifică a ideii unității de neam, de origine etnică și limbă a tuturor românilor — subliniază secretarul general al partidului — au avut cronicarii și învățații poporului nostru din toate cele trei provincii. Astfel, cronicarul Grigore Ureche scria că «românii, cîți se află lăcuitoari la Țara Ungurească și la Ardeal și la Maramoros, de la un loc sînt cu moldovenii, și toți de la Rim se trag», iar Miron Costin, demonstrînd că «locul acesta unde este acum Moldova și Țara Muntenescă este drept Dachia, cum și tot Ardealul cu Maramoroșul și cu Țara Olteului», sublinia că, «român înseamnă romanus, și unul cînd întreabă pe celălalt despre limbă, zice pînă în ziua de azi: «știi rumânește?» — nu zice «moldovenește»»¹⁶.

Unitatea etnică și lingvistică a poporului român a generat dezvoltarea unei culturi și civilizații unitare pe întregul spațiu carpato-danubiano-pontic, atestată astăzi de numeroase izvoare arheologice, numismatice, epigrafice, precum și de documente scrise. Această cultură înfloritoare era fondată pe împletirea strînsă a celor două mari civilizații ale lumii antice — dacă și română — care au conviețuit vreme îndelungată, influențîndu-se și complectîndu-se reciproc. Unitatea culturală în spațiul românesc este exprimată prin nenumărate manifestări de cultură materială și spirituală omogenă din Cîmpia Tisei pînă la Marea Neagră (ceramică, obiceiuri, credințe, rit și ritual de înmormîntare, limbă, toponimie, hidronimie, tehnică arhitectonică etc.). Desigur că pe parcursul evoluției sale poporul român a suferit influențe mai mici sau mai mari, a asimilat ceea ce era de asimilat de la cei cu care vremurile l-au adus în contact, dar, incontestabil, civilizația românească a reprezentat pentru toți aceștia un izvor nesecat de împrumuturi, bine cunoscută fiind superioritatea ei, determinată de o moștenire ilustră, de o viață politică și social-economică dezvoltată, a cărei primă trăsătură era statornicia, legătura indestructibilă a românilor cu pămîntul pe care l-au locuit dintotdeauna. Odată cu constituirea primelor formațiuni politice, cnezatele și voievodatele, apoi a statelor feudale românești — Transilvania, Muntenia, Moldova, Dobrogea — cultura și civilizația poporului român vor face noi acumulări, care le vor fixa un loc distinct în Europa tocmai datorită evoluției unitare. Dezvoltarea economică a țărilor române a

Domnitorul Iancu de Hunedoara, realizatorul frontului comun antiotoman al țărilor române Transilvania, Muntenia și Moldova (reproducere după un desen de Titus Pit-tini)

Conștient de unitatea etnică, lingvistică și geografică a românilor de pe ambele versante ale Carpaților, domnitorul Ștefan cel Mare socotea Țara Românească Muntenia. „l'altra Valachia”

permis o permanentă circulație a valorilor pe întregul teritoriu românesc, cu influențe benefice asupra înfloririi unei civilizații omogene. Cultura medievală românească a promovat idei și valori fundamentale ale existenței poporului român: vechimea, originea, continuitatea și unitatea sa.

În epoca modernă s-a întărit și afirmat cu și mai multă putere caracterul unitar al civilizației românești. Prin obiectivele comune ale luptei de eliberare socială și națională a românilor s-a fundamentat o ideologie națională unitară, ale cărei baze fuseseră puse prin scrierile lui Inochentie Micu, ale reprezentanților „Școlii ardelenne”, ale lui Gheorghe Asachi și Gheorghe Lazăr, oameni pătrunși profund de ideile unității și propășirii naționale. Generoasele și valoroasele idei integrate patrimoniului luptei revoluționare a poporului român au fost continuate în focul revoluțiilor de la 1784 și 1821, al celei de la 1848 și în epoca ce a urmat, de către mari oameni politici ca Nicolae Bălcescu, Avram Iancu, Mihail Kogălniceanu și alții.

Înfăptuirea Unirii din 1859, cucerirea independenței de stat a României în 1877 și desăvârșirea unității statului național în 1918 au reprezentat adevărate pietre de hotăr în ascensiunea unitară a civilizației poporului român.

Unitatea de evoluție politico-statală a constituit o altă coordonată fundamentală a evoluției unitare a poporului român pe tot cuprinsul carpato-danubiano-pontic. Tendința spre unitate politică a tuturor locuitorilor care aveau aceeași origine, vorbeau aceeași limbă, aveau aceleași tradiții și aceleași obiceiuri s-a manifestat încă din secolul I î.e.n. prin constituirea marelui stat dac centralizat și

independent condus de Burebista, „cel dintîi și cel mai mare dintre regii din Tracia”¹⁷, stat care se întindea de la Dunărea de mijloc pînă la Bug și de la Munții Balcani pînă la Carpații Păduroși. Statul dac al lui Decebal, deși mai restrîns teritorial decît cel din vremea predecesorului său, a atins un înalt stadiu de dezvoltare economică și politică, fapt care l-a făcut temut de romani.

După retragerea administrației și armatei romane din Dacia, poporul român a cunoscut forme specifice de organizare: obști săteti, conduse de „oameni buni și bătrîni” — forme care își aveau originea în organizările social-economice de același tip ale dacilor — și uniuni de obști, denumite sugestiv de Nicolae Iorga „*Romanii populare*”, reușind să se opună cu succes atacurilor populațiilor migratoare. Aceste entități statale au evoluat spre forme superioare de organizare social-economică și politică, cnezatele, voievodatele, precum și alte formațiuni similare alcătuind la un loc ceea ce în conștiința poporului român reprezenta „Țara” unică, adică toată întinderea vetrei sale de plămădire.

Sincronismul dezvoltării politice a poporului nostru este evidențiat și de declanșarea concomitentă și derularea similară a procesului de formare a statelor feudale românești Transilvania, Muntenia, Moldova și Dobrogea. Manifestarea acestui pluralism statal pe cuprinsul teritoriului românesc în evul mediu, datorată atât caracterului închis al economiei feudale, cit, mai ales, vecinătății regatelor și imperiilor vremii, care duceau o politică de expansiune, nu a putut afecta unitatea poporului român, exprimată în armonia geografică a întregului teritoriu, în comunitatea de limbă și cultură, în similitudinea structurilor economice și sociale etc. Între statele feudale românești s-au păstrat necontenit strînsse legături politice, economice, spirituale; ele și-au conservat permanent organizarea internă identică sau asemănătoare și, mai presus de toate, numele generic și străvechi pentru toți locuitorii patriei noastre, acela de român, precum și tradiția istorică a originii, unității și statalității. Aceste legături permanente au generat dorința transformată apoi în tendință de unire a tuturor românilor într-un singur organism statal. În timpul domniei lui Iancu de Hunedoara, Țara Românească Transilvania a constituit centrul spre care gravitau și celelalte două țări românești, în scopul creării unui front comun antiotoman. Este semnificativ faptul că domnitorul se socotea și era socotit în același timp și „căpitan” sau chiar voievod al Țării Românești Muntenia, iar Bogdan al II-lea, domnul Țării Românești Moldova, îi scria în 1450: „Țara Domniei mele și Țara Domniei tale una să fie”. Vlad Țepeș considera țărilor române Muntenia și Transilvania ca „o singură țară”, iar Ștefan cel Mare socotea țara românească de la sud de Carpați, după cum spunea, în 1478, solul său la Veneția — „l'altra Valachia”¹⁸. O oaste munteană și alta moldoveană, față în față la 1507, au renunțat să se înfrunte, înțelegînd sfatul că „sînt de aceeași credință și de aceeași semînție”. Umanistul polonez Petru Porembsky sublinia că pătrunderea lui Petru Rareș în Transilvania nu a înfîmînat piedici „fiind țara aceasta locuită de români, care din pricina asemănării limbii s-au alăturat cu ușurință moldovenilor”¹⁹.

Astfel de mărturii conturau o unitate politică existentă pe deasupra pluralismului statal româ-

Unirea politică a țărilor române sub domnia lui Mihai Viteazul la 1600 a prevestit formarea statului național unitar român de mai târziu (reproducere după tabloul „Intrarea lui Mihai Viteazul în Iași” de Constantin Agafiței)

nesc, unitate politică ce avea să dobindească, la sfârșitul secolului al XVI-lea, o împlinire istorică prin fapta de excepție a lui Mihai Viteazul „Unificatorul”. Unirea de către marele voievod a celor trei țări românești sub sceptrul său și făurirea statului unitar centralizat au marcat punctul culminant al unui vast și îndelungat proces istoric de reconstituire a unității politice românești în vatra vechii Dacii. Chiar dacă nu a dăinuit decât scurt timp, „Unirea făurită sub domnia lui Mihai Viteazul exprima voința românilor de a-și avea un stat unitar propriu, prevestind formarea statului național unitar român de mai târziu, în 1918”²⁰.

Unitatea politică, economică, geografică a spațiului carpato-danubiano-pontic, locuit dintotdeauna de poporul român, a reprezentat o dominantă a gândirii politice, diplomatice, militare și culturale a marilor voievozi ai celor trei țări românești, precum și a practicii lor politico-militare.

Epoca modernă a ridicat pe o treaptă superioară lupta pentru unitate națională a românilor desfășurată în condițiile în care dominația străină asupra țărilor române s-a intensificat considerabil. Politica de anexiune teritorială promovată de marile imperii vecine a făcut ca parte din teritoriile românești să fie înglobate: în 1775, partea de nord a Moldovei a fost inclusă la Imperiul habsburgic, în 1812, teritoriul românesc dintre Prut și Nistru a fost încorporat la Imperiul țarist, iar în 1867, Transilvania a fost anexată de Ungaria cu sprijinul Curții de la Viena. În pofida acestei situații, realizarea unității naționale a tuturor românilor a devenit un deziderat permanent, ea fiind înscrisă în programele marilor mișcări sociale care au urmat.

Revoluția pașoptistă din țările române a fost unitară atât prin obiective, cât și prin acțiuni, conducătorii săi concludând strâns și intrajutorându-se permanent, cu conștiința că sînt fiii aceleiași patrii — Daco-România —, pe care aveau dreptul și misiunea istorică de a o edifica.

Unirea Moldovei cu Muntenia în 1859 și formarea statului național modern român a dat un puternic impuls luptei de eliberare națională a românilor din Transilvania.

Realizarea Marii Uniri din 1918, prin care toate teritoriile românești aflate sub dominație străină s-au unit cu patria-mamă, a constituit un corolar al luptei de veacuri a poporului nostru pentru unitate națională. Conștințită prin adunări reprezentative ale fiecărei provincii, aiese pe baza principiului sufragiului universal, sau de organizații legal constituite, în entuziasmul general al mulțimilor

participante, înfăptuirea statului național român unitar nu a fost un eveniment de conjunctură, un dar sau un rezultat al unor conferințe internaționale, ci așa cum apreciază președintele României socialiste, „rodul luptei neobosite duse de cele mai înaintate forțe ale societății, de masele largi populare, pentru unire, produsul legic al dezvoltării istorice, sociale și naționale, a poporului român”²¹. Actul de autodeterminare săvîrșit de poporul român și-a dobîndit ulterior consacarea internațională prin sistemul tratatelor de după primul război mondial. Formarea statului național unitar român a deschis calea pentru dezvoltarea pe o treaptă superioară a națiunii române, marcînd intrarea țării noastre într-un stadiu nou al evoluției sale economico-sociale.

Prin înfăptuirea actului de la 23 August 1944, s-a deschis calea eliberării definitive a României de sub dominația imperialistă, calea împlinirii năzuințelor întregului popor de a acționa în strînsă unitate pentru făurirea viitorului socialist și comunist al țării. Au avut loc apoi profunde transformări revoluționare în întreaga structură a societății, iar începînd cu Congresul al IX-lea țara noastră a intrat în cea mai rodnică epocă din mult milenara sa istorie. Toate realizările obținute în acești ani sub conducerea înțeleaptă a Partidului Comunist Român se întemeiază pe unitatea de monolit a poporului nostru în jurul partidului, devenit astăzi centrul vital al întregii societăți. Poporul român, liber și stăpîn pe soarta sa, este deplin conștient de necesitatea consolidării și apărării unității patriei, în orice împrejurări, oricît de grele ar fi ele. Subliniind caracterul unitar al poporului român, secretarul general al Partidului Comunist Român arată: „Avem un popor, o țară în care trăiesc laolaltă românî, precum și oameni ai muncii de origine maghiară, germană, sîrbă sau de altă naționalitate. Dar cu toții reprezentăm un popor unic — și nu admitem nimănui să încerce să lovească în unitatea poporului nostru”²².

Unitatea statală a românilor pe teritoriul pe care s-au plămădit și pentru care s-au jertfit este bunul cel mai de preț și de aceea, astăzi, strîns uniți în jurul Partidului Comunist Român, care formează centrul vital al națiunii, nu vom permite nimănui și în nici o împrejurare să atenteze la drepturile noastre legitime. De aceea, Partidul Comunist Român subliniază că fiecare cetățean român, fără deosebire de origine etnică, are datoria sfîntă de a face totul, chiar cu sacrificiul suprem, de a apăra ca pe lumina ochilor bunurile cele mai

de preț ale poporului român: unitatea, independența, suveranitatea, drepturile sale istorice asupra giei strămoșești, integritatea teritorială a Republicii Socialiste România, de a-și aduce din plin contribuția la înflorirea continuă a patriei noastre socialiste, de a fi oricând gata să apere interesele și destinele poporului român împotriva oricărui agresor. În același timp, fiecare cetățean român, indiferent de naționalitate, are datoria constituțională, civică, cetățenească și morală de a lua atitudine fermă față de acele elemente necinstite care, prin metode, forme și căi nedemne de epoca în care trăim, încearcă să denatureze adevărul istoric, falsifică faptele istorice, inventează formule care mistifică realitatea, denigrează poporul român, istoria sa milenară, ponegrind lupta eroică a poporului nostru pentru apărarea ființei sale. Insistăm asupra acestui aspect, întrucât unii așa-zii istorici din străinătate și-au făcut o practică — nedemnă, desigur — de a falsifica și denigra, erijându-se în cunoscători, în așa-zii judecători ai istoriei poporului român, scriind în chip tendențios și denaturat despre istoria noastră. Acei istorici care se dedau la asemenea practici ce nu au nimic comun cu știința istorică și, indiferent din ce motive — din necunoaștere sau în mod premeditat — comit delictul de amestec în treburile interne ale țării noastre. Împotriva unor asemenea elemente trebuie luată atitudine fermă, de către toți cetățenii patriei noastre fără deosebire de origine etnică, deoarece asemenea practici incorecte aduc mari deservicii politice de colaborare și înțelegere între popoare. Secretarul general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, subliniază: „Indiferent de părinții din care s-a născut unul sau altul, cu toții suntem fiii aceleiași patrii, ai României! Și toți trebuie să ne îndeplinim îndatoririle, să facem totul ca să avem o viață mai bună, liberă, tot mai îmbelșugată și independentă în România”²³.

Numai astfel unitatea poporului nostru, a tuturor cetățenilor României socialiste, fără deosebire de origine etnică, în jurul Partidului Comunist Român va acționa ca un element dinamizator de cea mai mare însemnătate în procesul edificării socialismului și comunismului în țara noastră.

Prin hotărîrea luată de Marea Adunare Națională de la Alba Iulia din 1 Decembrie 1918 se încheia procesul unirii naționale a poporului român într-un singur stat independent

- ¹ Herodot, Istorii, vol. I, Editura Științifică, București, 1961, p. 345.
- ² Nicolae Iorga, Originea, firea și destinul neamului românesc, în *Enciclopedia României*, vol. 1, București, 1938, p. 34.
- ³ A.D. Xenopol, Istoria românilor din Dacia Traiană, ed. a 3-a, vol. I, București, Cartea românească, 1925, p. 233-234.
- ⁴ Herodot, Istorii, vol. II Editura Științifică, București, 1961, p. 29.
- ⁵ A.D. Xenopol, Istoria românilor din Dacia Traiană, vol. I, București, 1913, p. 106.
- ⁶ Constantin C. Giurescu, Dinu C. Giurescu, Istoria românilor, vol. I, București, 1974, p. 73.
- ⁷ Apud A. Armbruster, Romanitatea românilor. Istoria unei idei, București, 1972, p. 52-53.
- ⁸ Ibidem, p. 60-63.
- ⁹ Ștefan Pascu, Făurirea statului național unitar român, vol. I, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1983, p. 12.
- ¹⁰ Nicolae Ceaușescu, România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate, vol. 14, Editura Politică, București, 1977, p. 319.
- ¹¹ Cf. G. Popa-Lisseanu, Dacia în autorii clasici, II, Autorii greci și bizantini, București, 1943, p. 269.
- ¹² Apud Ștefan Pascu, op. cit., p. 25.
- ¹³ Ibidem, p. 26.
- ¹⁴ Apud S. Mehedinți, Ce este Transilvania?, București, 1940, p. 77.
- ¹⁵ Ibidem.
- ¹⁶ Nicolae Ceaușescu, România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate, vol. 13, Editura Politică, București, 1977, p. 38-39.
- ¹⁷ Apud Vasile Pârvan, Getica. O protoistorie a Daciei, București, 1926, p. 78-80.
- ¹⁸ Apud Ștefan Pascu, op. cit., p. 33.
- ¹⁹ Ibidem, p. 35.
- ²⁰ Nicolae Ceaușescu, România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate, vol. 24, Editura Politică, București, 1983, p. 11-12.
- ²¹ Nicolae Ceaușescu, România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate, vol. 13, Editura Politică, București, 1977, p. 42.
- ²² Nicolae Ceaușescu, România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate, vol. 24, Editura Politică, București, 1983, p. 93.
- ²³ Nicolae Ceaușescu, România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate, vol. 24, Editura Politică, București, 1983, p. 93.

Marea unire din 1918

(urmare din pag. 4)

nucleare, trecerea la dezarmare și asigurarea unei păci trainice în lume.

Tradiția istorică a poporului nostru atestă faptul că dintotdeauna a dorit să-și făurească destinele într-un climat de armonie, înțelegere și pace. De aceea, recenta inițiativă a tovarășului Nicolae Ceaușescu privind reducerea cu 5 la sută a armamentelor, efectivelor și cheltuielilor militare a fost susținută cu entuziasm de întreaga națiune. La referendumul național din 23 noiembrie, cetățenii României socialiste, militarii armatei noastre și-au exprimat totala adeziune față de acest act de înaltă responsabilitate politică, spunând un DA hotărât pentru pace, pentru viață, pentru viitorul pașnic al omenirii. Aceasta a constituit o nouă expresie a unității de nezdruccinat a poporului român în jurul partidului, al secretarului său gene-

ral, tovarășul Nicolae Ceaușescu, un act de voință națională liber exprimată pentru apărarea și afirmarea dreptului suprem al oamenilor, al popoarelor la existență liberă și demnă, la pace. Căci numai pacea este garanția supremă a unității, independenței și suveranității națiunilor din întreaga lume, pacea este bunul cel mai de preț al umanității.

¹. Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism, București, Editura Politică, 1975, p. 36.

². „Adevărul”, 23 oct./ 10 nov. 1918; AL. Porțeanu, L'apport du mouvement ouvrier et socialiste de Transylvanie au parachèvement de l'unité de l'état national roumain, în „Revue roumaine de l'histoire”, VII, 1968, nr. 6, p. 1024, apud Ștefan Pascu, Făurirea statului național unitar român, vol. II, Editura Academiei R.S. România, București, 1983, p. 91.

³. „Românul”, an VII, nr. 1 din 8 noiembrie 1918 și nr. 3 din 12 noiembrie 1918, apud 1918 la români, Desăvârșirea unității național-statale a poporului român. Documente externe 1879—1916, vol. I, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1983 p. 50.

⁴. „Drapelul” din 20 octombrie/ 2 noiembrie 1918, apud Contribuții la studierea istoriei contemporane a României, vol. 1, p. 14.

⁵. „Adevărul” din 28 octombrie/ 10 noiembrie 1918, apud Contribuții la studierea istoriei contemporane a României, vol. 1, p. 14.

⁶. Ștefan Pascu, op. cit., p. 88; 90.
⁷. Ștefan Pascu, Marea Unire din 1 decembrie 1918 — împlinire a aspirațiilor multiseculare de unitate națională și integritate teritorială a românilor, în File din istoria militară a poporului român, vol. 10, Editura Militară, București, 1982, p. 392.

⁸. Ștefan Pascu, op. cit., p. 153—156.
⁹. 1918. Unirea Transilvaniei cu România. Editura Politică, București, 1978, p. 806.

¹⁰. Marea Adunare Națională întrunită la Alba Iulia în ziua de 1 decembrie 1918. Acte și documente, vol. 1, București, 1928, p. 14—18, apud File din istoria militară a poporului român, vol. 11, Editura Militară, 1983, p. 397.

¹¹. 1918 la români. Desăvârșirea unității național-statale a poporului român. Documente externe 1916—1918, vol. II, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1983, p. 1254.

¹². Ibidem, p. 1249.

¹³. Ibidem, p. 1256.

¹⁴. Nicolae Ceaușescu, România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate, vol. 24, Editura Politică, București, 1983, p. 13.

Marele efort uman și material al României

(urmare din pag. 11)

au luptat voluntar împotriva nemților pe teritoriul Cehoslovaciei, ajutând la eliberarea ei”.

În timp ce Armata 1 și Armata 4 române desfășurau acțiuni de luptă pe teritoriul Cehoslovaciei, Regimentul 2 care de luptă român a fost angajat, începând cu 9 aprilie 1945, pe teritoriul Austriei. Acționând în sprijinul unor mari unități de infanterie sovietice, tanchiștii români au înaintat pe direcția Hohenrappersdorf-Schrick-Mistelbach (la 45 km nord-est de Viena) și au dus lupte înverșunate în zonele localităților Schrick, Wilfersdorf, Mistelbach, Aspern, Zistersdorf și Poysdorf, provocând inamicului importante pierderi în oameni și tehnică de luptă. Din aprilie și pînă în iunie 1945, subunități române ale Brigăzii de cai ferate au acordat un prețios sprijin forțelor sovietice care operau în spațiul austriac, lucrînd la reconstrucția sau repararea de poduri, la sporirea capacității de trafic a unor gări etc.

Pe întreaga durată a operațiilor, ostașii români au manifestat respect față de populația ugară, cehoslovacă și austriacă, precum și grijă față de bunurile materiale și culturale, au ajutat organele locale administrative și populația civilă la înlăturarea urmărilor războiului și reluarea activităților productive, atrăgîndu-și dragostea și simpatia cetățenilor din orașele și satele eliberate.

Participarea armatei române la eliberarea Ungariei, Cehoslovaciei și Austriei a fost sprijinită continuu și masiv de poporul nostru, care a răspuns cu entuziasm chemării partidului comunist „Total pentru front, total

pentru victorie!“. Extracția de cărbune era în martie 1945 de aproape două ori mai mare decît în septembrie 1944; industria a aprovizionat armata cu cantități tot mai mari de armament și muniții, cu produsele alimentare necesare afit trupelor române, cit și unor efective militare sovietice staționate și în trecere pe teritoriul național; întregul sistem de comunicație feroviar, rutier, aerian, fluvial, maritim, precum și rețeaua telefonică și telegrafică au fost puse la dispoziția frontului. Tărănimea a făcut eforturi impresionante pentru asigurarea cantităților necesare de produse agro-alimentare, furaje, precum și a unui mare număr de cai și căruțe.

Contribuția economică a României la războiul antihitlerist s-a ridicat la peste un miliard de dolari (valută 1938), ceea ce echivalează cu de peste patru ori bugetul țării din anul 1938. Așa cum se menționa în ziarul englez „Sunday Times” din 8 ianuarie 1945 prin efectivele militare pe care le-a avut pe front, România se situează pe al patrulea loc în rîndul puterilor coaliției antihitleriste.

Sintetizînd în mod magistral efortul României în războiul antihitlerist, secretarul general al partidului, președintele republicii, comandantul nostru suprem, tovarășul Nicolae Ceaușescu, subliniază: „Timp de 8 luni, circa 500 000 de ostași ai armatei române au luptat cu eroism și au contribuit, cu grele jertfe de sînge, la victoria împotriva Germaniei fasciste. Despre aceasta stau mărturie cei peste 170 000 de ostași români morți, răniți sau dispăruți în crîncenele lupte purtate împotriva mașinii de război hitleriste, uriașa mobilizare a întregului popor, care a făcut totul pentru susținerea frontului și pentru a contribui la victoria finală asupra fascismului”.

Uriașul efort militar și economic al țării noastre pentru zdrobirea fascismului a constituit expresia fermă a poporului român, mobilizat de partidul comunist, de a pune capăt oricărei dominații străine, de a deveni liber și stăpîn pe soarta sa, de a-și făuri suveran viitorul.

LUPTA PENTRU LOCALITĂȚI (I)

În cadrul războiului de apărare a patriei de către întregul popor, din multitudinea de probleme pe care le ridică valorificarea oportună a valențelor militare ale teritoriului național, doctrina noastră militară acordă o importanță deosebită transformării localităților în puternice cetăți de muncă, luptă și apărare.

Premisele istorice ale acestei teze doctrinare sînt încă împlinite în solul strămoșesc. Veacuri de-a rîndul, locuitorii ținuturilor românești, siliți să poarte crîncene bătălii pentru apărarea vetrelor lor, pentru alungarea cotoptorilor și eliberarea pămîntului vremelnic ocupat, și-au adaptat cu măiestrie metodele și procedeele de luptă la condițiile geoclimatice caracteristice spațiului propriu de viețuire.

Astfel, una din cele mai vechi acțiuni militare în scopuri expansioniste desfășurate asupra așezărilor străbunilor noștri geto-daci, menționată istoriografic, anume cea întreprinsă de puternica armată condusă de Alexandru Macedon, în anul 335 î.e.n., s-a izbit de riposta dîrză a apărătorilor. Oastea macedoneană a fost înfrînată de geto-daci încă de la Istru, pe care forțele invadatoare reușiseră să-l treacă prin surprindere, pe timpul nopții. Cu toate că realizase acest avantaj, inamicul nu a putut determina pe localnici să renunțe la luptă. Dimpotrivă, în fața rezistenței îndrîjite a geto-dacilor, care îi hărțuiau continuu pe atacanți, Alexandru cel Mare a fost nevoit să adopte un dispozitiv cu totul neobișnuit pînă atunci, cu falanga „în formație pătrată”, pentru a evita încercuirea care părea iminentă. După cum informează izvoarele antice, pe direcția de înaintare a oastei macedonene, geto-dacii aveau dispusă o localitate fortificată „la o depărtare de o parasangă”, adică 5 500 m, dar care nu a putut fi folosită pentru apărare întrucît „orașul nu era bine întărit”¹.

Lupta pe căile de acces s-a efectuat în condiții bune pentru apărători, retragerea făcîndu-se în ordine și fiind acoperită de elemente de siguranță. Procedeele adoptate pentru ducerea apărării de către geto-daci — hărțuirea permanentă a adversarului, retragerea pe aliniamente succesive, stabilite din timp, evacuarea populației și a avutului ș.a. — au evidențiat trăsături esențiale ale artei militare a strămoșilor noștri, devenite tradiționale la români.

În cadrul războaielor de apărare din anii 101—102 și 105—106, purtate de dacia condusă de Decebal, armata și poporul au opus înaintării romane o rezistență eroică, punînd în valoare puternicul lor sistem de fortificații. Locuitorii fiecărei așezări s-au apărut cu ne strămutată îndrîjire, vreme îndelungată, deși asalturile erau date de forțe superioare, care aveau o mare experiență în organizarea asediilor și erau dotate cu cele mai perfecționate mașini de război ale timpului. În secvențele de luptă înfățișate pe Columna lui Traian, una din cetățile dace se reliefează ca o construcție puternică, cu ziduri groase, construite din blocuri poligonale, întrerupte de rînduri de birne așezate transversal. Deosebit de îndrîjite lupte s-au dat în anul 106 pentru apărarea Sarmizegetusei, desfășurîndu-se frecvente acțiuni atît pe căile de acces, cît și pe zidurile acesteia. Dorința fierbinte de a-și salva, chiar cu prețul vieții, cetatea sacrală i-a determinat pe apărători să se opună cu o deose-

bită înverșunare pătrunderii romanilor în incintă, unele scrieri istorice relatînd și despre luptele din interiorul acesteia.

Dar pierderea Sarmizegetusei nu a însemnat înfrîngerea definitivă a armatei dace. În zonele ocupate de romani, se desfășura o amplă mișcare de rezistență, în cadrul căreia erau permanent atacate castrarele romane. Decebal, cu forțele retrase din cetăți și cu cele regrupate din alte zone, a încercat recucerirea unor așezări care fuseseră ocupate de romani. Așa cum ni se înfățișează pe Columnă, lupte de un zguduitor dramatism au fost duse pentru eliberarea unei așezări întărite, acțiune condusă direct de regele-erou Decebal.

Continuînd tradițiile militare ale strămoșilor lor geto-daci, românii au desfășurat de-a lungul întregului ev mediu un impresionant șir de lupte pentru apărarea teritoriului pe care s-au format ca popor și pe care l-au stăpînit dintotdeauna. Împotriva oștirilor invadatoare, de cele mai multe ori mai numeroase și mai bine înzestrate pentru luptă, voievozii țărilor române au zidit cetăți puternice pe direcțiile principale de invazie, ca și în jurul sau în apropierea localităților mai importante, pe care le-au apărut cu strășnicie, iar pe cele cucerite de năvălitori le-au eliberat în scurt timp, producîndu-le acestora pierderi deosebit de însemnate, care au determinat deseori deznădămintul unor campanii.

Pot fi amintite, în acest sens, printre altele, luptele pentru apărarea localităților de pe pămîntul românesc purtate pe timpul marii invazii a tătarilor din anul 1241, cînd cetățile transilvane Rodna, Bistrița, Cetatea de Baltă, Cluj, Alba Iulia și Sebeș au fost atacate de forțele mongole. Românii s-au bătut cu îndrîjire pentru apărarea lor, folosind mijloacele și procedeele străvechii tactici a înaintașilor.

Prelînd și dezvoltînd aceste tradiții, Iancu de Hunedoara obține un răsunător succes, în anul 1442, împotriva unui corp expediționar otoman compus din aproxi-

Asediul unei așezări în timpul războaielor dintre daci și romani (scenă de pe Columna Traiană)

mativ 80 000 de oameni, care urmăreau cucerirea capitalei Tării Românești Transilvania — Alba Iulia. Înaintarea oastei inamice a fost inițial oprită de rezistența dâră a apărătorilor cetății Sibiului. Încercările repetate de a cucerii această cetate situată pe o importantă direcție strategică au rămas fără rezultat, otomanii înregistrând pierderi însemnate. Meziid, beiful Vidinului, care conducea armata invadatoare, a fost nevoit să-și reconsidere planul de campanie, dispersându-și forțele prin distribuirea unei însemnate părți a acestora pentru asediul Sibiului, în timp ce restul forțelor și-a schimbat direcția de înaintare către nord-vest. În aceste condiții, Iancu a luat hotărârea ca pînă la mobilizarea oastei mari să organizeze capitala pentru apărare, concomitent cu ducerea unor acțiuni întârziatoare pe căile de acces către aceasta.

La 18 martie 1442, cînd inamicul era pe punctul de a realiza un cap de pod peste Mureș, la nord de Alba Iulia, Iancu a ieșit din cetate, cu o parte din forțele pe care reușise să le concentreze executînd prin surprindere o lovitură — numită, într-o expresie modernă — în fața limitei dinainte a apărării, în urma căreia a eliberat localitatea Sintimbru, organizînd-o pentru apărare. Prin această acțiune, voievodul a urmărit, în primul rînd, scoaterea capitalei în afara unei confruntări directe, care ar fi putut să-i producă pagube însemnate, alături de materiale, cît și morale. În al doilea rînd, el și-a propus să atragă și să blocheze însemnate forțe otomane pentru lupta la încercuirea garnizoanei Sintimbru, concomitent cu menținerea unei permanente zone active în spatele liniilor inamice. Intuind stratagema lui Iancu, Meziid s-a retras spre Sibiu. Dar aceasta a constituit o gravă eroare din punct de vedere tactic, deoarece corpul expediționar otoman a fost urmărit, la mică distanță, de o puternică forță condusă de însuși voievodul Tării Românești Transilvania, care nu a întârziat să lovească deci-

siv, înaintea ca inamicul să realizeze joncțiunea cu trupele care continuau asediul Sibiului.

Cooperînd strîns cu oastea care acționa în cîmp deschis, trupele din garnizoana Sibiu au ieșit din cetate și, printr-un atac impetuos, cu o parte din forțe au încercuit pe asediații, iar cu cealaltă au lovit inamicul în spatele dispozitivului acestuia, obligîndu-l să lupte cu frontul răsturnat. Complet surprinsă, oastea otomană a început o retragere dezordonată spre munți, urmărită și lovită permanent de viteaza armată română.

Glorioasa domnie a lui Ștefan cel Mare ne oferă și ea exemple edificatoare în ceea ce privește tactica românească în lupta pentru localități: Memorabilă a rămas bătălia de la Baia, din anul 1467, în care Ștefan a zdrobit armata regelui Ungariei, Matei Corvin. Hărțuit permanent de oastea română, în fruntea căreia se afla domnitorul, armata invadatoare, care se cifra la 40 000 de oameni, a intrat în ziua de 14 decembrie în localitatea Baia, ocupînd-o. Așteptîndu-se la o ripostă puternică din partea apărătorilor așa cum consemna cronicarul polonez I. Dlugosz, contemporan cu evenimentele, oștile ungare „[...] au întărit orașul cu valuri de pămînt, cu gropi și cu care (căci se temeau de năvălirea dușmanilor)”. În continuare, cronicarul arată: „Ștefan Voievod [...] socoti că a sosit timpul, cînd cu puțin să bată pe cei mulți [...]”². Neacordînd nici un răgaz inamicului pentru a-și desăvîrși consolidarea dispozitivului de apărare, chiar în acea noapte „[...] el a trimis mai înainte oamenii [...]” — pentru executarea cercetării, așa cum spunem azi —, iar pentru realizarea surprinderii, crearea panicii în cadrul forțelor adverse și limitarea posibilităților acestora de manevră „[...] a dat foc orașului din cîteva părți [...]”³.

Planul de bătăie a fost judicios întocmit, urmărind în prima fază încercuirea și izolarea localității printr-o manevră dublu învăluitoare, combinată cu o acțiune frontală, fapt pentru care Ștefan și-a împărțit oastea în trei grupări. După ce cu o parte din forțe a blocat localitatea, cu celelalte grupări a pătruns din două direcții convergente: una care conducea direct la locul unde se afla regele Ungariei și care viza dezorganizarea conducerii; alta care ducea în centrul orașului, de unde se deschideau, radial, străzile necesare efectuării manevrei pe direcții interioare, în scopul nimicirii inamicului pe părți și tăierea comunicațiilor de aprovizionare ale acestuia. „Căci era evident că după căderea pieței și a cetății, celelalte ușor vor pieri”⁴, conchide cronicarul Bonfinius. Lupta s-a prelungit „[...] pînă la revărsatul zorilor, cîzînd mulți unguri uciși, mulți pîrjolți de flăcări [...]”⁵.

În anul 1476, o oaste turcească condusă personal de Mehmed al II-lea pătrunde în Țara Românească Moldova pentru a-l înlătura din scaunul domnesc pe Ștefan cel Mare. Datorită presiunii puternice a armatei otomane care avea efective de peste trei ori mai numeroase decît oastea moldoveană, voievodul român a fost nevoit să se retragă, lăsînd în urma lui centre de rezistență organizate în special înăpoi zidurilor unor cetăți.

În fața rezistenței tenace a unui popor care iubea mai presus de orice libertatea și neafrîmarea țării, toate eforturile și sacrificiile umane și materiale făcute de trupele otomane pentru cucerirea cetăților s-au dovedit zadarnice. Astfel, temutul Mehmed al II-lea, cuceritorul Constantinopolului, nu a reușit să pună piciorul în nici o cetate din Țara Românească Moldova.

În urma ducerii cu succes a apărării strategice bazate în special pe fermitatea și dinamismul apărării localităților, care au permis refacerea în scurt timp a „oastei celei mari”, Ștefan trece la ofensiva hotărîtoare și alungă pe otomani din țară, repunînd o strălucită victorie.

Apoi, „în luna septembrie (1485), în prima zi — scrie cronicarul — s-a dus Ștefan voievod la craiul Poloniei, la Colomea, și pe cînd voievodul era la rege

„Vitejii noștri” (desen de Bogdan Stihii)

au venit turcii [...] asupra Sucevii [...]”⁶. La vestea năvălirii otomanilor, locuitorii capitalei Țării Românești Moldova au organizat orașul pentru apărare, ridicând baricade și obstacole de tot felul. Dar sub presiunea unui inamic numeros, ducând lupte de stradă, s-au retras înapoia zidurilor cetății. Neputînd să cucerească fortificația, turcii au dat foc orașului. De cum a ajuns vestea la Colomea, Ștefan cel Mare, împreună cu oastea sa de curteni, primind ca ajutoare și cîteva cete de luptători polonezi, a revenit în țară unde, în timp scurt, după ce și-a completat oștirea, a trecut la zdrobirea și alungarea inamicului.

Tradițiile luptei pentru localități sînt continuate și dezvoltate pe timpul războiului țărănesc din anul 1514¹. Înfrînte, peste tot, de țărănimia răscolită, oastea nobilimii și feudali, care au reușit să se salveze prin fugă, se adunaseră la începutul lunii iulie 1514 în cetatea Timișoarei. Aici au fost întreprinse în mare grabă măsuri suplimentare pentru consolidarea apărării cetății, executîndu-se noi șanțuri și metereze. Garnizoana puternică, armamentul existent în interiorul cetății și fortificațiile ofereau șansa unei rezistențe greu de înfrînt prin atacuri din exterior executate de o oaste care nu dispunea de suficiență artilerie.

După respingerea de către nobili a cererii răsculaților de a le preda cetatea, gruparea de forțe comandată de Gheorghe Doja a declanșat asediul Timișoarei. În mai multe rînduri, țărani au asaltat fortăreața după toate regulile artei militare ale epocii, dar au fost întîmpinați de focul nimitor al artileriei și al sutelor de puști de pe zidurile crenelate. Pentru a grăbi eliberarea orașului, conducătorii țărănimii au conceput un plan deosebit de ingenios și de eficace. Au fost săpate mai multe șanțuri în scopul abaterii rîului Timiș, fapt care ar fi ușurat trecerea asediatorilor peste șanțurile ce înconjurau cetatea, slăbind valoarea de obstacol a zidurilor. În fața primejdiei, nobilimea asediată a cerut disperată ajutor din afară. Numai datorită intervenției unor forțe superioare și văzîndu-se prins între două focuri, Doja a renunțat la asediu. Prin modul de organizare și desfășurare a asedierii Timișoarei, țărani răscolai la 1514 au scris autentice pagini de artă militară cu specific românesc care au contribuit din plin la îmbogățirea celei universale. Astfel, procedeele originale, folosite de Doja, au constituit multă vreme obiect de studiu în cadrul cursului de artă militară în școlile de ofițeri din Austro-Ungaria.

Ingeniozitatea și spiritul inventiv al poporului român manifestate în luptele sociale și naționale au putut fi evidențiate și pe timpul revoluției de la 1848. Un exemplu îl oferă acțiunile întreprinse de oastea de moși a lui Avram Iancu pentru eliberarea Abrudului, ocupat la data de 6 mai 1848 de trupele ungare. În ziua de 8 mai, forțe conduse de Avram Iancu s-au dispus pe înălțimile care înconjurau localitatea. Aici s-au efectuat recunoașteri, s-au dat misiuni de luptă și s-a organizat cooperarea între detașamente. A doua zi, la ora 15, orașul a fost atacat din trei direcții concentrice, iar în restul zonei de acțiuni militare s-a realizat un contact strîns cu adversarul pentru blocarea rezervelor acestuia. Desfășurarea cu succes a luptelor de către moși a fost continuată și pe timpul nopții. Trupele ungare, dîndu-și seama că pierd lupta, au încercat să se retragă la adăpostul ceii de dimineață. Cetele care fixau de front localitatea au sesizat intențiile inamicului și au închis comunicațiile. Văzîndu-se blocată în oraș, oastea ungară s-a bari-cadat în clădiri. Apoi, acțiunile s-au desfășurat cu și mai multă intensitate, luînd aspectul luptelor de stradă, duse pentru cucerirea fiecărei case. În a doua parte a zilei, forțele adverse au fost înfrînte, pierzînd aproximativ 2 000 de oameni.

Peste o săptămîină, un corp de oaste ungar a recucerit Abrudul. Avram Iancu a încercuit localitatea, a pătruns pe direcții exterioare și, după o luptă care a durat două

Arme folosite de ostașii români în evul mediu pentru apărarea localităților

zile, a nimicit gruparea inamică; o parte din forțe a trecut la urmărirea celor care reușiseră să scape după ce comandantul forțelor dușmane dăduse ultimul ordin: „[...] să fugă fiecare cum poate”⁸.

Perfecționarea continuă a armelor de foc a dus la scăderea importanței zidurilor întărite din jurul orașelor, dar localitățile au continuat să reprezinte atît obstacole puternice în calea inamicului, cît și bune baze de plecare pentru reacțiile ofensive ale apărării.

Războaiele epocii moderne — pentru noi, românii, războiul pentru cucerirea independenței de stat, din 1877—1878, războiul de eliberare și reîntregire națională din 1916—1918 — luptele insurecționale din August 1944 și cele care au urmat, pînă la încheierea victorioasă a războiului antihitlerist, aveau să ofere noi și valoroase elemente care au concurat la dezvoltarea gîndirii militare naționale, la îmbogățirea artei ducerii luptelor pentru localități.

(va urma)

■ MAIOR GRIGORE ALEXANDRESCU

¹ Arrian, *Anabasis*, I, 4, 4.

² Apud N. Orghidan, *Ce spun cronicarii străini despre Ștefan cel Mare*, Craiova, 1915, p. 10.

³ *Ibidem*.

⁴ *Ibidem*, p. 74.

⁵ *Ibidem*, p. 10.

⁶ *Cronicele slavo-române din secolul XV—XVI*, București, 1959, p. 35.

⁷ Cf. *Istoria militară a poporului român*, vol. II, Editura Militară, București, 1986, p. 457—459.

⁸ Silviu Dragomir, Avram Iancu, București, 1965, p. 167.

După declararea neutralității față de evenimentele care amenințau cu pirjol întregul continent european și alte întinse zone de pe glob, guvernul român, acționând cu responsabilitate față de viitorul țării și neamului, fără a rupe deschis relațiile cu vechii aliați, Germania și Austro-Ungaria, a întreprins o largă activitate diplomatică în vederea stabilirii unor legături strânse cu țările Antantei și cu cele aflate în aceeași poziție ca și el. Făcând aceste sondaje, guvernul I.I.C. Brătianu a urmărit cu perseverență recunoașterea internațională a ansamblului de revendicări naționale, în primul rând a problemei întregirii țării, a săuririi statului național unitar. Desfășurarea operațiilor militare în imediata apropiere a frontierelor de atunci ale țării arăta limpede că, mai devreme sau mai târziu, poporul român va fi nevoit să recurgă la arme pentru apărarea intereselor și aspirațiilor sale. Premiul român avea să declare: „Pentru nimic în lume *ne-am fi provocat noi războiul mondial chiar dacă ne-ar fi adus cele mai mari satisfacții. Dar azi, când războiul general a fost provocat de alții, României îi este imposibil să nu sezeze ocazia unică de a realiza ceea ce este pentru noi necesitatea însăși a existenței*”.

De aceea, încă din luna august 1914, Marele Stat Major român a trecut la îndeplinirea unui plan vast vizând completarea, transformarea și reformarea armamentului, munițiilor și materialelor de război, completarea echipamentului, a efectivelor, reorganizarea serviciului sanitar etc. Situația în care ne găseam era deosebit de îngrijorătoare,

după cum reiese și dintr-un raport prezentat primului-ministru, la 10 noiembrie 1914, de directorul superior al armamentului, colonelul Vasile Rudeanu. Cantitatea de arme și muniții era insuficientă pentru participarea la un război de durată și nu se dispunea de materii prime necesare. De asemenea, dependența aprovizionării armatei de industria de armament a Puterilor Centrale, în absența unei puternice industrii proprii de apărare, îngreuna și mai mult acțiunea politică a României pentru întărirea în timp scurt a capacității de luptă a armatei sale.

De altfel, într-o telegramă primită la 1 decembrie 1914 de Ottokar Czernin, reprezentantul monarhiei habsburgice la București, i se preciza acestuia că se hotărâse să nu se mai expedieze nici un fel de muniție pentru România, alți timp cât aceasta nu-și va schimba atitudinea politică. Statul român însă nu putea fi împiedicat să se aprovizioneze din țările Antantei și neutre. Aici, ca și în celelalte țări beligerante, se trecuse la intensificarea și îmbunătățirea producției de materiale de război. Dar cumpărarea unor astfel de materiale în străinătate era extrem de dificilă: pe lângă numeroasele condiții politice și financiare pe care le implica angajarea comenzilor, dacă erau acceptate de guvernele respective, se adăuga în primul rând faptul că înseși aceste țări aveau nevoie de tot mai multe arme și muniții etc. Apoi riscurile transportării lor la destinație erau multiple. Iată de ce misiunea încredințată colonelului Vasile Rudeanu era deosebit de dificilă, ea solicitând tenacitate, abilitate și mai ales un profesionalism responsabil la cele mai înalte cote.

Semnalam în numărul trecut al revistei** valoarea memoriilor sale de război — inedite în cea mai mare parte. La data la care se derulează faptele de mai jos, ofițerul avea gradul de colonel. Absolventul Școlii de artilerie și geniu de la Bruxelles, deve-

* În fotografie, colonelul Rudeanu la manevrele de la Castelnuovo (1914).

** Lupta întregului popor” nr. 3 (9)/1986, p. 31-32.

*** Subtitlurile și intervențiile dintre paranteze drepte aparțin autorului și redacției.

nit director superior al armamentului în Ministerul de Război, va fi implicat, vreme, de 30 de ani, în importante probleme privind dotarea armatei, în general, și înzestrarea artileriei, în special. Devota-mentul său nemărginit față de patrie și armată, inteligența și clarviziunea surprinzătoare, precum și temeinica sa pregătire ostășească justifică afirmația că ofițerul Vasile Rudeanu a fost o remarcabilă personalitate militară.

Primul episod din serialul nostru a cuprins elemente care l-au adus în prim plan pe „*Memorialistul ardent și tenace*”***, cărui în toamnă anului 1914 i s-a încredințat misiunea de a obține, în Italia, ca reprezentant al guvernului român și al președintelui de Consiliu, Ion I. C. Brătianu „permisiunea să dăm comenzi de muniții fabricilor italiene și să cumpărăm orice fel de materiale de război” necesare armatei române. Abil diplomat și bun cunoscător al mai multor limbi de circulație internațională, colonelul Vasile Rudeanu a plecat la Roma cu Valentin și Martha Bibescu. Demersurile pentru a obține o întrevvedere la palat s-au încheiat. Urmează...

■ DUMITRU PREDĂ

AUDIENȚĂ LA QUIRINAL

„În ziua și ora fixată pentru audiență m-am prezentat la Quirinal”. M-am dus în mare înută de ceremonie de colonel de artilerie român cu decorațiile ce atunci le posedam. La intrare în Quirinal am fost primit de un adjutant regal și împreună am urcat largă, monumentală scară a palatului pe treptele căreia, de o parte și de alta, erau înșirați ostași din garda regală, toți nemșcați, cu săbiile scoase, înalți de aproape doi metri. Ajuns la primul etaj, am trecut printr-un mare salon, pînă în dreptul unei uși unde sta în picioare un lacheu. Adjutantul regal îmi spuse că dincolo era cabinetul regelui. Aveam să intru numai eu. Apoi zise lacheului să mă anunțe. Lacheul se înclină, intră în cabinetul regelui, se întoarse și îmi deschise ușa, făcî un pas înainte, se dete puțin în lături și, pe cînd intram, pronunță tare și corect gradul și numele meu. Se retrase și închise ușa. Eram singur în fața regelui.

Fiul celui de al doilea rege al Italiei Humbert I, Victor Emmanuel al III-lea,² era slab, avea obrăzi ușor brăzdați de riduri, privirea vie oglindea inteligență și voință, mișcările puțin nervoase, atitudinea demnă, naturală, înfățișare plăcută, dar oarecum preocupată, probabil din cauza împrejurărilor politice prin care Italia trecea. Cum mă văzu se apropie de mine, îmi întinse mîna, se așeză pe un fotoliu, îmi indică un scaun din fața sa ca să stau și zise:

— «Sunteți colonel de artilerie?»

— «Da, Majestate.»

— «Noile dumneavoastră tunuri de câmp sunt foarte bune» și regele începu să-mi înșire calitățile de putere și mobilitate ale noului nostru tun de câmp model 1904, cu o precizie care mă impresionă. Observîndu-mi pe față mirarea, regele zise:

— «Sunteți surprins că cunosc noul dumneavoastră material de artilerie?»

— «Da, Majestate, îl cunoașteți ca și cei mai instruiți ofițeri din artileria noastră.»

— «Să nu vă mirați. Înainte de a vă primi am avut la mine pe generalul conte Cervi, inspectorul general al artileriei, care mi-a făcut o amănunțită

descripție a tunului de câmp cu tragere repede român și l-a comparat cu al nostru. Generalul vă cunoaște, ați avut, se pare, împreună, o interesantă conversație la tragerile artileriei noastre, astă vară, la Castelnovo, unde ați asistat. Mi-a vorbit elogios de dumneavoastră.»

— «Majestate, permiteți-mi, vă rog, să spun că am fost surprins de preciziunea cu care Majestatea voastră mi-a vorbit de noul nostru tun de câmp, acum sunt uimit cu cîtă înaltă sinceritate Majestatea voastră se leapadă de orice merit personal.»

Regele zîmbi și trecînd la scopul audienței mele, pe care ministrul Italiei la București îl făcuse cunoscut la Roma, îmi spuse:

— «Întreaga industrie italiană e prinsă cu fabricațiuni pentru armata noastră.»

Înțelegînd că erau cuvinte similare la un refuz ca industria italiană să lucreze și pentru armata română, am zis:

— «Majestate, sînt însărcinat de președintele nostru de Consiliu să vă spun, și absolut numai Majestății Voastre și domnului președinte Salandra³, că e hotărît să urmeze politica Italiei. Dacă Italia intră în război, să intre și România, de aceeași parte, dacă posibil ar fi, chiar în aceeași zi. În cazul cînd dorința sa ar corespunde vederilor Majestății Voastre, roagă, sub încredințarea păstrării celui mai strict secret, să aibă indicațiile ce Majestatea Voastră ar binevoi să-i dea. Intrarea României în război e însă condiționată de: ajutorul în muniții și armamente, pentru ca să poată începe războiul și să-l ducă alături cît ar ține, și de admiterea revendicărilor noastre naționale, așa cum sunt indicate pe această schiță.»

Am întins regelui schița dată de Brătianu. Regele o luă și examină. Pe cînd o cerceta, i-am expus justificările exact așa cum Brătianu mi le dictase. Terminasem și regele continua să privească schița. Apoi zise:

— «Aspirațiunile poporului român, indicate pe această schiță, sunt juste, legitime, ar putea chiar să mai fie completate.» Cu un glas sonor, îmi făcu un scurt rezumat al tuturor nedreptăților și jecmănirilor ce neamul românesc îndurase în decursul veacurilor. Eram în admirația bogatelor cunoștințe ce regele avea și a înalților sentimente de dreptate ce-și exprima pentru poporul român.[...]

— «Cum văd, continuă regele, aveți toată încrederea președintelui dumneavoastră de Consiliu. O găsesc bine plasată. Vă dau pe a mea. Veți spune domnului Brătianu — pe care l-am cunoscut cînd, ca principe moștenitor, am vizitat România — și absolut numai domniei sale, că Italia se pregătește osărdnic de război, dar nu-l va începe decît atunci cînd va fi gata, aspirațiunile sale naționale recunoscute, admise, și la momentul ce va crede nemerit. Armata noastră mai are nevoie de unele completări în material și personal. Am luat măsuri să fie repede efectuate.»

— «Îmi permit, Majestate, ca să găsesc hotărîrea Majestății Voastre cît se poate de logică și folositoare, nu numai Italiei, dar chiar și puterilor alăturate de care va lupta.»

Regele, continuînd, îmi spuse să văd pe generalul Dall'Olio.⁴ El ținea în mînă întreaga industrie italiană. Să-i arăt comenzile ce voiam să dau. Va vorbi

(continuare în pag. 64)

Noi mărturii
privitoare
la domnitorul
MIHAI VITEAZUL

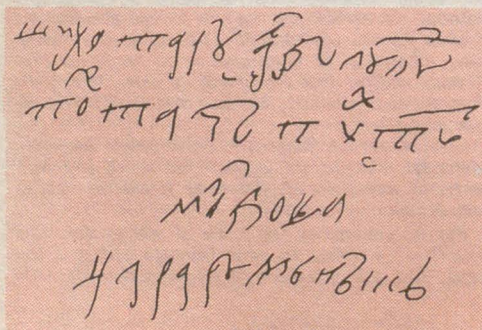
DOUĂ GAZETE
OCCIDENTALE
DESPRE CAMPANIA
DIN 1595

Cercetări recente ne-au condus la reactualizarea unor informații contemporane privind lupta antiotomană condusă de Mihai Viteazul, informații apărute în 1595—1596 în gazetele „Mercurius Gallo-Belgicus” și „Historicae Relationis Semestralis Continuatio” (Frankfurt pe Main). Cititorii ambelor periodice au beneficiat, în epocă, de informații la zi privind desfășurarea războiului român-otoman.

Recunoscând importanța principatelor române în contextul conflictului Ligii Sfinte cu Poarta, poziția lor strategică și efortul lor militar deosebit, „Mercurius Gallo-Belgicus” a publicat și o descriere a acestora, pentru a îmbogăți cunoștințele cititorilor săi cu date precise privind spațiul românesc. Fapt extrem de semnificativ, autorul prezentării concepea principatele dunărene ca pe o unitate statală. El fixa destul de precis granițele lor, nominalizând și principalele așezări întărite ale Țării Românești Muntenia: Tirgoviște, București și

Document al ilustrului voievod Mihai Viteazul

Giurgiu. Erau prezentați cititorului și domnitorii Mihai Viteazul și Aron Vodă.

Relatările se bazează, în primul rând, pe surse din anturajul principelui Sigismund Bathory, ceea ce a dus la exagerarea aportului său și a nobilimii transilvane în succesele obținute. Dar chiar și în acest caz au ieșit în evidență personalitatea principelui Mihai și faptele de arme ale ostirii sale. „Mercurius Gallo-Belgicus” îl califica pe domnul român drept „cel mai puternic luptător”, iar „Historicae Relationis”, la rândul său, îl numea „Viteazul și din bun neam născutul principe”. Campaniile din iarna anilor 1594/1595 erau tratate pe larg, dându-se amănunte semnificative în privința strategiei și tacticilor adoptate de comandamentul român. „Mercurius Gallo-Belgicus” știa, astfel, despre un atac impetuos al luptătorilor din Țările românești Muntenia și Transilvania executat prin surprindere la sud de Dunăre și soldat cu capturarea tezaurului ostirii lui Sinan pașa, în drum de la Belgrad la Constantinopol. „Historicae Relationis” descria, începând cu atacul românesc împotriva orașului Nicolopol, toate fazele campaniei lui Mihai Viteazul în nordul Peninsulei Balcanice, soldată cu dezorganizarea sistemului defensiv otoman și distrugerea capetelor sale de pod de pe linia Dunării. Cu ocazia asaltului asupra Silistrei (8 ianuarie 1595), se știa că orașul a fost cucerit, garnizoana otomană reușind însă să păstreze cetățuia. „Erau zilnice asemenea expediții ale românilor împotriva turcilor” — conchidea una dintre relatările apărute în „Mercurius Gallo-Belgicus”.

Un considerabil spațiu a fost afectat prezentării luptelor duse de Mihai Viteazul împotriva tătarilor — care se întorceau din Banat — și a ostilor otomane, sosite la Dunăre în Dobrogea, care urmăreau să înscăuneze un nou domnitor. În bătăliile de la Putinei, Stănești și Șerpătești, pe care le reunește relatarea, Mihai a repercutat victorii strălucite,

zădărniciind joncțiunea adversarilor. Aceste lupte, de fapt, au fost susținute cu puține ajutoare din Transilvania, deși principele Sigismund trâmbița în Occident că a fost un succes al trupelor sale. „Mercurius Gallo-Belgicus” a descris, de asemenea, și înfrângerea hanului care voia să răzbune eșecul suferit de avangarda sa.

Între timp, otomanii se pregăteau de o nouă ofensivă, construind la Belgrad trei poduri în vederea trecerii Dunării. „Mercurius Gallo-Belgicus” consemnează și acțiunile de răspuns ale oștirii române — ca de exemplu, noul atac împotriva Silistrei sau cucerirea Hirșovei, unde a capturat 14 tunuri. Brăila, apărată de 3000 de turci, a fost nevoită să capituleze (martie 1595). Otomanii, cu ocazia retragerii, contrar convenției, au scuns aurul și argintul în piini, fapt ce a declanșat atacul de pedeapsă al haiducilor, soldat cu nimicirea întregii grupări. La Giurgiu s-au capturat mari cantități de cereale.

În același timp, continuau pe plan internațional tratativele diplomatice între părțile angrenate în conflict. Otomanii au căutat mai întâi să determine guvernarea de la Praga să lase sultanului ca pradă țările române, în schimbul unei păci favorabile. Eșecul acestor tratative a făcut ca, la 7 martie, o ambasadă turcă sosită la Alba-Iulia să ofere scutirea celor trei țări române de tribut, să promită principelui Sigismund suzeranitatea asupra lor și să-i deschidă perspectiva obținerii coroanei ungare. Desigur, aceste promisiuni gratuite nu puteau înșela. Ca urmare — așa cum relatează „Mercurius

Gallo-Belgicus” și „Historicae Relationis” — trupele transilvane au înfruntat la 14 aprilie forțele otomane în zona Timișoarei. Unități „de câteva mii de cavaleriști și infanteriști” au fost trimise în Țara Românească Muntenia în sprijinul lui Mihai Viteazul.

Începând cu luna aprilie, pe teatrul principal de operații de la Dunăre pregătirile ambelor tabere s-au intensificat. Ferhat pașa concentrase 60 000 oameni. Insuccessese sale, însă, nemulțumirea ienicerilor și uneltirile lui Sinan pașa i-au atras înlocuirea de la comanda supremă. Fără să nominalizeze locul bătăliei, ambele periodice au publicat o descriere a victoriei românești de la Călugăreni. Identificarea bătăliei din 13/23 august cu aceea amintită de gazete se face ușor, pe baza informației că, a doua zi, catolicii serbau ziua Sf. Bartolomeu. Credem că nu greșim concluzionând că descrierea respectivă s-a inspirat din raportul lui Kraly Albert, trimis la Alba Iulia. Nu lipsesc nici elementele senzaționale. Astfel, „Mercurius Gallo-Belgicus” relatea că Sinan cu doi begi a căzut în riu; oastea învinsă era apreciată la 70 000 oameni.

Relatarea desfășurării ulterioare a evenimentelor consemnează lucrările ordonate de Sinan la Tirgoviște, unde a întărit și a dotat cu tehnica militară a vremii o mănăstire. Stăpânirea lui însă a fost de scurtă durată. Contraofensiva organizată de oștile țărilor române este redată amănunțit, deși apar și unele elemente fanteziste. Astfel, ambele periodice scriu că drumul oștenilor a fost indicat de un vultur, iar semnul victoriei l-a constituit o cometă. Garnizoana otomană de la Tirgoviște a fost nimicită, iar aliații au capturat 42 de tunuri. Sinan s-a retras în grabă la București, pe care l-a părăsit însă fără luptă. La Giurgiu a suferit o nouă înfrângere. Pierderile otomane sînt apreciate la 30 000 oameni.

Relatările privind evenimentele glorioase ale anului 1595 se încheie cu alungarea turcilor din Brăila, pe care o reocupaseră între timp. „Mercurius Gallo-Belgicus” arată că „acum toată Țara Românească este... curățată”. O informație similară a apărut și în „Historicae Relationis”.

Referitor la atitudinea panilor polonezi, care au scos Țara Românească Moldova din frontul antiotoman, gazetele consemnau că armata polonă a asistat pasiv la incursiunile tătare în Moldova și Transilvania, pregătindu-se pe fondul lor să înscăuneze pe Ieremia Movilă la Iași. Amintind despre eșecul încercării lui Ștefan Răzvan de a recăpăta tronul, „Mercurius Gallo-Belgicus” scuza însă atitudinea panilor, cu excepția executării domnitorului „cu cruzime barbară”.

Relatările, mergînd pînă la amănunt, chiar dacă uneori conțin inexactități sau elemente fanteziste, ilustrează interesul acut pe care opinia publică europeană îl manifesta față de evenimentele de pe frontul românesc. Mai mult, ele demonstrează că, în ciuda încercărilor de denaturare a realității de către cancelaria lui Sigismund Bathory, adevăratul erou al creștinătății, cel care obținuse marile victorii împotriva oștilor otomane și tătare era Mihai Viteazul, cunoscut și apreciat ca unul dintre cei mai mari conducători de oști ai epocii.

Bătălia de la Tirgoviște (stampă de epocă. Detaliu)

■ Dr. EUGEN GLÜCK

Eroi au fost, eroi sînt încă...

PAVEL ZĂGĂNESCU

Născut în anul 1815 la Rimnicu Sărat, viitorul erou al revoluției pașoptiste, Pavel Zăgănescu își avea obitșia, după mamă, în Țara Românească Transilvania. Tatăl său, căminarul Grozescu, l-a crescut în spiritul dragostei pentru învățătură și i-a sădit permanent în suflet sentimentul iubirii de patrie. Studiul cărților de istorie națională a devenit o preocupare majoră a viitorului ofițer.

Înființarea armatei moderne în țările române Muntenia și Moldova i-a creat posibilitatea tânărului Pavel Zăgănescu să îmbrace, la vârsta de 15 ani, uniforma de iuncăr, așa cum aveau s-o facă și Nicolae Bălcescu, Cezar Bolliac, Vasile Cârlova, Grigore Alexandrescu și alții. Inițial a fost repartizat la batalionul 1 al Regimentului 2 din București, unde s-a străduit să-și însușească rapid și temeinic meseria armelor, după care a devenit ofițer în „roata” de pompieri înființată în 1844.

Evenimentele revoluționare din primăvara anului 1848 au cuprins în vîltoarea lor și ar-

Pavel Zăgănescu

mata națională. Pompierii comandați de Pavel Zăgănescu au acționat energic împotriva elementelor contrarevoluționare care reușiseră să înlăture de două ori guvernul provizoriu. Pentru comportarea pe care au avut-o ostașii săi, Pavel Zăgănescu a fost numit comandant al

companiei de pompieri, iar o lună mai târziu a fost înaintat la gradul de căpitan. În această perioadă, Poarta otomană a intervenit brutal în treburile Țării Românești Muntenia, trimițând în București mai multe mii de ostași pentru a înăbuși revoluția, ceea ce a declanșat riposta maselor populare. Acestea s-au îndreptat spre dealul Cotrocenilor, în apropierea căruia se organizase o tabără a trupelor otomane. La 13 septembrie 1848, după prînz, un detașament de 5 000 de otomani a încercat să dezarmeze ostașii regimentului de infanterie de la cazarma din Dealul Spirii. Compania de pompieri de sub comanda căpitanului Zăgănescu, care se îndrepta spre cazarmă, sprijinită de populație a început lupta cu trupele inamice. Încețare inegală, crîncenă! Încurajați de îndemnul comandantului lor, pompierii s-au dezlănțuit ca o furtună. „Fiecare din noi — poartă eroul — mișcam din loc sîrind și dam lovitură de moarte acelor care ne stăteau în cale”. Au fost capturate două tunuri inamice, permițîndu-se ruperea cordonului dușman și participarea pompierilor lui Zăgănescu, alături de infanteriști, la lupta împotriva otomanilor. Poporul și armata au acționat împreună pentru a apăra cauza revoluției.

Lupta desfășurată între orele 15.00 și 19.00, caracterizată de Karl Marx drept „baia de sînge de la București”, a constituit ultima rezistență din Capitală împotriva forțelor intervenționiste străine; au căzut eroic 80 de soldați și doi ofițeri români.

În 1856, Pavel Zăgănescu a fost înaintat la gradul de maior și numit comandant al pompierilor. Pentru merite însemnate în această activitate și ținînd seama de faptele sale deosebite din trecut, în iulie 1859, domnitorul Alexandru Ioan Cuza i-a acordat gradul de colonel. Mutat la comanda grănicerilor în 1861, după numai trei ani, datorită unor neînțelegeri cu generalul Florescu, colonelul Zăgănescu și-a prezentat demisia din armată. În 1870 a devenit „inspector al gradelor civile” și a fost ales deputat.

Pavel Zăgănescu s-a stins din viață într-una din zilele lunii fe-

Luptele din Dealul Spirii (desen de D. Papazoglu)

bruarie 1897, lăsînd în urma sa amintirea unui erou admirat și recunoscut de generațiile viitoare.

„Neșterse vor rămîne în amintirea poporului — arată tovarășul Nicolae Ceaușescu — actele de vitejie, săvîrșite de detașamentele de pompieri conduse de căpitanul Pavel Zăgănescu, de ostașii Regimentului 3 care s-au jertfit într-o înfruntare inegală, coplesii de superioritatea invadatorului, pentru salvarea cauzei sfînte a revoluției, pentru apărarea pămîntului patriei”.

ECATERINA TEODOROIU

Ecaterina Teodoroiu, pe numele ei adevărat Cătălina Teodoroiu, s-a născut la 16 ianuarie 1894 într-o familie de țărani din comuna Vădeni, județul Gorj. După absolvirea școlii primare în orașul Tg. Jiu, pasiunea pentru învățătură o îndeamnă să se înscrie la un gimnaziu-internat din București, unde rezultatele foarte bune obținute îi aduc o binemeritată bursă. Visul Cătălinei era să devină învățătoare, istoria patriei fiindu-i carte de căpătîi și izvor limpede și nesecat pentru iubirea de țară.

Înscrișă voluntar în asociația cercetașilor români, viitoarea eroină a desfășurat o rodnică activitate, mai întîi ca simplu membru apoi în fruntea unei grupe de elevi cercetași. După

În tranșee, la Muncel

terminarea celor patru clase gimnaziale, năzuințele de a-și continua studiile au fost întrerupte de evenimentele din vara anului 1916. La decretarea mobilizării, după ce și-a petrecut frații în război, entuziasta cercetașă s-a oferit să ajute la îngrijirea răniților în spitalul de la Tîrgu Jiu, apoi să însoțească ambulanțele spre linia frontului în defileul Jiului. Deseori a participat cu ceilalți sanitari — sub tirul năprasnic al focului inamicului — la evacuarea răniților de pe cîmpul de bătălie.

Îndurerată de vestea morții unuia din frați în luptele din munții Olteniei, tînăra cercetașă s-a înrolat în rîndurile ostașilor Regimentului 18 Gorj unde avea să trăiască clipele dramatice ale sfîrșitului eroic al altui frate, sergentul instructor Nicolae Teodoroiu, lovit de un obuz, în apropierea satului Simbotin.

La începutul lui noiembrie 1916, Regimentul 18 Gorj rezista cu greu presiunii inamicului la sud de Tîrgu Jiu. Compania a 8-a, din care făcea parte și voluntara Ecaterina Teodoroiu, era amenințată cu încercuirea. Curajul și spiritul ei de inițiativă au contribuit la salvarea subunității, dar curajoasa Cătălina a căzut în prizonierat. Reușind să scape, rănită la piciorul drept, și-a ajuns din urmă compania. În înclăștarea de la Țîntăreni, de lângă Fîliși, Ecaterina Teodoroiu a făcut din nou dovada curajului și a vitejei sale, luînd parte la luptele sîngeroase duse pentru oprirea puhoiului dușman. Schizele unui obuz rămîndu-i grav ambele picioare, în apropierea gării Fîliși, a fost internată într-un spital din Iași.

Eroina de la Jiu a primit gradul de sublocotenent onorific și abia ieșită din spital a preluat comanda unui pluton din compania a 7-a a Regimentului 43/59 Lupeni. Pentru faptele de vitejie săvîrșite în prima parte a campaniei i s-a conferit medalia de război „Virtutea Militară” clasa a II-a care se alătură medaliai „Virtutea cercetăsească” de aur primită la Iași din partea Comandamentului Marii Legiuni a Cercetașilor României.

În mijlocul plutonului său, sublocotenentul Ecaterina Teodoroiu a înfruntat cu tărie greutățile războiului. Alături de ceilalți ostași ai Regimentului 43/59 Lupeni a participat la luptele crîncene din sectorul Muncelul, încadrate în marea bătălie de la Mărășești. A pornit la atac în fruntea subunității sale pe coasta dealului Secul, în sectorul pîrîului Zăbrăuți. Era în august 1917... Două gloanțe i-au străpuns inima. Bătăile ei continuă însă în marea inimă a țării.

Azi citim pe soclul monumentului ridicat în anul 1925 la intrarea în orașul Slatina: „Eroina, fecioara Ecaterina Teodoroiu născută în Gorj, a luptat la Vadul Jiului ca cercetașă, a fost voluntară în Regimentul 18 infanterie. Cerea să lupte în primele rînduri. La Fîliși a fost rănită grav și evacuată la Iași... Înrolată în Regimentul 43 infanterie cu gradul onorific de sublocotenent, a murit în luptele de la dealul Secului în fruntea plutonului și îmbrăbîntînd pe ostașii ce comanda prin cuvintele: «Înainte băieți, înainte, nu vedeți că sînt între voi?»”

Eroina Ecaterina Teodoroiu

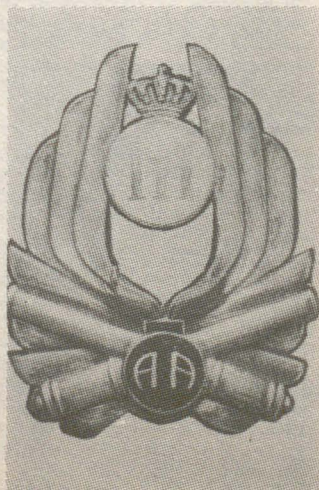
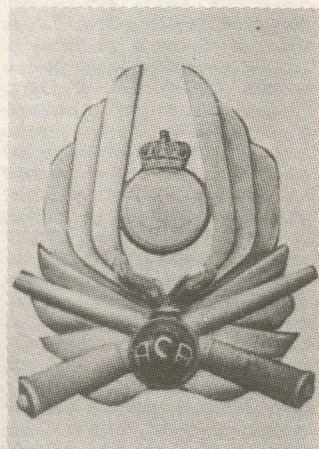
LUPTA ÎMPOTRIVA ȚINTELOR AERIENE INAMICE LA PRIMELE EI IZBÎNZI

70 de ani de la înființarea artileriei antiaerene românești

La începutul primului război mondial, forurile militare conducătoare din România, studiind și analizând rezultatele acțiunilor de luptă duse de cele două mari grupări beligerante pe teatrele de acțiuni militare din Europa, au ajuns la concluzia necesității organizării unei artilerii care să poată executa trageri contra aparatelor de zbor — avioane, aeroplane și zeppeline — ce acționau acum nu numai în zona armatelor, dar și în spațiile cîmpului de luptă, asupra unor mari centre populate și avînd importanță militară, politică, administrativă și economică.

În consecință, Marele Stat Major a ordonat Arsenalului armatei, în primăvara anului 1916, să amenajeze 25 afeturi pentru tunurile de calibru 75 mm, model 1880 (sistem Krupp), făcîndu-le capabile să execute trageri contra aeroplanelor și zeppelinelor¹. O altă măsură luată a fost aceea că s-au scos din forurile Cetății București țevile tunurilor de 57 mm, cărora li s-au făcut adaptările necesare pentru trageri împotriva Țintelor aeriene. De acest lucru s-a ocupat colonelul Ștefan Burileanu. Lui îi

aparține ideea de a monta țevile de 57 mm pe un pivot metalic și de a le asigura cîte două frîne de trageri și mecanisme care permiteau rotirea țevii cu 360 grade în direcție, iar în înălțare pînă la 85 de grade. Înălțimea maximă de trageri: 4600 m. Primele două tunuri care aveau astfel de posibilități au fost construite sub directă supraveghere a colonelului Burileanu la atelierele Wolf din București. Ele foloseau proiectile fuzante de 25 kg cu focos a cărui durată de ardere era de 24 secunde; proiectul acestora aparținea aceluiași ofițer. În urma rezultatelor bune obținute la trageri, Ministerul de Război a hotărît fabricarea, la Societatea Română de Automobile, a 40 piese de acest fel². De asemenea, s-au mai contractat din Italia patru tunuri a.a. calibru 75 mm, sistem „Deport”. Totodată, ajutorul pe care aliații își luaseră obligația să-l dea României s-a concretizat prin aducerea din Franța a primelor două tunuri a.a. calibru 75 mm, semifixe, sistem „Puteau”, model 1916. Pentru organizarea apărării antiaerene, au mai fost pregătite un număr de mitraliere, precum și proiectoarele lu-

1. Insigna instituită pentru prima promoție a Școlii de ofițeri de artilerie a.a.
2. Insigna onorifică acordată ofițerilor din Apărarea contra aeronavelor (A.C.A.) pentru șapte ani de activitate în aceeași unitate
3. Insigna onorifică acordată ofițerilor din apărarea a.a. pentru șapte ani de activitate în aceeași unitate (model nou)

ate de la Regimentul de ge-
niu-cetate (calibru 90 cm, sistem
„Harle“).

Primele subunități de artilerie
a.a. au luat ființă în cadrul Regi-
mentului 1 cetate din București,
la 25 iulie 1916³. Comandantul
acestei unități a ordonat să se
formeze două secții a.a. din tu-
nurile de 75 mm model 1880,
sistem Krupp, care s-au consti-
tuit în „serviciu de apărare”.
Comandant al acestui serviciu a
fost numit căpitanul de rezervă
Gheorghe Ciurea. În continuare
au mai fost constituite cu mate-
riale de la Arsenalul Armatei
noi secții (sau posturi de artilerie
a.a. — cum erau ele denu-
mite).

Desfășurarea ostilităților pri-
mei conflagrații mondiale deter-
mină ca toate mijloacele a.a.
existente să fie amplasate și des-
tinate pentru apărarea antiaer-
iană a Capitalei și a unor
puncte mai importante de pe te-
ritoriu. Un asemenea dispozitiv
de luptă era impus de faptul că,
încă înainte de intrarea
României în război, Germania
dislocase în Bulgaria câteva ze-
peline și o escadrilă de avioane,
folosite ulterior împotriva obiec-
tivelor noastre. Acțiunile care au
urmat au dovedit eficacitatea ar-
tileriei a.a. și bravura militarilor
noștri în combaterea țintelor ae-
riene.

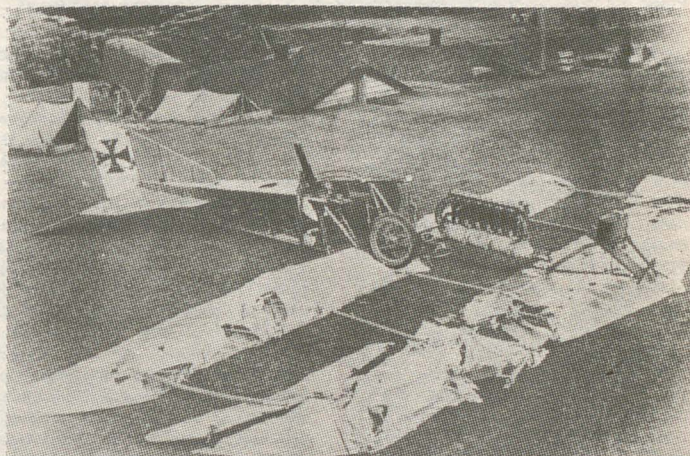
● La declanșarea mobilizării,
în noaptea de 14 spre 15 august
1916, toate posturile noastre an-
tiaeriene erau în poziție, gata de
tragere. Atunci s-au tras și pri-
mele lovituri împotriva avionului
de însoțire a unui zeppelin care
venea de la Rusciuk. Peste șase
nopti, din nou s-a deschis focul,
de astă dată contra unui zeppelin,
silindu-l să renunțe la misiune și
să se îndepărteze.

● În noaptea de 21 august
1916, un alt zeppelin (aparatur
Z 86) a forțat apărarea a.a. și a
pătruns deasupra Capitalei. Arti-
leria a.a. a executat un foc nă-
prasnic, reușind să-l lovească cu
două șrapnele. Zeppelinul a fost
obligat să se retragă. La margi-
nea Bucureștiului, acesta a arun-
cat nouă bombe a câte 106 kg.
Echipajul aparatului de zbor, în-
grozit, a abandonat apoi, pe ira-
seul pînă la Dunăre, tot felul de
aparate și obiecte; lângă orașul
Alexandria a aruncat chiar unul
din rezervoarele de benzină, pen-
tru a putea trece în Bulgaria.

● Vestea lovirii zeppelinului
s-a răspândit repede, iar ziarele
au comunicat a doua zi acest lu-
cru. Comandantului tunului care
a lovit ținta — sergentul Scipione

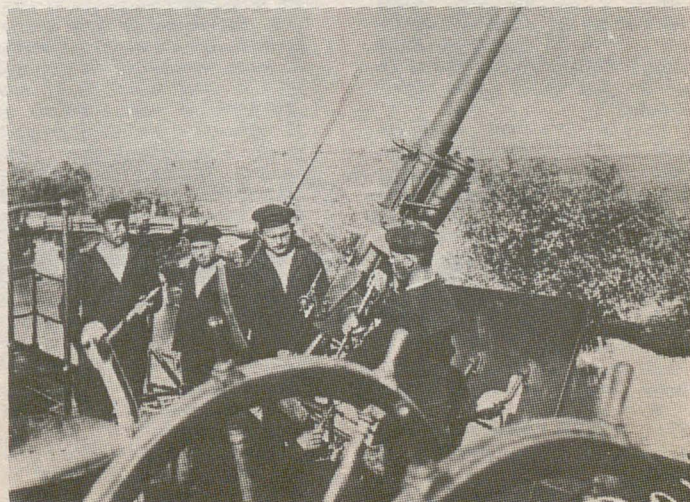

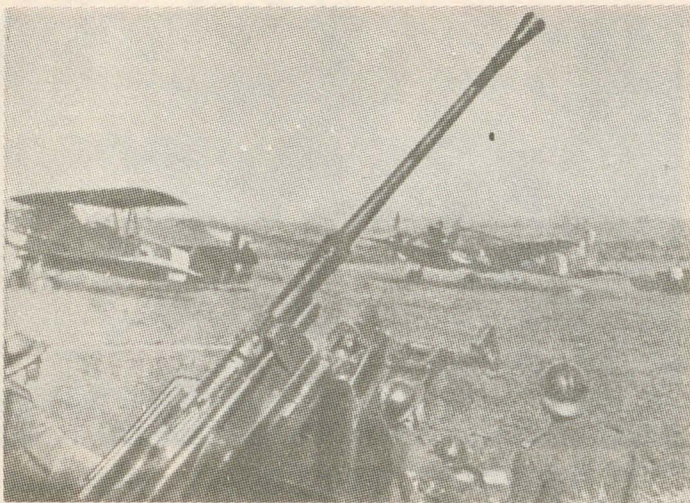
Mitraliori de veghe la seninul cerului românesc

Avion inamic doborât în primul război mondial de către artileriști a.a.

Artileriști a.a. la bordul unei nave

Piesă de artilerie a.a. în poziție de luptă în timpul războiului antihitlerist

Serbănescu — i s-a zis de atunci „Zepelin”; ajuns la bătrânețe, cei ce locuiau în cartierul său îl numeau „Moș Zepelin”. Aparatul Z 86 nu a mai putut fi reparat și întrebuințat în acțiuni de luptă pînă la terminarea războiului, așa cum a rezultat din cartea publicată, la Berlin, după război, de comandantul navei: „In zeppelin gegen Bukarest”⁴

● La 16 septembrie, bateria a.a. „Deport” se găsea în apărarea podului de vase de la Flămînda. După trei zile, a lovit în plin un avion inamic, care s-a prăbușit la 500 m de pod. Comandantul bateriei, locotenentul Constantin Constantin, a primit Ordinul „Coroana României” în gradul de cavaler⁵. Această primă acțiune încununată de succes, prin care a fost doborât un avion inamic de către apărătorii cerului senin al patriei, a îndrituit stabilirea zilei de 19 septembrie drept ziua artileriei a.a., sărbătorită an de an pînă la al doilea război mondial.

● A urmat — din cauzele cunoscute — retragerea armatei române în Moldova. Aici a început reorganizarea, instruirea și dotarea mai completă a armatei. Prin înaltul decret emis la 23.01.1917, maiorului Nicolae Opran i se încredințează comanda apărării antiaeriene, iar prin ordinul de zi nr. 117 din 08.02.1917 s-a înființat „Corpul Apărării Antiaeriene”⁶. Noile măsuri își vor demonstra, peste cîteva luni, utilitatea.

● În campania din vara anului 1917, artileria antiaeriană a adus o importanță contribuție atît la sprijinirea Armatelor 1 și 2 pe fronturile de la Mărăști, Mără-

șești și Oituz, cît și la apărarea a.a. a unor centre și obiective din spatele frontului.

● Acționînd în sprijinul Armatelor 1 și 2, artileriștii a.a. au lovit, la 7 iulie, un avion german, care a căzut în liniile inamice⁷.

● Postul a.a. nr. 4 a descoperit, în ziua de 16 august, și a lovit un avion inamic, silindu-l să aterizeze în liniile noastre de sîrmă ghimpată⁸, fapt comunicat imediat de Regimentul 1 marș al Diviziei 3.

● Încununată de succes s-a dovedit și acțiunea postului a.a. nr. 8, care în ziua de 16 august, deschizînd focul asupra a două avioane, a reușit să lovească unul dintre ele, care a căzut în satul Mărăști⁹. Același post a.a., la 4 septembrie, a lovit un avion de tipul „Fokker”, care a aterizat forțat la Adjud¹⁰.

● Alte acțiuni de luptă au implicat postul a.a. mobil — format din două tunuri de 75 mm model 1880 și două tunuri de 57 mm „Burileanu” — care a doborât, la 27 septembrie, un avion german; acesta s-a prăbușit între Cozmești și Mărășești¹¹, iar acțiunea artileriștilor noștri a fost citată prin Ordinul de zi nr. 750 din 1917 al Armatei 1.

● Trupele Diviziei 2 cavalerie, grupate în satele Siliștea și Podoleni, erau apărute a.a. de postul mobil nr. 3, care a tras la 30 octombrie asupra unui avion inamic trimis să cerceteze dispozitivul forțelor noastre din zona celor două sate. Aparatul lovit a căzut în liniile inamice¹².

● În această perioadă, și posturile a.a. din zona interioară au dus nenumărate acțiuni de luptă.

Asfel, postul fix nr. 18 de la Tecuci a avariat la 21 mai 1917 un avion inamic, forîndu-l să aterizeze lîngă localitatea Movileni, unde a fost capturat de armata rusă¹³.

● La Bacău, postul fix nr. 7 a doborât în ziua de 21 august un avion de tipul „Brandenburg” deasupra localității Zărnești¹⁴.

● Promptitudine și măiestrie au demonstrat și artileriștii postului mobil nr. 7 comandat de sergentul Grigore Surdu, care în ziua de 21 august au lovit un avion inamic, ulterior prăbușit în flăcări în zona Roznov¹⁵. Comandantul garnizoanei, împreună cu prefectul județului Neamț, au făcut o listă de subscripție, adunînd o sumă de 1524 lei, încredințată drept recompensă sefului echipei; acesta a împărțit 1224 lei soldaților servanți, iar 300 lei i-a oferit orfelinatului de copii din județul Neamț¹⁶.

● La 11 septembrie, postul fix nr. 7 a izbutit să lovească în plin un avion german, care s-a prăbușit în satul Gligoreni, aflat la 20 km la Bacău. Faptele de vitejie ale servanților acestui post a.a. au fost apreciate de comandantul Armatei 2, de Misiunea militară franceză și de populația din zonă.

Așadar, începuturile de acum 70 de ani ale artileriei a.a. din armata română au fost aurore late de izbînzii deosebite, avînd în vedere greutatea oricărui început. Cronica participării noii categorii de trupe la acțiunile de apărare a țării împotriva inamicului aerian se va îmbogăți în războiul antihitlerist, despre care ne propunem să relatăm unele aspecte într-unul din numerele viitoare.

■ Locotenent-colonel (r)
IOAN MIHĂILEANU

¹ Arhiva M. Ap. N., fond M. St. M. Direcția artileriei 1916, dosar 98/1955, p. 98.

² Colonel Gh. I. Popescu, Fabricarea tunului antiaerian Burileanu în România, în „România militară” nr. 1 din 1921, p. 49.

³ Arhiva M.Ap.N., dosar 10 al Regimentului de a.a. pe anii 1916-1918, p. 133.

⁴ Constantin Kirijescu Istoria războiului pentru întregirea României 1916-1919, ed. I, vol. II, p. 3-4.

⁵ Maior Ică Nicolae, Primul avion inamic doborât de artileria antiaeriană română, în „Revista Aeronauticii și Marinei”, decembrie 1937, p. 75.

⁶ Arhiva M. Ap. N., dosarul 10 al Regimentului a.a. pe anii 1916-1918, p. 118.

⁷⁻¹⁶ Idem, p. 53, 58, 89, 90, 125, 156, 184, 186, 202.

Din istoria armamentului

Inventatorul pistolului-mitralieră

„ORIȚA“

După primul război mondial, datorită condițiilor create de înfrângerea unității depline a tuturor românilor într-un singur stat, economia românească a înregistrat o dezvoltare însemnată, care a contribuit, printre altele, la punerea bazelor industriei naționale de apărare.

Constituirea în 1932 a unui organ specializat intitulat *Corpul tehnic militar* a avut urmări remarcabile în ceea ce privește formarea unor specialiști de valoare, capabili să asimileze cu discernământ ultimele noutăți în domeniul armamentului, să le încorporeze în tipurile de tehnică de luptă ce se fabricau în țară. Ca urmare, dacă într-o primă fază obiectivul primordial l-a constituit repararea și modernizarea armamentului aflat în dotare, experiența acumulată a permis asimilarea unor licențe și în cele din urmă fabricarea unor arme originale, de concepție românească. Printre acestea se numără și pistolul-mitralieră proiectat de căpitanul Marin Orița. Încă din primii ani după terminarea studiilor — absolvise școala militară în 1921 — inventatorul a fost pasionat de perfecționarea armamentului din dotare, de găsirea unor noi soluții tehnice. După cum reiese

dintr-un memoriu personal redactat în 1941, preocupările sale în acest domeniu datează încă din anul 1924, când studiase și realizase „mai multe modele de puști-mitralieră. La acestea — scria în continuare M. Orița — se adăugase trusa pentru tir redus cu cartușe masive, sistem care aduce realizarea, în raport cu vechiul sistem, de mare economie”. Printre inovațiile sale mai importante se înscrie și modificarea calibrului puștii-mitralieră franceze „Gladiator”, model 1915, calibrul 8 mm. Acestei arme, aflată în dotarea armatei române încă din primul război mondial, i-a fost redus calibrul la 7,92 mm, asemănător puștilor-mitralieră „Z.B.” (model cehoslovac, fabricate după licență și în România), în intenția unificării muniției folosite de infanterie.

Experiența acumulată în timpul acestor ani l-a recomandat pe ofițerul român ca pe un bun specialist, fapt ce i-a dus în 1939 cooptarea în rândurile membrilor *Corpului tehnic militar*. Aici, căpitanul Marin Orița a avut posibilitatea să materializeze și experimenteze o idee mai veche a sa, care data din anul 1936: construirea unui pistol-mitralieră de concepție originală.

Căpitanul Marin Orița

Probele la care a fost supus prototipul armei au dovedit că ea se înscria, prin performanțele sale, alături de cele mai bune arme din această categorie aflate în înzestrarea armatelor străine.

Pistolul-mitralieră „Orița” folosea ca muniție cartușul de pistol calibrul 9 mm. Mecanismul de tragere se baza pe principiul arcului recuperator. Încărcătorul conținea 30 de cartușe. Înălțătorul era gradat pentru distanțe până la 500 m. Arma putea să execute trageri foc cu foc și foc automat.

Apreciindu-i calitățile, Marele Stat Major român a decis în 1941 ca pistolul-mitralieră să se fabrice în serie la „Uzinele Copșa Mică-Cugir”. Pistolul-mitralieră „Orița”, model 1941, calibrul 9 mm, a fost modificat în 1948 de inventatorul său. Îmbunătățirile au constat în întărirea cu metal a gâtului patului. În același an a fost creat și un model cu pat rabatabil.

■ CORNEL SCAFES

Pistolul-mitralieră „Orița”, model 1941. Observații: linia modernă; caracteristicile tehnico-tactice nu erau mai prejos

SUS, PE CRESTE, SPRE VICTORII!

70 de ani de la întemeierea trupelor „vânători de munte“

Infanteriști ai înălțimilor și creștelor carpatine. Aceștia sînt vînătorii de munte!

În timpul primului război mondial, cînd țara noastră se găsea angajată cu toate forțele sale în lupta pentru realizarea idealului național, s-au pus bazele trupelor de vînători de munte. La 3 noiembrie 1916, Marele cartier general a hotărît prin Ordinul nr. 294 transformarea școlii de schiori — care funcționa de puțin timp în cazarma Regimentului 4 roșiori de pe dealul Cotrocenilor din București — într-o unitate luptătoare, denumită „Corpul vînătorilor de munte“. După numai două luni de pregătire, această unitate a fost organizată în Batalion de vînători de munte și dislocată în orașul Tîrgu Neamț.

Necesitatea înființării vînătorilor de munte ca trupe specializate a fost determinată de existența masivelor muntoase pe o treime din teritoriul țării noastre, iar momentul ales a fost impus de nevoile imediate de apărare în munți împotriva trupelor alpine ale dușmanului invadator. Ordinul de constituire preciza: „acești vînători de munte vor fi în special instruiți pentru războiul de munte, toți vor cunoaște mersul pe schi“. „Schiorii — se spune în referatul Marelui cartier general — sînt mai cu seamă destinați serviciului de recunoaștere, de siguranță și legături, deci este

Căpitanul Virgil Bădulescu, primul comandant al vînătorilor de munte

nevoie de oameni de elită bine încadrați pentru a putea forma numeroase patrule. Schiorii mai pot fi chemați și funcționa și ca unitate tactică...“ Documentul atenționează că „în special în trecătorile Carpaților, care nu sînt străbătute de drumuri carosabile, numai schiorii pot efectua mici operațiuni de recunoaștere sau se pot impune incursiunii inamicului. Ei vor fi chemați a combate forțele similare austro-ungare care cuprind mai multe batalioane“.

Dovedind calități organizato-

Insigna onorifică acordată ofițerilor din Batalionul 5 vînători de munte pentru șapte ani de activitate în aceeași unitate

Insignă acordată ofițerilor din Batalionul 3 vînători de munte

Insignă onorifică acordată ofițerilor din Divizionul 5 artilerie munte pentru șapte ani de activitate în aceeași unitate

Insignele fac parte din colecția „Medalistică militară“ a locotenent-colonelului (r) Ioan Mihăileanu

rice și spirit de inițiativă, animate de o sinceră iubire de patrie, cadrele de comandă ale vânătorilor de munte au reușit, prin munca lor, să creeze — într-un timp scurt și în condițiuni grele — o unitate bine instruită. Sub aspectul organizării, capacității de luptă, rezistenței fizice și disciplinei în special, aceasta rivaliza cu unitățile de același gen ale altor țări cu vechi tradiții în arma vânătorilor alpini.

Primul comandant al Batalionului vânătorilor de munte a fost unul din ofițerii care propuseră înființarea trupelor de vânători de munte — căpitanul Virgil Bădulescu. El avea la data numirii în această funcție numai 24 de ani. Excelent organizator și tot auct de bun ostaș, exigent și perseverent în muncă, avea sentimentul dragostei față de unitate și arma vânătorilor de munte, sădind aceasta și în inimile subordonaților. Avansat în scurt timp la gradul de maior, ofițerul pornea de la principiul că în instruirea trupelor nu se pot obține succesele scontate fără o disciplină traică.

După ce în a doua jumătate a anului 1916, trupele invadatoare cotropiseră cea mai mare parte a țării și se pregăteau să ocupe Moldova, amenințând însăși existența României ca stat, ostașii români, purtători ai unor glorioase tradiții de luptă, au făcut din piepturile lor un zid de neînvinși la Mărăști, Mărășești și Oituz.

În luna iulie 1917, Batalionul de vânători de munte a primit ordin de plecare pe front. După un marș lung și istovitor a ajuns pe Valea Troțușului. Botezul focului l-au primit vânătorii de munte în luptele din zona Oituz — Tirgu Ocna—Onești, unde au participat la contraatacul executat de Corpul 4 armată în ziua de 30 iulie/ 13 august 1917, pe înălțimile Cireșoia și Măgura. Chiar în prima zi, alături de ostașii celorlalte unități românești, vânătorii de munte s-au acoperit de glorie. Apropierea mascată, capacitatea de foc, îndrăzneala și manevrele lor, faptul că erau mai iuși la pas și mai abili în luptele pe pante, au surprins pe inamic. După ce a respins mai multe rezistențe dușmane, Batalionul de vânători de munte, executând o manevră abilă cu companiile comandate de căpitanul Pălărigeanu și căpitanul Vrînceanu, a căzut în spatele unei subunități inamice și a făcut pri-

12 august 1917. Vânători de munte la Cireșoia

Popas în timpul marșului spre front, în august 1917

1937. Prezentarea armamentului unui nou contingent de militari din trupele de vânători de munte

zonieri pe cei 30 de supraviețuitori.

Primele jertfe din rîndul vînătorilor de munte — sergentul Constantin Matei și caporalul Gheorghe Negrescu, căzuți eroic în luptele la baionetă — au îndrjit și mai mult pe vînători, care au rupt apărarea inamicului și au pătruns pe o adîncime de cîțiva kilometri în dispozitivul advers. Întîlnind impetuos și folosind judicios avantajele terenului, subunitățile de vînători de munte au reușit să învâluie un regiment de dragoni pe înălțimea Măgura, capturînd peste 150 de prizonieri, cu întregul lor armament, precum și o mare cantitate de muniție. În cadrul acestor lupte s-au evidențiat în mod deosebit companiile comandate de căpitani Gheorghe Ionescu-Sinaia și Teodor Radu. În continuare, împreună cu ostașii altor arme, vînătorii de munte au trecut la urmărirea inamicului și la alungarea trupelor germane și austro-ungare de pe înălțimile ce dominau Valea Troțușului, principala poartă de vest spre inima Moldovei.

Referindu-se la felul cum au luptat ostașii Batalionului de vînători de munte în ziua de 30 iulie/13 august 1917, maiorul Raymond Gelinet din armata franceză, martor ocular al evenimentelor descrise, arăta: „*Acești militari, de la primul botez al focului au restabilit în mod strălucit o situație grav compromisă... Peste 400 prizonieri, o pradă bogată, pericolul de pe Valea Troțușului înlăturat, iată bilanțul primelor zile... Bravi între bravi*”.

Monumentul eroilor vînători de munte (Tirgu Neamț)

Toamna anului 1944. Vînătorii de munte se îndreaptă spre Transilvania

Vînătorii de munte s-au remarcat și în luptele purtate pentru cucerirea înălțimii Coșna, de unde inamicul ținea sub focul artileriei partea de sud și de est a orașului Tirgu Ocna. După un atac impetuos executat prin rețelele de sîrmă și cîmpurile de mine, folosind baioneta, patul carabinei și grenadele, bravii vînători de munte au asaltat și cucerit pe rînd tranșeele inamice, punînd stăpînire pe înălțime. În lupta pe viață și pe moarte cu dușmanul a căzut eroic căpitănul Ion Decu, comandantul companiei 4, răpus de o rafală de mitralieră.

După stăvilirea ofensivei inamice de pe Valea Troțușului de către unitățile române, vînătorii de munte au luat parte la acțiunile din vara anului 1917, pentru alungarea cotropitorilor — fără întrerupere, timp de peste o lună —, acoperindu-se de glorie, împreună cu întreaga noastră oștire, în memorabilele bătălii de la Oituz și de la Mărășești, unde au dat peste cap planurile invadatorilor germano-austro-ungari de a cucerii Moldova.

Mărturie a eroismului manifestat de ostașii primei unități a vînătorilor de munte în crîncenele încleștări din primul război mondial stau decorațiile, în anul 1918, sub zidurile Cetății Neamțului, a drapelului de luptă al batalionului cu ordinul „Mihai Viteazul” și acordarea a numeroase medalii și ordine luptătorilor distinși pe cîmpul de bătălie.

Marele Stat Major, constatînd — în noiembrie 1917, cu prilejul transformării Batalionului vînătorilor de munte în regiment — că armata noastră nu are ca infanterie cu instrucție specială în munți decît Batalionul vînătorilor de munte „și cum situația noastră geografică impune să luptăm în mare parte în regiuni muntoase, este nevoită de-a avea

cît mai multe trupe cu o instrucție și antrenare specială, care să poată fi întrebuintate la recunoașteri, rezistențe pe anumite puncte, în anotimp și în terenurile cele mai grele”.

Ulterior, au fost înființate batalioane independente, unități și mari unități tactice, cum au fost grupurile, diviziile și corpul de munte. În baza Decretului 3275 din 1921, în luna septembrie a fost înființat la Abrud Batalionul 5 vînători de munte „Avram Iancu”, unitate care în 1937 primește denumirea Batalionul de moți „Avram Iancu” — nume care avea să fie purtat cu cîinst în continuare.

O preocupare de seamă a corpului nostru ofițeresc în perioada interbelică a constituit-o dezvoltarea teoriei și artei militare românești. Ofițerii vînători de munte, pe baza experienței dobîndite în primul război mondial și a instrucției executate pe timp de pace, au elaborat regulamente și instrucțiuni, au publicat diferite lucrări de specialitate, care s-au bucurat de apreciere atît în țară, cît și în străinătate. În anul 1927, a fost avizat „Regulamentul privind acțiunile de luptă în munți”, redactat de locotenent-colonelul David Popescu și de maiorul Gheorghe Ionescu-Sinaia, fost comandant al Companiei 5 vînători de munte din Batalionul de vînători de munte, care a luptat în primul război mondial.

După declanșarea celei de a doua conflagrații mondiale,

■ **Maior VASILE TUTULA**

■ **Căpitan IOAN CÎRCU**

(continuare în pag. 61)

ISTORIA

TREBUIE SCRISĂ AȘA CUM A FOST

Știința istoriei, respectînd și relevînd adevărul și numai adevărul, înlesnește apropierea și înțelegerea dintre oameni, popoare și națiuni. Numai așa ea își îndeplinește nobila misiune de a fi pentru omenire „magistra vitae”. De aceea trecutul istoric trebuie redat așa cum a fost, evidențiînd întotdeauna realități care în perspectiva istorică și-au demonstrat viabilitatea.

În spațiul carpato-danubiano-pontic, românii și înaintașii lor s-au manifestat constant ca o entitate de sine stătătoare și au luptat stăruitor și eroic pentru a-și apăra independența și glia străbună, fiind aici un permanent factor de progres și civilizație. De peste două milenii și jumătate coordonatele fundamentale de netăgăduit ale evoluției lor sînt vechimea multimilenară, statornicia în aceeași vatră și dăinuirea în timp, în ciuda tuturor vicisitudinilor vieții. Istorici de certă valoare — începînd cu Herodot, Strabon, Arrianus, Dio Cassius etc. și continuînd cu marile personalități ale istoriografiei medievale, moderne și contemporane — recunosc aceste caracteristici ale „celor mai viteji și mai drepți dintre traci” și ale urmașilor acestora ca adevăruri istorice fundamentale și indubitabile de glorioasă existență.

În pofida acestor realități incontestabile, se mai ivesc detractori care își permit — deși nu au acest drept — să scrie istoria așa cum o doresc ei și nu așa cum a fost, ignorînd, minimalizînd sau mistificînd momente și evenimente istorice din spațiul carpato-danubiano-pontic. Asemenea pseudoistorici încalcă în mod grosolan cele mai elementare norme și cerințe ale științei istorice, punîndu-se în afara ei, abdică de la deontologia profesională, falsifică adevăruri privind istoria altor popoare, lezează demnitatea națională a acestora și contravin dreptului internațional, relansînd teze și idei revizioniste și afectînd grav raporturile de bună vecinătate și înțelegere între națiuni. Cîteva exemple sînt edificatoare în această privință.

Perseverență împotriva adevărilor istorice, revizita „Historia” din R.P. Ungară a început să „re-scrie” istoria așa cum o doresc unii „istorici” și nu cum a fost ea, uitînd că, și în acest domeniu, suveran este adevărul și numai adevărul. Teze și idei cărora cercetarea științifică riguroasă le-a demonstrat demult falsitatea sînt, azi, prezentate în paginile „Historiei” în alt ambalaj, autorii „uitînd” că adevărul are drept caracteristică fundamentală

obiectivitatea și — place sau nu place — el este numai și numai unul. Ţelul celor ce scriu astfel la „Historia” este o himeră, dorind să demonstreze că în Ţara Românească Transilvania ungurii ar fi avut „dreptul primului venit”; descălecînd, ei nu ar fi găsit aici pe nimeni și, deci, au luat de drept, în stăpînire, acest teritoriu. Pentru a vîna o asemenea himeră, „Historia” nr. 2/1986 găzduiește în paginile ei falsul și neadevărul, mistificînd și negînd realități istorice.

Györfly György („Historia” nr. 1/1986) sau Makkai Laszlo („Historia” nr. 2/1986) se străduiesc să facă din Ţara Românească Transilvania un teritoriu pustiu, o „terra deserta” la venirea ungurilor nomazi în secolul XI, „siliți” s-o populeze. Este refrenul nou al unei teorii mai vechi a „vidului demografic”, care s-ar fi produs după retragerea stăpînirii romane din provincia Dacia în anul 271. Așadar, Roesler redivivus! În realitate, în anii 271—275, armata și administrația romană au evacuat provincia imperială Dacia sub presiunea răscoalelor dacilor din interior, Dacia liberă, cit și a atacurilor populațiilor migratoare, iar poporul român — rezultat prin conviețuirea dacilor și a romanilor și împletirea civilizațiilor celor două popoare — a rămas pe loc. Argumentele statorniciei românilor în străvechea lor vatră sînt copleșitoare și indubitabile. Arheologia demonstrează continuitatea poporului aici și după retragerea aureliană: la Sarmizegetusa, vechile construcții și fortificații vădesc viețuirea și după anii 271—275; la Apulum (Alba Iulia) imensa necropolă are peste 1 500 morminte creștine, de inhumatie, din secolele IV—XII; la Napoca (Cluj-Napoca), Potaissa (Turda), Porolissum (Moigrad), Tibiscum (Jupa), Dierna (Orșova) etc. sînt o mulțime de vestigii: construcții, sute de obiecte, mii de monede etc., datate exact pentru perioada în care „Historia” ungară de azi susține a fi existat „vid demografic”; în 12 din fostele castre romane dispersate pe întregul teritoriu al Transilvaniei actuale sînt urme de locuire românească în secolele care au urmat retragerii aureliene (monede de bronz și argint, obiecte paleocreștine etc.); în zeci și zeci de așezări de pe cuprinsul fostei Dacii romane au fost descoperite și cercetate locuințe, obiecte și podoabe care atestă

continuitatea în acest spațiu și dănuirea românilor aici; inscripții latine din secolele IV—X, ca aceea de la Micia (Vețel) „Quartine Vivas”, donariul de la Biertan („Ego Zenovius votum posui”, alte inscripții descoperite la Porolissum și la Gornea, în Banat etc. — toate confirmă permanența strămoșilor noștri în vatra transilvană și contrazic absurdă și tendențioasă teorie a „vidului demografic” de după retragerea romană din provincia Dacia. Atunci, de unde ideea că „întreaga populație romanizată... ar fi putut... să urmeze armata și administrația civilă”? Academicianul Makkai Laszlo (cercetătorul populării Ardealului, consilier la Institutul de Științe Istoricale al Academiei de Științe Ungare) trebuie să știe că Istoria nu operează cu „ar fi putut”; absolut nici o probă arheologică, scrisă, epigrafică, lingvistică, toponimică ori hidro-nimică etc. nu atestă strămutarea unui întreg popor peste Dunăre. O asemenea absurditate există doar în mintea unora, care vor o anumită „populară a Ardealului” pe un pământ pustiu.

O altă variantă a sus-amintitei „teorii” este cea care, părăsind premisa unui pământ pustiu în Transilvania la venirea ungurilor, așază aici, în acest moment, alte populații a căror origine etnică este — bineînțeles — alta decît cea română. Invo-cînd „Gesta Hungarorum” („Faptele ungurilor”) a lui Anonymus, Makkai Laszlo afirmă că nomazii unguri, pătrunzînd la sfîrșitul secolului XI în Țara Românească Transilvania, ar fi găsit aici slavi și bulgari. La o asemenea „revelație” s-a ajuns măs-luînd respectivul document. În capitolul XXVII, secretarul regelui Bela scrie clar că Tuhutum (Té-ty), conducătorul unui trib maghiar, ajuns aici, a trebuit să lupte cu un român, Gelu, ducele ro-mânilor, adevăratul conducător al Transilvaniei: „*Gelou quidam Blachus dominum tenebat*”; „*Gelou dux Blachorum*”; „*Gelou vero dux Ultrasilvanus*”. Iar teritoriul era locuit de români și slavi: „*Blasii et slavii*”. Or Makkai Laszlo stopează citatul acolo unde îi convine, voînd să excludă pe români de pe scena medievală transilvană.

„Istoricul” nu se oprește aici. Comite apoi enor-mitatea de a scrie că în Țara Românească Transil-vania „de la apariția lor, la sfîrșitul secolului al XII-lea, așezările românești se găseau în zonele de munte”. În această propoziție sînt două neadevăruri grosolane: nu poate fi vorba de apariția așeză-rilor românești la sfîrșitul secolului al XII-lea, în-trucît, de cînd se știe, vetrele românilor transilvā-neni au existat aici și au fost calde întotdeauna; totodată, ei au locuit nu numai la munte, ci în în-treg spațiul carpato-danubiano-pontic, cum rezultă din atîtea și atîtea mărturii arheologice.

Se cuvine observat și faptul că în aceeași revistă își găsesc loc — e drept, aparținînd unor autori di-feriți — două variante privind „apariția românilor în Transilvania”. Dacă Makkai Laszlo îi „aduce” pe români în Țara Românească Transilvania la sfîrșitul secolului XII, un alt articol îi face să „apară” în țara lor străveche în același timp cu secuii și sașii, adică la începutul secolului al XIII-lea. Și, astfel, prezența românilor a mai fost aminată un timp. Inconsecvență? Mai degrabă un joc nepermis de-a istoria, în care dorința unora

este pusă înaintea adevărilor istorice. Autorii unor astfel de „studii” nu s-au pus de acord unul cu celălalt și nici cu Istoria, care nu ține seamă de ei și are obiceiul să ateste și vechimea multimile-nară a românilor în spațiul carpato-danubia-no-pontic, și continuitatea de dănuire în aceeași vatră cu puține similitudini în istorie. Aceste ade-văruri indubitabile, confirmate de întreaga reali-tate din acest spațiu, au fost recunoscute chiar de istorici unguri. Cu aproape două secole în urmă, Huszti Andras scriînd „Dacia medievală și con-temporană” (O és uj Dacia, 1791, p. 8) remarcă: „*Urmașii geșilor (daco-geșilor) trăiesc și astăzi și locuiesc acolo unde au locuit părinții lor, vorbesc în limba în care glăsuiau mai demult părinții lor... Ceea ce este un semn sigur și care nu poate înșela că ei sînt în Transilvania urmașii vechilor coloniști romani*” (subl. ns.). Benkő Josef („Transilvania sive Magnus Transilvaniae Principatus olim Dacia Mediterraneae Dictus” ed. I, 1777, ed. II, 1834, p. 28—29), înțelegînd situația din acest teritoriu afir-mă: „*Mărturiile vii ale rămășițelor coloniștilor romani amestecați cu alte populații sînt români*”.

Componența etnică a Țării Românești Transil-vania este un alt domeniu unde revista „Historia”, prin colaboratori de-ai ei, stabilește performanțe statistice greu de înțeles. Se afirmă că aici, în se-colele XVI—XVII, existau „trei etnii de bază: cea ma-ghiară, cea română și cea germană (săsească)”; or-dinea în care sînt ele scrise ar vrea să arate și pon-derea demografică a fiecărei etnii în parte.

Pentru a „demonstra” preponderența elementu-lui etnic maghiar în Transilvania medievală, auto-rii nu se dau în lături de la o prezentare deformată a faptelor, de la adevărate acrobații „științifice”. Astfel, diversele războaie pe care Țara Romā-nească Transilvania a fost nevoită să le poarte în acest răstimp pentru apărarea ființei politice pro-prii, de cele mai multe ori împreună cu celelalte două țări românești — Moldova și Muntenia — ar fi provocat pierderi umane doar etniei maghiare, lăsînd neatinșă etnia română. Este ca și cum ai spune să sabia daușmană — otomană sau habsbur-gică, poloneză sau tătară — aleaga și trecea prin tăiș doar pe neromâni, numai și numai pentru a-i lăsa pe români să se înmulțească! Asemenea năs-cociri țîntesc și-n altă parte, lovînd patrimoniul sa-cru al eroismului românesc, care a stat totdeauna pavăză libertății și integrității vetrei străbune și Europei. Spunînd asemenea lucruri, se neagă reali-tatea faptului că poporul român a fost cel care și-a apărât întotdeauna patria. Or nu îi este permis ni-mănui să se atingă de gloriosul trecut național de luptă al românilor, care este cea mai de preț moș-tenire pe care generațiile de azi au primit-o de la înaintași.

Istoria vădește și în acest domeniu adevărul: ro-mânii au fost dintotdeauna majoritari în Transil-vania! Încă din 1374, papa Grigore IX știa că aici există „*mulțimea unor popoare ce se numesc ro-mâni*” („*multitudo quorundam populorum qui Valachones vocantur*”). După anii 1800, chiar docu-mente oficiale ungare confirmau această realitate etnică: 59,45 la sută români, 26,03 la sută ma-

ghiari, 9,33 la sută germani (Katus Laszlo, „Popoarele Ardealului înainte de 1918” „Erdely népei, 1918, elött”, p.24—27). Și secuii sînt înglobați la maghiari, rotunjind cifra. Explicații pentru o asemenea situație, asemănătoare celei de prin anii 1700: pentru maghiari, regresul demografic s-ar datora „vitregilor decimatoare de viață în timpuri furtunoase”; pentru români, creșterea demografică se justifică prin „desele imigrări și însemnatul spor natural”. Cît de „nedreaptă” poți fi tu, viață: pe neromâni îi decimezi în „timpuri furtunoase”, iar pe români îi ocrotești, în aceleași „timpuri furtunoase” și în același spațiu! Și totul pentru a-i face să depășească în număr pe maghiari. Iosif al II-lea recunoștea și el că „românii sînt fără indoială cei mai vechi și mai numeroși locuitori ai Transilvaniei”, iar înainte de 1848, Kovari Laszlo era îndreptățit să afirme că sînt aici „peste un milion de români și 213 000 unguri și poți călători zile întregi în Transilvania fără să auzi un singur cuvînt unghuresc”. Toate statisticile demonstrează că, într-adevăr, românii au format mereu covârșitoarea majoritate în Transilvania, fiind mai numeroși decît toate celelalte etnii la un loc (v. „Țările coroanei maghiare” „Magyar Korona Országbank 1910”. II, rész. Budapest, 1912). În pofida acestor realități, în 1867 Ungaria a anexat Țara Românească Transilvania, pe care a stăpînit-o timp de 51 de ani.

La 1 Decembrie 1918 ca urmare a voinței poporului exprimată prin plebiscit, Marea Adunare de la Alba Iulia a hotărît Unirea Transilvaniei cu Țara. Marea Unire din 1918 este o realizare legitimă, este Marea Dreptate a istoriei, care a readus străvechiul teritoriu românesc transilvănean în hotarele firești ale României, iar poporul, care de-atîta vreme cunoscuse oprimarea străină, a revenit în marea familie românească. Mai tîrziu, referindu-se la realitatea etnică din Transilvania, chiar patronul odiosului dictat de la Viena declara, la 28 august 1940, că structura populației — considerînd cît mai favorabil poziția Ungariei — era următoarea: la 1,5 milioane de unguri existau 3 milioane români și 600 000 — 700 000 de germani (Documents of German Foreign Policy, Series. D. Vol. X, doc. 40).

În fond, ce urmărește „Historia” cînd neagă adevăruri fundamentale ale istoriei poporului român? Este limpede: nostalgia după vremuri apuse, odată pentru totdeauna, a devenit dorință — nu o dată expres afișată în aceste „studii” — de a face să reînvie stări anacronice, condamnate de istorie și de dreptul internațional. Fiindcă, la ce stat se referă unul din autori scriind despre Transilvania ca fiind „teritoriul de la est al țării”?

Denaturări, falsificări, mistificări, răstălmăciri apar și în alte lucrări lipsite de probitate științifică, care contravin valorilor fundamentale promovate de știința istoriei.

Astfel, în tomul Antoninei Kuzmanova — „Politica balcanică a României” — sînt inserate o serie de teze neconforme cu realitățile istorice, teze care mutilază adevărul prin omisiune intenționată, prin folosirea trunchiată sau maslurea documente-

lor. Astfel, politica externă a României de apărare a statu-quo-ului teritorial în perioada interbelică este prezentată drept „contrarevoluționară”, avînd un „curs antisovietic” și o „linie consecvent anti-bulgară”.

Ne surprinde atitudinea cercetătoarei bulgare care lasă neobservat faptul — evident pentru orice istoric de bună credință și cu conștiința curată — că obiectivul principal al politicii externe românești în perioada interbelică îl constituia menținerea independenței și suveranității statului național unitar, desăvîrșit la 1 Decembrie 1918, pe baza Hotărîrilor plebiscitare din 1918, a căror legitimitate a fost recunoscută de Conferința de pace de la Paris, că, în calitate de membră fondatoare a Societății Națiunilor, România a rămas, în toată perioada respectivă, fidelă Pactului acestei organizații internaționale, acționînd consecvent pentru consolidarea păcii și securității pe baza dreptului internațional. Pe ce teme este calificată politica externă a României drept antisovietică, cînd este cunoscut că ea a refuzat să participe la vreo acțiune contra statelor vecine, ba dimpotrivă a desfășurat consecvent o politică de bună vecinătate? În 1920, guvernul român a refuzat propunerea Franței de a participa la un război contra Uniunii Sovietice, fapt consemnat în raportul din 31 martie 1920 al ministrului Franței la București, Henri Cambon, către Ministerul de Externe: „Am tatonat guvernul român în vederea unui acord care, lăsînd Poloniei toată libertatea de mișcare, ar invita România să se întindă de-a lungul Mării Negre. Guvernul român a respins această ofertă, arătînd că nu caută aventuri dincolo de frontierele sale”. (Arhiva Ministerului de Externe al Franței, seria: Europa 1918—1929, Polonia, vol. 137, raport nr. 168, București, 31 martie 1920). În august 1928, România alături de U.R.S.S. a aderat la Pactul Briand-Kellog, care interzicea recurgerea la război pentru rezolvarea conflictelor între state. Alături de U.R.S.S. și alte state interesate, România a semnat în iulie 1933, la Londra, Convenția de definire a agresiunii și a teritoriului, iar la 9 iunie 1934 au fost restabilite relațiile diplomatice între România și U.R.S.S.

În aceeași constanță de orientare, în anii 1938—1939, România a fost singura țară care a sprijinit Cehoslovacia invadată de trupele germane, a permis survolarea teritoriului românesc de către avioanele sovietice și a refuzat să participe la împărțirea teritoriului acestei țări; în 1939, cînd Polonia a fost atacată, România a oferit adăpost refugiaților, guvernului și conducerii țării, precum și numeroșilor militari ai armatei poloneze. La acestea sã mai adăugăm doar faptul că în România fascismul a venit la putere de abia în septembrie 1940, dată la care în alte țări europene se instaurase demult; aminarea era datorată luptei eroice a tuturor forțelor revoluționare democratice, patriotice conduse de Partidul Comunist Român și, de altminteri, nu s-a putut menține decît circa 4 luni de zile, după care organizația fascistă Garda de Fier a fost scoasă în afara legii (ianuarie 1941).

Pentru Antonina Kuzmanova, Înțelegerea Balca-

nică și Mica Înțelegere ar fi avut rolul de „jandarm regional”, iar „orientarea reală a pactului balcanic era îndreptată împotriva Bulgariei”.

Or, se cunoaște că Înțelegerea Balcanică încheiată între Grecia, Iugoslavia, România și Turcia, la 9 februarie 1934, avea ca obiectiv apărarea independenței, suveranității și integrității teritoriale a statelor semnatare fiind, o alianță regională, deschisă, defensivă de pace, securitate și colaborare. De altfel, chiar Christina Daneva-Mihova, o altă cercetătoare bulgară a relațiilor internaționale, recunoaște că „*Pactul Balcanic avea ca obiectiv să ridice o barieră contra țelurilor economice și politice urmărite de Italia fascistă și Germania hitleristă în Balcani, menținând statu-quo-ul așa cum rezultase din Conferința de la Versailles*”. Și tot ea apreciază corect că, în 1933, Mica Înțelegere „*s-a străduit să atragă Bulgaria alături de ea prin acorduri bipartite sau tripartite*”, precizând că guvernul bulgar a refuzat astfel de propuneri (Christina Daneva-Mihova, *La diplomatie française et la preparation du Pacte Balcanique — 1934*, în *Studia Balcanica*, nr. 9, Sofia, 1975, p. 31—39).

Am prezentat doar câteva teze și aprecieri care contravind adevărului istoric, și ne exprimăm regretul că ele au putut vedea lumina tiparului în țări vecine, de care ne leagă numeroase tradiții de luptă comună și colaborare pentru apărarea cauzei progresului și libertății popoarelor, a păcii.

Pe lângă nedumerirea pe care o ridică propaganda unor asemenea teze — cu finalități politice evidente — apare legitima întrebare dacă autorii lor sînt într-adevăr istorici, întrucît această nobilă profesiune cere permanentă rigurozitate și obiectivitate științifică în înfățișarea adevărului. Or, cei care abdică de la această normă fundamentală a profesiei lor nu pot fi istorici.

Împotriva adevărului se situează și lucrări ca aceea a lui Alexei Antosiak, intitulată „Pe direcția Balcani” și retipărită în 1984, lucrări care își permit să prezinte denaturat momentul istoric al declanșării revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă din România la 23 August 1944, importanța acestui eveniment în istoria ultimei conflagrații mondiale și participarea României la războiul antihitlerist. Mistificînd realitatea, sînt autori care minimalizează sau chiar ignoră asemenea realități evidente. De fapt, la 23 August 1944, armata română în totalitatea ei s-a desprins din dispozitivul german și a întors armele împotriva Germaniei hitleriste. Armatele 3 și 4 române au fost repleate de pe front către zona de interior a țării, angajînd concomitent lupte cu unitățile germane care le intercalau, așa cum a fost cazul detașamentului comandat de colonelul Nistor Teodorescu în nordul Moldovei. Începînd cu 26 august, la acțiunile de curățire a teritoriului național au participat și marile unități ale Armatei 3 și 4 române — apreciate de Alexei Antosiak ca fiind „zdrobite” la 23 august — care se deplasau spre zona Ploiești-București, în vederea angajării

lor ulterioare în Transilvania.

Este de asemenea împotriva realității cînd se amintește doar de „insurgenții din România” cînd, se știe, la operațiile împotriva trupelor Wehrmachtului din România din august '44 au participat peste 460 000 de militari, sprijiniți de întregul popor român, eliberînd părțile centrale și sudice ale țării prin efort militar propriu.

După cum e bine cunoscut, capitala României a fost curățată de rezistențele inamice înainte de sosirea trupelor sovietice, adică încă în dimineața zilei de 26 august 1944, iar în noaptea de 27 spre 28 august au fost lichidate forțele inamice din împrejurimile Bucureștiului, concomitent dîndu-se lupte la Ploiești și pe Valea Prahovei, la Brașov, Arad, Lugoj, Alba Iulia, Turnu Severin, Zimnicea, Oltenița, Călărași, Fetești, Cernavodă, Slobozia, Buzău și în alte zone ale țării. Pierderile pricinuite hitleriștilor au fost de 5 000 de morți, peste 56 000 de militari prizonieri, între care 14 generali, și mari cantități de armament și tehnică de luptă. La 30 august 1944, trupele sovietice au ajuns în București eliberat de armata română și formațiunile patriotice de luptă cu sprijinul larg al populației. De altfel, deplasarea forțelor sovietice încă de la Ploiești spre granițele româno-iugoslavă, româno-bulgară și la nord de Carpați a fost absolut nestînjinită de nici un obstacol și a beneficiat de concursul populației românești. Relevînd consecințele de mare amploare ale Actului de la 23 August 1944, „*News Chronicle*” din 25 august atrăgea atenția că *flancul german rămînea deschis*, iar comentatorul militar Philip Gribble arăta că *acțiunea României „subminează structura rezistenței ulterioare în Balcani (...)* Rușii au acum o comunicație nestingherită de-a lungul a 600 km din Basarabia la frontierele Ungariei”. Ziarul „*Pravda*” din 28 august 1944 sublinia că „*Ieșirea României din război înseamnă prăbușirea Germaniei...*” În fața unor asemenea realități ne întrebăm cum pot fi reduse dimensiunile acestui act la o simplă „lovitură de stat”? Mai mult decît atît, cum este posibil să se denatureze adevărul istoric pînă acolo încît să se scrie că eliberarea regiunii petrolifere și a capitalei României a marcat „atingerea țelului operației Iași-Chișinău”?

Jertfa celor 8 586 de oameni — morți, răniți și dispăruți — în înclăstările cu trupele hitleriste, în intervalul 23—31 august 1944, constituie o mărturie elocventă a participării întregii armate române la desfășurarea victorioasă a revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă, jertfa pe care nimeni nu-și poate îngădui s-o profaneze.

Indiscutabil, istoria trebuie scrisă așa cum a fost. A răstălmăci milenii din existența unui popor statornic și pașnic este o ofensă națională, un atentat la drepturile inalienabile ale popoarelor, la independența și stăpînirea vetrei străbune, atentat la care n-ar trebui să se încumete nimeni, niciînd și nicăieri.

■ REDACȚIA

MONUMENTELE LUPTEI

Colonel dr. FLORIAN TUCA

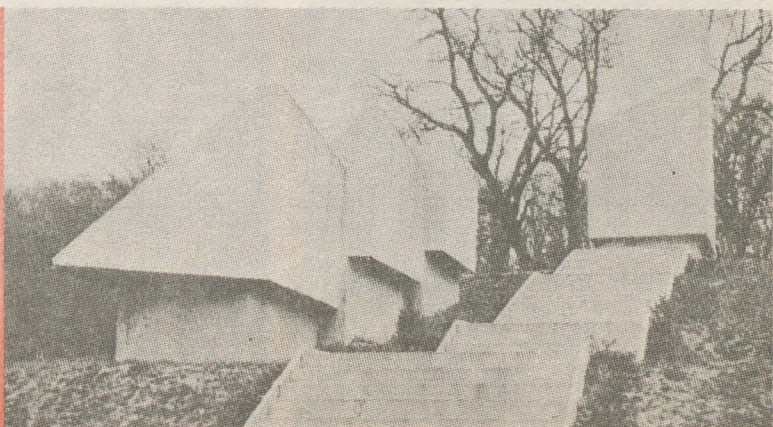
După cum se știe, la 30 august 1940, prin odiosul dictat de la Viena, impus statului român de Germania nazistă și Italia fascistă, a fost smulsă din trupul țării și anexată Ungariei horthyste partea de nord-vest a României. Începînd cu această zi de tristă amintire, timp de patru ani, în acea parte de teritoriu românesc — străveche arie de locuire dacică în care românii au fost dintotdeauna majoritari — ocupanții horthyști au instaurat un samavolnic regim de silnicie, crimă și teroare, materializat, între altele, prin maltratări de tot felul, acte de cruzime și asasinat în masă. „În teritoriul ocupat de horthyști — arată tovarășul Nicolae Ceaușescu — s-a dezlănțuit o cumplită prigoană, numeroși militanți revoluționari români și maghiari, sute de mii de cetățeni au fost asasinați, fiind puși la moarte întregi, au fost deportați sute de mii de români, evrei, maghiari în lagăre de concentrare hitleriste“. Numeroase crime și alte fărâdelegi practicate cu sînge rece de horthyști în cei patru ani de neagră teroare fascistă sînt pe larg oglindite într-o suită de volume publicate în ultimii ani, dintre acestea detașîndu-se, prin ampla sa documentare edită și inedită, lucrarea apărută în 1985 și intitulată „Teroarea horthysto-fascistă în nord-vestul României. Septembrie 1940 - octombrie 1944“. Ținînd seama de ceea ce s-a consemnat în volumele respective, nu ne propunem să abordăm aici aspecte concrete legate de actele criminale la care s-au dat horthyștii în partea de nord-vest a României în anii ocupației fasciste. Socotim însă util să subliniem doar faptul că dezmembrarea teritorială a țării în urma odiosului dictat fascist, teroarea, crimele și asasinatele puse la cale de forțele de ocupație nu au putut împiedica lupta unită a întregii noastre națiuni pentru înfăptuirea înaltelor sale idealuri de libertate națională și progres social-economic, pentru restabilirea integrității patriei, a independenței și suveranității de stat a României. La chemarea Partidului Comunist Român și sub conducerea sa, mii și mii de cetățeni patrioți din partea de nord-vest a României, asemenea populației din celelalte arii geografice ale țării, s-au angajat plenar în mișcarea de rezistență împotriva cotropitorilor fasciști.

Pentru înaltul spirit patriotic dovedit în înfruntarea cu forțele de ocupație străină, ca și pentru demnitatea, curajul, dîrzenia și eroismul dovedite în lupta de rezistență, un mare număr dintre acești fii devotați ai patriei au plătit cu viața. O suită de monumente înălțate pe străvechiul pămînt românesc al Transilvaniei le preamărește amintirea, faptele și numele. Patru dintre aceste însemne memoriale vor fi prezentate în cele ce urmează.

TREZNEA. MONUMENTUL DEDICAT PATRIOTILOR UCIIȘI MIȘELEȘTE DE HORTHYȘTI. Se înalță maiestuos pe o ridicătură de teren, avînd ca fundal arbori și arbuști. A fost inau-

gurat cu cîțiva ani în urmă în memoria a 81 de cetățeni patrioți de pe acele plaiuri, asasinați mișelește de horthyști numai pentru motivul că erau români. Măcelul de la Treznea a avut loc în ziua

Monumentul
de la Treznea

de 9 septembrie 1940, adică la numai câteva zile de la aplicarea prevederilor odiosului dictat imperialist de la Viena. Referitor la monstruoasa crimă, într-un document aflat la Arhivele statului, se consemnează, printre altele: „Dinspre Ciurimna (unde la 8 septembrie 1940 horthyștii asasinaseră 11 persoane — n.a.) horthyștii au luat-o spre Treznea. La intrarea în comună, în ziua de 9 septembrie, pe cîmp au fost găsiți cîțiva copii români pîcînd vitele. Înțrebîndu-i de unde sînt, aceștia au răspuns, din Treznea. Fără nici-o vorbă au fost toți împușcați și lăsați morți pe izlazul comunei”.

La puțin timp după săvîrșirea masacrului, horthyștii au pătruns în centrul localității Treznea, unde și-au continuat acțiunea criminală: și-au descărcat puștile și armele automate în populația pașnică. Un mare număr de locuitori, bărbați și femei, tineri și bătrîni, au fost doborîți de plumbi. După înfăptuirea acestui nou masacr, fasciștii unguri au dat pradă focului zeci de gospodării. Bunuri adunate în decursul veacurilor prin hărnicie, muncă cinstită, cu trudă și sudoare, au fost transformate în tăciuni și cenușă. Referindu-se la tragedia de la Treznea, publicistul american Milton G. Lehrer avea să consemneze într-o lucrare („Ardealul, pămînt românesc”) în care sînt demascate și alte fărâdelegi ale horthyștilor: „După ce au tras primele salve, soldații au pătruns în case și au asasinat pe oricine găseau în calea lor, incendiind casele. Cazul preotului român Trăian Costea, care, după ce, a primit un glonte în cap, a fost tras pe gaterie de lemn a presbiteriului — căruia i s-a dat foc și care a ars în întregime o dată cu cadavrul preotului — este tipic”.

În memoria martirilor de la Treznea s-a înălțat în localitate, din inițiativă publică, un frumos monument. Este o compoziție sculpturală impunătoare, alcătuită din patru blocuri masive din piatră, care au forma unor acoperișuri de case și care au fost plasate ingenios pe o ridicătură de pămînt. Trei dintre blocuri sînt așezate liniar și legate între ele, iar cel de-al patrulea se află plasat la capătul unei scări alcătuite din zeci de trepte. Pe fațada uneia dintre sculpturi se află dăltuită următoarea inscripție: „S-a ridicat acest obelisc în memoria cetățenilor din localitatea Treznea uciși în timpul ocupației și terorii fascisto-horthyste în septembrie 1940. Să facem totul pentru ca asemenea evenimente tragice să nu se mai repete niciodată!”

IP. MONUMENTUL DEDICAT VICTIMELOR TERORII HORTHYTE. Este amplasat în centrul localității și are menirea, pe de o parte, să perpetueze memoria a 159 de cetățeni de pe acele plaiuri care au fost uciși mișelește de horthyști în noaptea de 13 spre 14 septembrie 1940, iar pe de altă parte, să țină mereu trează vigilența localnicilor, a tuturor fiilor poporului român pentru ca niciodată pe pămîntul țării noastre să nu se mai repete crime și asasinat de felul celor săvîrșite cu cinism de horthyști.

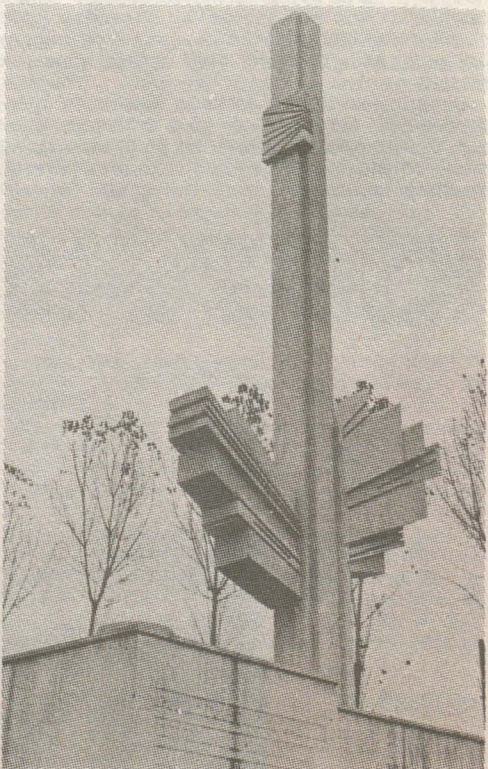
Masacrul înfăptuit de horthyști în comuna sălăjană Ip poate fi rezumat doar în câteva fraze. În noaptea de 13 spre 14 septembrie 1940, pe o ploaie rece, de toamnă, au fost măcelăriți, ca vitele la abator, un număr de 159 cetățeni fără apărare, bărbați și femei, tineri, bătrîni și copii. Cu un cinism propriu numai criminalilor de profesie, au fost asasinați aproape toți locuitorii români care

se aflau în acea noapte plină de doliu în respectiva localitate. Fapta criminală săvîrșită de horthyști la Ip este astfel consemnată într-un document de arhivă: „Echipe de ostași unguri, însoțite de iredentiști și membri ai Gărzii naționale, au scos din case pe toți românii care nu fugiseră, i-au bătut pînă la sînge și i-au schingiuit, zdrobindu-le oasele și smulgîndu-le unghiile, apoi, fără a ține seama de sex și de vîrstă, i-au împușcat cu focuri de armă și de mitralieră. Femeile, în plus, au fost batjocorite, iar copiii spintecați... După măcel a urmat jaful cadavrelor și al caselor celor omorîți. Nici biserica românească nu a fost cruțată, de unde au furat 80 000 lei. Cadavrele au fost cărate apoi cu căruțele, unii încă mai respirau, și îngropate într-o groapă comună, de 35/25 mp, peste care s-au turnat 400 kg var și apoi pămînt”.

După această odioasă crimă, o jale fără de margini a cuprins pe cei scăpați cu viață din localitatea martiră. În versuri pline de durere, ca acestea citate în continuare, au fost apoi plîși cei intrați în neființă: „În pădurea de la Ip/ Nu auzi cirip-cirip/ Numai vîntul hăulînd/ Oase de români jelînd/ Că-s cărările pustii/ Pustiu drumul către vîi/ Numai noaptea-n miez de noapte/ Poți s-auzi sub glie șoapte/ Că s-adună oasele/ De la toate casele/ Și tot roagă și tot cheamă/ Și tot plîng și tot blesteamă.../ Vîntul și cu sălcile/ Plîng scrișnîndu-și fălcile”.

Monumentul de la Ip — o coloană înaltă, din piatră, sub formă de obelisc, prevăzută la partea

Monumentul
de la Ip

inferioară cu un fel de aripi de pasăre măiastră modelate în linii drepte, severe — vine să cinstească memoria tuturor martirilor din acea toamnă rece a anului 1940.

Pe o latură a postamentului care susține coloana monumentală de la Ip se află săpate următoarele cuvinte: „S-a ridicat acest obelisc în memoria cetățenilor din localitatea Ip uciși în timpul ocupației și terorii fascisto-horthyste în septembrie 1940. Să facem totul pentru ca asemenea evenimente să nu se mai repete niciodată!”

montată o stea în cinci colțuri, iar pe fațada principală sînt fixate trei plăci de marmură albă. Pe două dintre acestea se află înscris, în limbile română și germană, următorul text: „Slavă eroilor clasei muncitoare asasinați mișelește de fasciști în zilele de 15 și 16 septembrie 1944, care prin lupta lor neînfriată împotriva fascismului au contribuit la deschiderea drumului spre libertate și socialism”. Pe cea de a treia placă sînt consemnate numele celor șapte luptători antifasciști care au plătit cu viața crezul luptei lor.

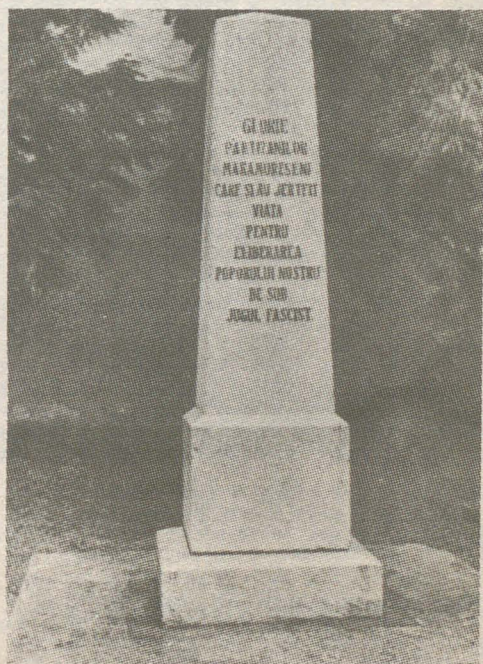

În memoria eroilor antifasciști jertiți la 15—16 septembrie

SIGHETUL MARMĂTIEI. MONUMENTUL PARTIZANILOR. Se află în apropierea pieței orașului și a fost inaugurat în anul 1956. S-a înălțat în memoria a trei partizani din zonă, care au fost uciși în ziua de 28 iunie 1944 din dispoziția hitleriștilor. Cei trei patrioți dovediseră, prin fapte, luptînd cu bărbăție împotriva ocupanților, sentimente și atitudini antifasciste și antihitleriste. Realizat din beton, însemnul memorial se compune dintr-un postament pătrat, în trei trepte, fiind surmontat de o coloană paralelipipedică, înaltă de 2,30 m. Pe o placă de marmură albă, fixată pe fațada principală a coloanei, stă scris: „Glorie partizanilor maramureșeni care și-au jertfit viața pentru eliberarea poporului nostru de sub jugul fascist”. Pe postamentul monumentului sînt consemnate numele celor trei partizani maramureșeni care s-au jertfit pentru cauza eliberării țării, a zdrobirii fascismului, pentru un viitor luminos al patriei noastre: Papadineț Vasile, Laka Ilie și Sukici Iosif.

JIMBOLIA. MONUMENTUL DEDICAT UNOR LUPTĂTORI ANTIFASCIȘTI. Se înălță în parcul din centrul localității și are menirea să perpetueze amintirea a șapte patrioți din zonă, care au desfășurat o bogată activitate antifascistă, fapt pentru care au fost asasinați mișelește de horthysti. Monumentul a fost dezvelit la 23 august 1954, este realizat din blocuri de piatră — prismatice, fasonate și zidite — și are forma unei piramide. La partea superioară a însemnului memorial este

Monumentul partizanilor (Sighetul Marmăției)

PROGRAMUL REVIZIONIST AL REGIMULUI HORTHYST (1)

Marea Unire din 1918 — materializare a luptei seculare pentru unitate purtate de poporul român, adevărată revoluție izvorâtă din necesitatea punerii în acord a legităților obiective și drepturilor inalienabile cu structura politico-națională a românilor reclamată de acestea — a reprezentat un moment cu adinci semnificații în procesul devenirii istorice a națiunii noastre. Hotărîrea nestrămutată de unire — care a fost recunoscută și de Conferința de Pace de la Paris, și consfințită și de instrumentele dreptului internațional — s-a împlinit în noul statut politic-teritorial al României stabilit prin voință unanimă a poporului său. Dar, abia terminat primul război mondial, în lume a început să se manifeste politica de eludare a actelor internaționale semnate. Printre cei hotărîți să nu se conformeze tratatelor de pace, să acționeze subteran sau pe față împotriva acestora s-a situat regimul reacționar instaurat de guvernul amiralului Horthy, emanată a cercurilor burghezo-moșierești și militaro-polițienești, care a promovat o orientare externă îndreptată împotriva României, Cehoslovaciei și Iugoslaviei și împotriva Tratatului de la Trianon, semnat și de trimișii săi, la 4 iunie 1920. În această privință, istoricul ungar Juhász Gyula relevă: „Scopul principal al politicii externe contrarevoluționare ungare fusese, de la început, obținerea revizuirii totale a tratatului de pace și nu doar diminuarea pagubelor făcute principiului etnic. De aceea, iritarea națională provocată de clauzele teritoriale nejuste(?) ale tratatului de pace de la Trianon a fost folosită ca sprijin de masă pentru programul restaurării Ungariei Mari¹”. Recunoscînd caracterul revizionist al acțiunilor horthyst, Juhász Gyula strecoară însă, sub pretextul justificării tendințelor expansioniste, teza tratatului nejust din punct de vedere teritorial și etnic. Referindu-se la „clauzele teritoriale nejuste”, Eckhardt Tibor precizează: „Să nu ne închipuim că ungurii au populat țara întreagă. (...) Teritoriul locuit de ei se potrivea aproximativ cu cel stabilit prin Pacea de la Trianon²”. Să-l bănuim cumva pe Eckhardt Tibor, unul dintre cei mai activi membri ai Ligii Revizioniste Ungare, de curtoazie față de România? Mai degrabă, avem de-a face cu unul din puținele cazuri în care recunoașterea realității obiective era impusă prin forța evidenței faptelor și a dreptului legitim. Cu toate acestea și alți istorici contemporani unguri „uită” că prin sistemul tratatelor de pace de la Paris a triumfat principiul autodeterminării naționale și susțin că prevederile Tratatului au stat la baza fascismului ungar, a politicii revizioniste. Sînt istorici unguri, și nu numai cei din emigrație, care afirmă că „Ungaria, fiind și ea un stat al Tratatului ca și Germania, s-a aliat cu Germania hileristă pentru ca, cu ajutorul acesteia, să rupă cătușele tratatului de pace de la Trianon³”.

Încă înainte de a se fi instaurat regimul horthyst (1 martie 1920), exponentul acestuia, amiralul fără flotă Horthy Miklós, și-a precizat programul de politică externă: „Inamicul nr. 1 al Ungariei este România pentru că cele mai mari pretenții teritoriale sînt împotriva ei și pentru că ea este cea mai puternică dintre toate statele vecine. De aceea, principalul tel al politicii externe este rezolvarea problemelor cu România prin recurgerea la arme (subl. ns.). Situația internațională are un curs favorabil acestui scop, în timp ce România ar pierde treptat simpatia Antantei, în special cea a englezilor și a americanilor; de asemenea, ea este în conflict cu Bulgaria, Serbia

și Rusia pe probleme teritoriale (n.n.: dorința unanimă de unire cu țara a provinciilor istorice locuite de români este privită drept „conflict de ordin teritorial”); ea are dificultăți crescînde în politica internă și cu naționalitățile (n.n.: care, mai puțin fostele clase stăpînitoare ungare, declaraseră, nesilite de nimeni, la începutul anului 1919, că își dau adeziunea și sprijinul unirea). Pînă la timpul potrivit pentru atac, relații în formă pacifică se cuvin a se menține cu România, dar fiecare ocazie trebuie să fie folosită pentru izolarea ei diplomatică și o activă organizație iredentistă trebuie să continue în Transilvania (subl. ns.). În ciuda disputelor teritoriale, relații normale sau, după un timp, chiar prietenești trebuie să fie întreținute cu Iugoslavia, atît timp cît se poate conta pe ea să joace un rol major în încercuirea diplomatică a României. În același timp, Ungaria trebuie să se folosească de conflictele interne din Iugoslavia, să acorde în secret ajutor separatiștilor croați⁴”.

Înainte de a se angaja deschis pe drumul agresiunii împotriva României, era necesară, în concepția aceluiași Horthy, rezolvarea „problemelor” teritoriale cu Cehoslovacia. Modalitatea aleasă a fost stabilirea legăturilor și sprijinirea mișcării sudeților germani și a separatiștilor slovaci. Deci, prea puține deosebiri între programul extern al regimului horthyst și cele ale guvernelor instaurate după primul război mondial, care nu au recunoscut frontierele trasate în Europa centrală prin voința liber exprimată a popoarelor din zonă.⁵

Opțiunea horthysmului va depăși curînd stadiul declarativ, trecînd în acela al faptelor concrete. În mai-iunie 1920, reprezentanți ai cercurilor fasciste, revizioniste și reacționare din Ungaria, Austria și Bavaria s-au întîlnit la Budapesta, pentru a pune la punct detaliile declanșării unei contrarevoluții în centrul și estul Europei, în vederea revizuirii prin forța armelor a celor stabilite prin tratatele de pace de la Versailles, St. Ger-

Ample manifestații de stradă împotriva politicii revizioniste a lui Horthy

Glasul
poporului
român
a răsunat
răspicat:
Nu! Nu!
Niciodată
nu vom
accepta
revizuirea
tratatelor!

main și Trianon. Forțe armate din cele trei țări urmau să atace Cehoslovacia, să impună dictatura militară în Austria și Germania, să înfrângă revoluția din Rusia Sovietică, după care — în viziunea lor — Germania, Ungaria și Rusia declanșau războiul împotriva țărilor Antantei pentru trasarea unei noi hărți politice continentale⁶.

În aceste condiții, Mica Antantă — alianță politico-militară defensivă care grupa România, Cehoslovacia și Iugoslavia — avea un obiectiv clar precizat: apărarea împotriva tendințelor și acțiunilor revizioniste, în primul rând ale Ungariei horthyste.

După cum evidențiază și istoricul Fenyő D.M. „revizuirea tratatului de la Trianon a devenit un principiu al politicii externe ungare”⁷. Împotriva „păcii nedrepte”⁸, revizionismul ungăr a organizat „Liga pentru apărarea integrității Ungariei” care, în 1921, se servea pentru scopurile sale de 18 cotidiane străine, edita 25 de broșuri (cu conținut revizionist) în limbile engleză și italiană într-un tiraj de aproximativ 400 000 exemplare, iar în 30 orașe occidentale avea 34 agenți permanenți. O asemenea activitate impunea fonduri masive ce trebuiau deturate de la alte capite de cheltuieli. Referindu-se la proveniența lor, ziarul „Pesti Hirlap” — care va deveni principala organ de propagandă internă și externă a Ligii Revizioniste Ungare, creată la 1 august 1927 — remarcă în octombrie 1923: „Bugetul statului poate să ascundă poziții secrete, nu contează, numai să fie întrebuițat în mod exclusiv pentru acel scop care ne duce la victorie. Dăm parole oricât de multe, le scoatem și din sudoarea singelui nostru, numai rezultat să fie”⁹.

În 1921 a luat ființă Uniunea Asociațiilor Sociale al cărei scop era de a coordona activitatea tuturor organizațiilor iredentiste-revizioniste¹⁰. Telul ei era propaganda în străinătate pentru revizuirea tratatelor de pace, pentru recucerirea acelor teritorii de care Ungaria „mutilată” fusese „despărțită”. Parte din misiunile uniunii au fost asumate mai târziu de Liga Revizionistă Ungară și de Steagul țării. În fiecare localitate au fost ridicate „monumente” spre aducerea aminte de „ciuntirea” Ungariei prin tratatul de la Trianon. Monumentul reprezenta un catarg ridicat pe un soclu, care cuprindea harta „Ungariei Mari” însoțită de inscripția „Așa a fost, așa va fi”. În semn de doliu „Steagul țării” era coborât la jumătatea catargului, urmînd a fi ridicat în momentul ocupării Croației, Transilvaniei, Slovaciei, Banatului, Burgenlandului și regiunii Fiume. „O mare parte a populației — arată Juhász Gyula — a fost expusă propagandei revizioniste, alăturînd provocările naționaliste la ura față de popoarele vecine și acceptînd principiul revizionismului total”¹¹.

După formarea organismelor destinate manipulării opiniei publice interne și internaționale mai rămîneau de realizat o armată capabilă să servească scopurilor agresive și un sistem de legături externe, de alianțe care să înlesnească accederea la obiectivele urmărite — anexiuni teritoriale în dauna vecinilor. Deoarece programul nu putea fi încă îndeplinit prin intermediul forței s-a urmat un plan de escaladare, de la simple declarații belicoase, continuînd cu inițierea unor acțiuni subversive, cîștigarea unor cercuri occidentale¹² și ajungînd la atitudini brutale — evident, mai târziu și numai atunci cînd

îngă Ungaria s-au aflat și alte state fasciste.

Scurt timp după planul din 1920, în august 1922, aceleași grupări fasciste au pus la cale unirea Austriei cu Bavaria, acțiunea urmînd să se desfășoare cu ajutorul Ungariei horthyste. A doua etapă consta în invadarea Iugoslaviei ale cărei regiuni de nord urmau să fie împărțite între agresori. Dacă aliații din Mica Antantă ar fi ripostat, armata ungară aflată în dispozitiv ofensiv la frontierele cu România și Cehoslovacia ar fi declanșat războiul¹³.

Un asemenea proiect presupunea existența unei forțe în stare să-l traducă în faptă. Ministerul Afacerilor Străine de la București era informat (octombrie 1921) de organele specializate ale Ministerului Apărării Naționale că „Ungaria încearcă prin toate mijloacele să eludeze clauzele prevăzute în acest tratat, în special pe cele privitoare la reducerea armatei (...). În realitate, creează tot felul de formațiuni organizate militar-este care nu sînt decît trupe deghizate. De asemenea, continuă a masca reducerea armamentului, creînd în diferite locuri depozite ascunse de material, muniții și armament”¹⁴, care urmau să folosească la echiparea și înarmarea a „60 000 oameni din armata propriu-zisă și 60 000 din jandarmerie și alte formațiuni”¹⁵. Or tratatul de pace fixa efectivele aflate sub arme la 35 000 oameni și interzicea existența artileriei grele și a aviației militare! Era un caz tipic de încălcare a acordului de la Trianon, în ciuda interdicțiilor și a controlului, inefficient și imposibil de executat de cele mai multe ori. În 1923, în localitatea Kecskenet ofițeri aliați au fost împiedicați prin forță de militari unguri să desfășoare o anchetă privind existența depozitelor de armament și muniții în oraș. Incidentul s-a repetat doi ani mai târziu la Szómbathely; pe marginea lui, ministrul român la Budapesta concluziona: „Ungaria are toate lucrările de mobilizare pregătite pînă la cel mai mic amănunt”¹⁶. Localitățile amintite se aflau, prima, în sud-est, cu posibilități de intervenție spre Iugoslavia și România, iar a doua în vest, în apropierea graniței cu Austria, pe unde se făcea un intens trafic de armament. După compulsarea mai multor informații privind încălcarea tratatului de către Ungaria, C. Diamandy concluziona: „Serviciul militar obligatoriu nu este suprimat în Ungaria. Armata ungară nu este o armată de voluntari. Administrația militară ungară a luat toate măsurile pentru formarea unor cadre de ofițeri pentru o mare armată. Ea lucrează cu cea mai mare energie pentru o mobilizare eventuală a armatei și pregătește țara pentru evenimentele care au să distrugă Tratatul de la Trianon”¹⁷.

(va urma)

■ MIHAI RETEGAN

¹ Juhász Gyula, Hungarian Foreign Policy (1919—1945), Budapesta, 1979, p. 51.

² Eckhardt Tibor, Magyarország Története, Budapesta, 1933, apud

ISTORIA LUMEA LUMII ISTORIEI ȘI

SALUTUL NAVAL CU SALVE DE TUN

Aflate în condiții asemănătoare, grupurile umane își construiesc concepții, obiceiuri, datini, credințe, rituri, ceremonialuri etc. similare¹ — dar nu identice —, transmise din generație în generație și studiate de specialiști, care le demonstrează caracterul istoric. Neîndoiește, aceste elemente de cultură populară tradițională „ne ajută să înțelegem mai bine viața oamenilor în trecut, gândurile și sentimentele lor, de multe ori tot atât de lămurii ca și documentele istorice și scrierile cronicarilor”².

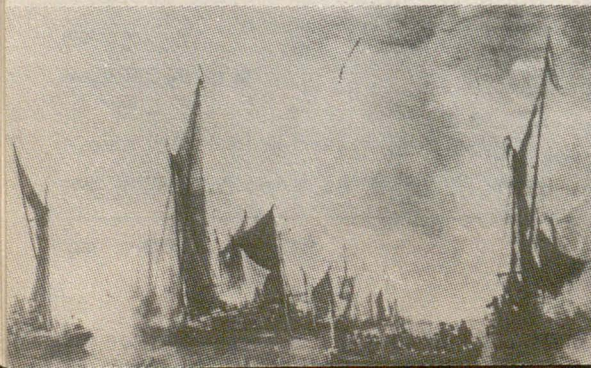
Bunăoară, acum patru milenii și jumătate, la cretani „o ceremonie... întovărășea lansarea navei la apă: mitul antic al Ifigeniei, victimă necesară la plecarea flotei, ascunde un ritual binecunoscut de sociologi, ritual înlocuit recent de spargerea (de bordaj — n.n.) a unei sticle de șampanie”³. Așadar, continuând să existe necesitatea transportului și a altor activități cu specific naval, precum și posibilitățile materiale și sociale care să satisfacă această necesitate (lemn bun pentru construcții plutitoare, țesături pentru vele, dulgheri, navigatori etc.), s-a menținut și ceremonialul de lansare a corăbiei, navei etc. Numai jertfa străveche și-a modificat esența, devenind astăzi un simbol, o mărturie pentru creșterea nivelului de civilizație. Asemănător stau lucrurile cu alt obicei marinăresc: salutul naval cu salve de tun.⁴

Această formă de salut se execută — în apele teritoriale naționale sau străine — de către o navă armată și constituie o componentă a ceremonialului marinăresc tradițional prilejuit de: sărbătorii

naționale, inaugurări de porturi maritime sau fluviale ori de canale navigabile, cinstirea unor persoane oficiale, vizitarea unui port străin etc.

Originea și datarea acestui obicei sînt controversate. În secolele XIV—XV, echipajele navelor înzestrate cu artilerie, ajunse în rada unei cetăți-port, obișnuiau să-și demonstreze intențiile pașnice trăgînd cu toate tunurile de la bord; gurile de foc, astfel descărcate, nu mai puteau pune în pericol cetatea-port, întrucît reîncărcarea acestora dura mult, răstimp în care artileria de coastă ar fi putut contracara eventualele încercări agresive ale echipajului. O altă versiune a originii salutului naval cu salve de tun acreditează ideea că numărul de salve ar fi rezultatul următoarei întâmplări: nava pe care se afla Napoleon trebuia să execute o bordée (o salvă de artilerie cu toate tunurile dintr-un bord), dar nu au putut fi trase decît 21 de lovituri, de la care, apoi, în ordine descrescătoare, s-au stabilit 19 salve de salut în onoarea amiralului flotei (...), 11 salve pentru viceamirali, 7 salve pentru contraamirali etc. În sfîrșit, din surse engleze, rezultă că salutul naval cu 21 de salve a intrat în tradiție după bătălia de la Trafalgar: echipajele înapoiate în apele metropolei au tras 21 de salve pentru a vesti victoria reputată asupra flotei franceze în ziua de 21 octombrie 1805. Reglementarea acestui salut însă datează din anul 1877; marile puteri maritime au convenit procedura de a executa cu salve de tun, fie salutul pavilionului național, fie salutul unor persoane oficiale, cînd nava armată intra într-un port străin.⁵

Șalupă guvernamentală salutată de către flotă (pictură de Jan Van Kappel)

¹ Robert Flaceliere, *Viața de toate zilele în Grecia secolului lui Pericle*, Editura „Eminescu”, 1976, p. 338.

² Ovidiu Papadima, *Prefață la Folclor din Dobrogea*, Editura Minerva, București, 1978, p. VI.

³ Paul Faure, *Viața de fiecare zi în Creta lui Minos*, Editura Eminescu, București, 1977, p. 328.

⁴ *Lexicon militar*, Editura Militară, București, 1980.

⁵ *La grande encyclopédie*, vol. 29, p. 385 și 391; *Dictionario enciclopedia de la guerra*, tome 12, 1958, p. 393–396; *Encyclopaedia Britannica, ninth edition*, vol. XVII, 1877–1898, p. 323–324.

Personalități străine despre istoria poporului român

KEITH HITCHINS:

„Avram Iancu în tradițiile luptei naționale a românilor”

Profesor la Universitatea Illinois din Urbana-Champaign, Keith Hitchins a fost cel dintâi bursier american din perioada de după cel de-al doilea război mondial care venind în țara noastră în 1960 s-a specializat în istoria modernă a României; preocuparea sa principală a fost mișcarea de emancipare națională a românilor transilvăneni în secolele XVII—XIX, căreia i-a consacrat numeroase lucrări. Unele dintre ele au fost traduse în limba română: „Cultură și naționalitate în Transilvania” (Cluj, 1972), „Studii privind istoria modernă a Transilvaniei” (Cluj, 1980). Anul trecut s-a tipărit la București lucrarea sa, „The Idea of Nation”, dedicată studiului formării ideii de națiune la românii transilvăneni de la instaurarea regimului habsburgic în Transilvania (1691) până la revoluția de la 1848—1849.

Lucrările profesorului american se disting prin cunoașterea istoriografiei românești și prin aprecierea corectă a realităților demografice și politice din Transilvania, așa cum rezultă și din excerptele de mai jos, a căror sursă este articolul „Avram Iancu and the European Revolution of 1848” din „Studies on Romanian National Consciousness” — Nagard, 1983, p. 97—98.

*

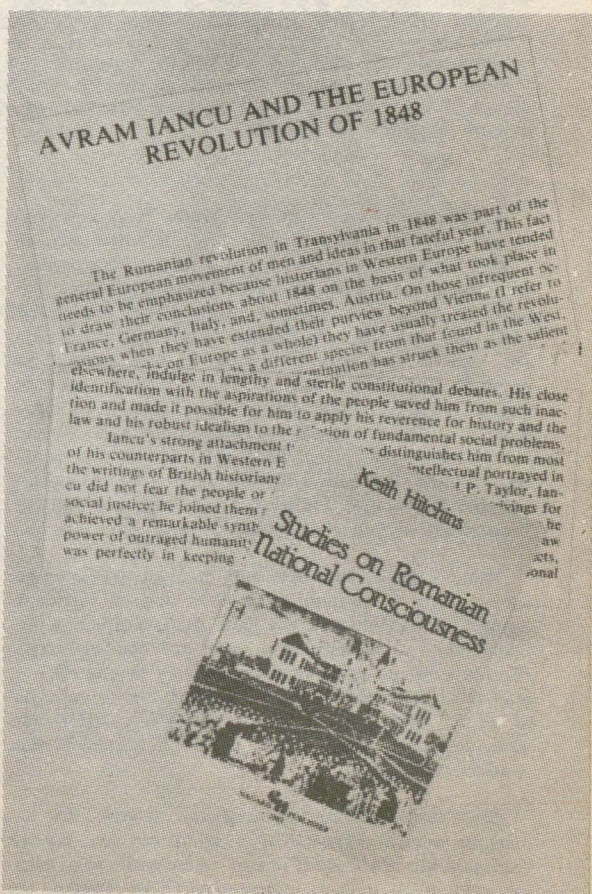
„Puternicul atașament față de mase îl deosebește (pe Iancu — n.n.) de revoluționarii din Europa apuseană. Față de alți intelectuali, portretizați în scrierile unor istorici britanici ca Lewis Hamier și A.J.P. Taylor, Iancu nu s-a temut de popor, nu a încercat să înnăbușe aspirațiile lui legitime pentru dreptate socială; el a fost împreună cu poporul, devenindu-i conducător, situație în care a ajuns la o remarcabilă sinteză de inteligență, idealism și putere a umanității (...). Acțiunea sa, deși originală în multe privințe, se înscrie perfect în tradițiile luptei naționale a românilor, așa cum a evoluat ea în secolul XVIII și prima jumătate a veacului al XIX-lea. Simpatia reciprocă și încrederea care au caracterizat relațiile dintre intelectuali și țărânie s-au dovedit încă o dată la 1848 a fi o inepuizabilă sursă de putere. Această situație explică absența acelor lupte dintre clase sau dintre «bogați» și «săraci» care au dus la irosirea energiilor revoluționare în Franța și Germania.

Identificarea lui Iancu cu aspirațiile populare data încă de la începutul crizei revoluționare. La începutul lui aprilie el și-a părăsit în grabă casa pentru a se reuni în Munții Apuseni cu poporul său. El a participat acolo la numeroase întâlniri politice, iar în luna următoare a condus o vastă mulțime înapoi la Blaj, pentru a lua parte la Marea Adunare de pe Cîmpia Liberității. Cariera sa ca revoluționar a început în iunie, după masacrarea jărani-

lor la Mihalț, când a hotărât să părăsească masa tratativelor pentru a-i pregăti pe adepții săi pentru lupta ce avea să devină inevitabilă. El nu a putut fi convins să «aștepte desfășurarea evenimentelor», ci s-a simțit obligat să acționeze — semnul adevăratului revoluționar. În lupta eroică de apărare a Munților Apuseni în iarna lui 1848 și primăvara anului următor, când el și oamenii lui au fost singuri, s-a dovedit a fi bun organizator, curajos și popular conducător al oamenilor. Era un rol pe care

Alina

Coperta lucrării „Avram Iancu și revoluția europeană din 1848”. Facsimil din studiul dedicat marelui revoluționar

pușini dintre pașoptiști, fie că erau din Europa apuseană sau răsăriteană, s-au dovedit capabili să-l îndeplinească. Sub conducerea sa a realizat în revoluția de la 1848 o veritabilă participare țărănească, fenomen rar înfățișat în Occident, unde centrele urbane au fost centrele conflictelor decisive. Împreună, Iancu și armata sa țărănească, au luptat să realizeze un larg program de reforme, în care componentele sociale, naționale și liberale nu au fost separate: completa abolire a șerbiei fără despăgubire pentru nobili; acordarea întregii libertăți politice și egalitate cetățenească pentru întreaga populație a Transilvaniei, indiferent de limba pe care o vorbea: recunoas-

tere dreptului la autodeterminare. În condiții mai favorabile această combinație între presiunea populară masivă asupra structurii sociale și economice existente și puternica conducere ideologică, adevăratul vis al revoluționarului, trebuia sigur să aibă succes în inaugurarea unei noi ere în istoria populațiilor din Transilvania.

Cu fervoarea tinerească specifică revoluționarilor din întreaga Europă, Iancu a crezut în rapida și glorioasă transformare a societății".

■ ANDREI BUSUIOCEANU

ALFRED RAMBAUD:

argumente pentru „continuitatea prezenței românești”

Alfred Rambaud este considerat atât în Franța, cât și în numeroase alte țări, unul dintre cei mai de seamă istorici francezi și chiar ai istoriografiei universale de la sfârșitul secolului XIX și începutul secolului XX. A dovedesc lucrările sale, utilizabile și astăzi, despre istoria civilizației franceze, istoria Rusiei sau a Bizanțului. A fost unul dintre medievistii convertiți la istoria modernă, după cum fericit s-a exprimat Louis Halphen. Rambaud aducea în studierea evenimentelor, pe atunci contemporane, rigurozitatea criticii documentelor. Împreună cu Ernest Lavisse, a alcătuit acea celebră „Istorie generală din secolul IV până în zilele noastre” în 12 volume, la care a contribuit și istoricul român A.D. Xenopol cu două substanțiale capitole și numeroase consultații competente.

Rambaud a deținut catedra de istorie contemporană de la Sorbona, a fost senator, ministru al Instrucțiunii publice, a participat la elaborarea legii pentru reforma universităților în Franța etc. — toate atestând notorietatea științifică și importanța personalității sale.

Prin cercetările întreprinse, el a fost atras și de cunoașterea istoriei poporului român. Astfel că, la apariția versiunii franceze a cărții lui Xenopol, „Istoria Românilor din Dacia Traiană”², reputatul istoric francez a scris o interesantă prefață. Redăm mai jos, în traducere, câteva fragmente din această prefață glăsuind despre originea și formarea poporului român, continuitatea de viață și creație a acestui popor în spațiul său național.

„Între Tisa, Dunărea de Jos, Marea Neagră și Nistru se întinde o vastă regiune care, în antichitate, se numea Dacia. Ea are drept centru masivul Carpaților, care sînt Alpii Daciei, și creasta acestui masiv o împarte în două părți aproape egale. Dintre cele două părți, una coboară spre Marea Neagră și Dunărea de Jos; cealaltă spre acea mare verde pe care o formează imensele stepe ale Ungariei. Toată această țară este aria de viață a unei națiuni care astăzi se numește România. Dinspre Marea Neagră ei populează Muntenia, Moldova, Bucovina, Basarabia: aceștia sînt românii cisalpini. Dinspre cîmpia ungară ei populează în cea mai mare parte Ardealul (Transilvania) și Banatul Timișoarei: aceștia sînt românii transalpini” (p. I)

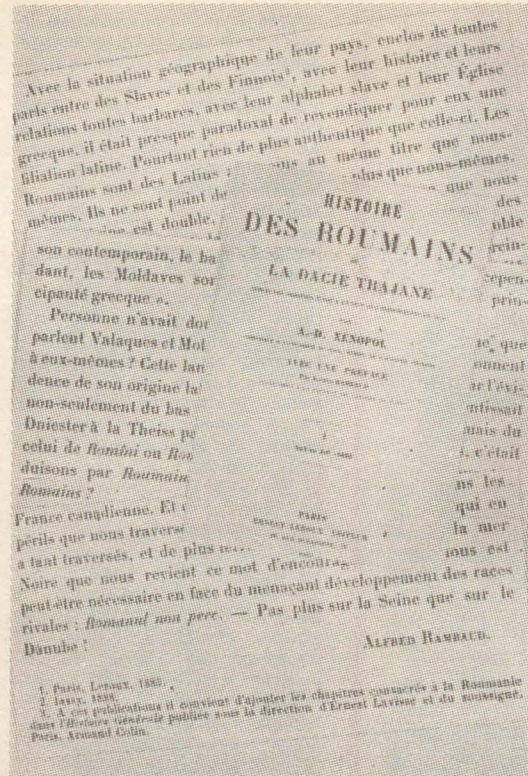
„Nimeni nu și-a luat osteneala de a asculta limba pe care o vorbesc muntenii și moldovenii și să înțeleagă numele pe care ei înșiși și-l dau? Această limbă a impresionat și pe cei mai puțin atenți prin evidența originii sale latine și termenul național, care răsună nu numai de la Dunărea de Jos la izvoarele Nistrului, ci de la Nistru pînă la Tisa peste vîrfurile Carpaților, era acela de romani sau ruși, pe care îl traducem prin români...” (p. II)

„De-a lungul tuturor răsturnărilor, invadați dar nu luați de torentul neîncetat al invaziilor barbare, uneori cramponîndu-se de sol și uneori ca ascunși sub pămînt (pe români — n.r.) în cutare secol îi întrevădem pe

versantele occidentale ale Carpaților, în cutare alt secol pe plajele Mării Negre. Ar fi socotiți ca nomazi, ei, sedentarii prin excelență, ei, care posedă în cel mai înalt grad dragostea de pămînt și cultul roman al zeului Terminus³ și care în unul dintre proverbele lor se compară cu pietrele unui torent, care rămîn în timp ce apa curge” (p. III)

„Limba română nu este «un fel de italiană amestecată cu cuvinte grecești și slave». Pentru că ea a țîșnit din trunchi latin, direct, ca și italiana sau franceza, și în virtutea legilor filologice și fonetice care îi sînt proprii. Numai pentru a exprima unele trăsături ale existenței sale politice și religioase, acest popor a trebuit să împrumute (unele cuvinte — n.r.) din limbile poarelor vecine” (p. IV)

„Desigur că regatul României (în anul 1900 — n.r.) nu este una dintre marile puteri ale continentului. Să ne ferim totuși a-l mișora prea mult. Se întinde pe 131 000 kilometri pătrați cu o populație de mai mult de 5 milioane de suflete. Este tot atât de întins ca de patru sau cinci ori regatul Belgiei sau al Olandei, de trei ori Elveția, o dată și jumătate Portugalia, aproape tot atât cît Anglia propriu-zisă. Ca populație, egalează aproape Belgia, depășește Suedia și Olanda. Cine nu vede că sub o bună administrație națională, cu un sol atât de bogat, România este destinată să obțină, foarte repede, ceea ce cumplita mizerii ale tre-

Pagina de gardă a lucrării prefăcută de Alfred Rambaud. Facsimile din lucrare

cutului au lipsit-o: o cifră (sporită — n.r.) a populației în raport cu suprafața sa. De pe acum, lasă în urmă, ca populație, șase regate din Europa și, ca suprafață, nouă regate.” (p. V)

„Această înfloritoare romanitate de la Dunăre fu curînd amenințată. Încă sub Hadrian, Roma își pierduse speranța de a-și proteja colonia împotriva neconținutelor incursiuni ale barbarilor. Hadrian intenționase să o părăsească. El renunță „ne multi cives romani barbaris traderentur...”⁴. Totuși s-a ajuns la această extremă situație cînd împăratul Aurelian, în 274, renunțînd să aperse malul stîng al Dunării, decise evacuarea Daciei traiane⁵.

Două rînduri din Vopiscus par să înregistreze actul de deces: „Sublato exercitu et provincialibus reliquis... abductosque ex ea populos in Moesia collocavit”. S-a discutat destul asupra acestui text atît de scurt. A existat teza națională română, care tîndea să probeze perpetuitatea existenței romanilor chiar în Dacia evacuată de Aurelian; a fost și teza anti-română, aceea a germanilor și maghiarilor care luînd literal pe Vopiscus, afirmău că romanii dispăruseră total de pe malul stîng al Dunării... Erudiția maghiară sau germană se punea deci în serviciul sistemului politic care înțelegea să perpetueze oprimarea românilor de peste munți. Erudiția română, dimpotrivă, căuta să dezgroape titlurile lor de oameni liberi și proprietari.

Mult timp savanții români, pentru a proba că nicio dată compatriții lor nu părăsiseră teritoriul dat de Traian, nu aveau altă posibilitate decît discuția asupra textului lui Vopiscus, de a demonstra că nu trebuia luat „ad litteram”. Ei afirmău că după retragerea legiunilor (sublato exercitu) și a funcționarilor (astfel încercau să traducă „provinciales”) masa supușilor romani rămase în țara evacuată de armata imperială. Această masă trebuie să fi fost considerabilă (infinitas multitudines; multi cives); ea a crescut fără încetare în cei 168 de ani de ocupație romană. Ar fi fost imposibil ca la un semn al lui Aurelian să se poată transporta, în întregime, pe celălalt mal al Dunării; imposibil, de asemenea, ca în totalitate după aceea să poată emigra de pe malul drept pentru a rec ocupa malul stîng (Transilvania și Banatul).

Se pot invoca situații similare (de statornicie — n.r.) de care istoria abundă. De exemplu, cînd Galia, în secolul V, a trebuit să fie evacuată de trupele romane, galo-romanii nu au rămas pe loc? Cînd, mai tîrziu, Franța a trebuit să evacueze Canada și Louisiana, coloniștii noștri au urmat în retragerea lor pe soldații lui Ludovic XV?

Curînd, cu ajutorul cercetărilor, savanții români găsiră calea de a adăuga probelor indirecte argumente concrete. Cele mai probante, cele mai tipice le-au fost procurate de adversarii lor naturali prin cronicile și documentele ungare. Acestea ne arată, într-adevăr, pe descendenții coloniștilor lui Traian locuind Transilvania și o parte a Ungariei înainte de invazia ungară, menținîndu-se acolo chiar după aceea, acomodîndu-se regimului cuceririi și poporul continuînd să ducă viața agricolă sau pastorală, clasele de sus (parțial — n.r.) aflînd mijlocul de a se afilia nobilimii ungare. Mai tîrziu, eroii rezistenței ungare împotriva invaziei otomane vor fi români de origine: Ioan de Hunedoara, „cavalerul alb al valahilor”, și gloriosul rege Matei Corvin” (p. X—XII).

„În 1699 cele trei națiuni privilegiate ale Transilvaniei — unguri, secui, sași — explicau limpede împăratului Leopold pentru ce ele nu vroiau emanciparea unei a patra națiuni, națiunea plebea a valahilor. Nu o vroiau „de teamă că națiunea română... să nu se ridice și să răstoarne pe celelalte trei”. În Ardeal, nobilul termen de Români a devenit sinonim cu țăran, sclav rural. În general, orice român aici era serv, după cum orice senior era ungur. Servajul era aici mai dur decît în Rusia, tot atît de aspru ca în Polonia, cu agravarea că stăpînul era de sînge străin și de religie dușmăna... Totuși nu trebuie să credem că românii s-au resemnat sub aspirare numai pentru că aceasta era seculară...” (p. XIV)

■ PAUL OPRESCU

¹ Histoire generale du IV-e siècle à nos jours. Paris 1893-1901

² Xenopol A.D.: Histoire des Roumains de la Dacie trajane depuis les origines jusqu'à l'union des Principautés en 1859. Avec une preface par Alfred Rambaud. 2 vol. Paris, Ernest Leroux, 1896

³ Zeul bornelor (granițelor) la romani

⁴ „Să nu lase pradă barbarilor o mulțime de cetățeni romani” (Eutropius)

⁵ Aurelian a ordonat evacuarea malului stîng al Dunării de către armată și funcționari în 271, iar în 274 el termină opera de consolidare a granițelor imperiului

CARTEA DE ISTORIE

Colectiv,
„ISTORIA
MILITARĂ
A POPORULUI
ROMÂN”,
vol. III,

Editura Militară,
București, 1986

În drumul spre finalizarea celor zece tomuri, *Istoria militară a poporului român* va cunoaște în curând un remarcabil pas înainte prin apariția volumului trei al seriei, care tratează în paginile sale perioada cuprinsă între jumătatea secolului al XVI-lea pînă la momentul revoluției populare din anul 1784, condusă de Horea, Cloșca și Crișan.

Ca și în primele două volume, demersul științific este fundamentat pe tezele de excepțională importanță cognitiv-educativă cuprinse în opera tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretarul general al Partidului Comunist Român, referitoare la vechimea, unitatea și continuitatea poporului român în vatra sa strămoșească: spațiul carpato-danubiano-pontic.

Abordînd fenomenul militar românesc într-o manieră globală, atotcuprinzătoare și beneficiînd de valoroasa îndrumare a comisiei de coordonare*, autorii au reușit, de

fapt, să reconstituie întreaga problemă a vieții social-politice românești din acest interval de timp, demonstrînd cu acuratețe faptul că libertatea, unitatea statală și independența deplină au fost în permanență dezideratele supreme ale întregului popor român, confruntat cu politica de cuceriri promovată de Imperiul otoman, Imperiul habsburgic, Rusia țaristă.

Noul volum, cuprinzînd momente și evenimente din „Secolul Unirii” și „Secolul Reformelor”, evidențiază că și în acest răstimp oștirea română a

executat cu destoinicie misiunile incredințate de societatea românească: apărarea pămîntului străbun și a ființei politice a poporului român. De eroica îndeplinire a acestor misiuni sînt legate numeroase bătălii care au dat măsura vitalității organismului militar la români, fiind probe incontestabile ale continuității sale de existență istorică. Sub conducerea unor voievozi ca Ioan Vodă, Mihai Viteazul, Mihnea al III-lea sau Dimitrie Cantemir, luptătorii români au înregistrat numeroase fapte nepieritoare în cartea vitejiei românești. Din punct de vedere structural, acum, organismul militar intră — treptat, dar sigur — într-o fază de tranziție, care va marca, la începutul secolului al XIX-lea, modernizarea lui, simultan cu procesul de modernizare al întregii lumi românești.

Cu o arhitectură similară volumului precedent, cel aflat acum sub tipar organizează materia tratată după două mari criterii — al structurilor militare și al etapelor evoluției politico-militare corelate între ele — și abordează evenimentele din a doua jumătate a secolului al XVI-lea — pregătitoare ale războiului de independență (1594—1596) și unirii realizate în anii 1599—1600, larg analizate în desfășurare și perspectivă — apoi din prima jumătate a secolului al XVII-lea, marcată, de domniile lui Radu Șerban, Gabriel Bethlen, Matei Basarab, Vasile Lupu și ale Rakoczieștilor, de tradiția politică a faptei lui Mihai Viteazul în care s-a integrat și războiul antiotoman din 1657—1662. De asemenea, este reconstituită lupta de apărare a ființei politice desfășurată de poporul român din a doua jumătate a secolului al XVII-lea pînă la sfîrșitul perioadei istorice tratate în prezentul volum.

O cuvenită atenție s-a acordat mișcărilor sociale și populare din țările române, care au atins — în intervalul cuprins între 1550 și revoluția condusă de Horea, Cloșca și Crișan — apogeul luptei țărănimii pentru dreptate socială și libertate națională.

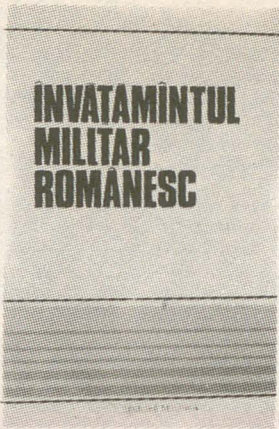
Un spațiu larg este consacrat prezentării evoluției artei militare, evidențindu-se trăsăturile principale ale doctrinei, concepției de organizare și ducere a războiului, contribuției specifice, originale a poporului român la dezvoltarea științei militare europene, faptul că și în această epocă edificiul doctrinar românesc și-a avut drept coloană vertebrală principiul ridicării la arme a întregului popor pentru salvagardarea ființei etnice și politice proprii.

Prin urmare, cititorii vor găsi înțipite în paginile volumului trei al *Istoriei militare a poporului român* mai mult de două secole de luptă a po-

poporul nostru pentru împlinirea sarcinilor sale ideale de independență și unitate național-statală, pentru zăgazuirea, prin toate mijloacele, a oricărei ingerințe din afară, pentru progres și civilizație.

■ REDACȚIA

Comisia de coordonare: general-colonel Vasile Milea, ministrul apărării naționale; acad. Ștefan Pascu, general-locotenent dr. Ilie Ceaușescu, coordonator principal; prof. univ. dr. Ștefan Ștefănescu; general-maior Constantin Antip; conf. univ. dr. Mircea Mușat; colonel dr. Gheorghe Tudor; colonel dr. Florian Tucă; maior dr. Mihail E. Ionescu.

**General-locotenent
Constantin Oprea,
general-maior (r) ing.
Dumitru Atanasiu,
colonel (r) dr.
Victor Atanasiu,
„ÎNVĂȚĂMÎNTUL
MILITAR
ROMÂNESC”
TRADIȚII
ȘI ACTUALITATE”,
Editura Militară,
București, 1986**

Recenta apariție editorială consacrată învățămîntului militar românesc se constituie într-o lucrare de referință pentru orice cercetător al trecutului învățămîntului din România. În cele peste 350 de pagini dense, atît sub raport informațional, cît și sub acela al interpretării, scrise cu rigoarea cercetătorului dar și, pe alocuri, cu căldura stilului narativ-evocator, autorii, cunoscuți anterior prin contribuțiile valoroase consacrate istoriei învățămîntului militar din țara noastră, recompun într-o adevărată frescă, urmînd firul cronologic, imaginea a ceea ce a fost și este învățămîntul specific în oștirea română — parte integrantă a procesului de pregătire a armatei.

Punînd în evidență adevărul că evoluția învățămîntului militar românesc a fost determinată de acțiunea factorilor generați de progresul societății de pe teritoriul țării noastre și, implicit, de dezvoltarea oștirii, cele patru capitole ale volumului corespund, în linii generale, perioadelor caracteristice din istoria poporului român: *I. Instrucția și educația oștăsească, formarea cadrelor și institu-*

ționalizarea primelor forme de învățămînt militar românesc; II. Învățămîntul militar românesc în perioada 1859-1918; III. Învățămîntul militar românesc în perioada 1919-1944; IV. Învățămîntul militar românesc în anii revoluției și construcției socialiste.

În tratarea problematicei istoriei învățămîntului românesc, autorii au urmărit să releve, în principal, două din coloanele de susținere a edificului reprezentat de învățămîntul militar în oștirea română. Mai întîi faptul că, în mod firesc, în toate timpurile, *învățămîntul militar a constituit parte integrantă a procesului de pregătire a armatei*, menirea sa principală fiind formarea și perfecționarea cadrelor. Pornind de la această realitate, în volum este prezentat modul în care a evoluat învățămîntul oștășesc de-a lungul vremii, în funcție de dezvoltarea organismului militar, subliniindu-se coordonatele și momentele principale ale progresului realizat atît sub raport organizatoric, cît și în acela al conținutului și obiectivelor formative. Apoi că, în decursul timpului, *organizarea și metodele folosite în învățămîntul militar au evoluat într-o strînsă legătură cu progresele înregistrate de învățămîntul românesc în general*, ca parte integrantă a vieții științifice și culturale a țării, aducînd o contribuție de seamă prin pregătirea și perfecționarea diferitelor categorii de cadre, la sădirea și dezvoltarea în rîndul acestora a unor înalte virtuți oștășești etc. Strălucirile biruințe obținute de armata română în bătăliile pentru apărarea unității, independenței, suveranității și integrității teritoriale a patriei noastre au fost posibile, în bună măsură, datorită înaltei pregătiri militare a comandanților de toate treptele, în general, a cadrelor militare.

În economia volumului se cuvine a semnală mai ales ultimul capitol, atît în privința modalității de tratare a

problematicei abordate, cît și în cea a intervalului cronologic pe care-l acoperă. Prezîntînd aspectele definițiilor ale evoluției învățămîntului militar românesc după anul 1948, îndeosebi în perioada inaugurată de Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român, în această secțiune a volumului se relevă faptul că, pe temelia dezvoltării fără precedent a economiei țării, a înfloririi științei și culturii, s-a perfecționat și ridicat pe un plan superior învățămîntul de toate categoriile și, în acest cadru, a cunoscut progrese însemnate și învățămîntul militar. Pornindu-se de la liniile directe ale perfecționării structurilor organismului militar al țării în etapa făturii societății socialiste multilaterale dezvoltate, în acest capitol se evidențiază importanța deosebită pe care o au, pentru modernizarea învățămîntului militar românesc, elaborarea de către tovarășul Nicolae Ceaușescu a doctrinei militare naționale, al cărei principiu cardinal îl constituie apărarea patriei de către întregul popor, așezarea sistemului de formare și perfecționare a pregătirii cadrelor armatei pe temeiurile concepției partidului nostru, a secretarului său general, despre apărarea cuceririlor revoluționare, a independenței, suveranității și integrității țării ca latură inseparabilă a edificării socialismului și comunismului în România.

Întemeindu-se pe orientările cuprinse în cuvîntarea tovarășului Nicolae Ceaușescu la convocarea-bilanț a activului de bază de comandă și de partid din armată din decembrie 1985, ca și în Directiva comandantului suprem privind pregătirea armatei în perioada 1986—1990, autorul acestui ultim capitol schițează direcțiile principale ale preocupărilor actuale îndreptate spre realizarea noii calități în domeniul învățămîntului militar, spre îmbunătățirea conținutului și metodelor activității didactice și o tot mai strînsă integrare a acestuia cu cercetarea științifică, cu practica instruirii și educării trupelor.

Volumul, avînd la bază o amplă documentare și beneficiind de o tratare și analiză pertinentă a problematicei, reușește astfel să ofere cititorului o sinteză a evoluției învățămîntului militar — cu coordonatele care au definit și definesc cadrul structural și funcțional al acestuia și cu elementele care au asigurat și asigură eficiența sistemului de formare și perfecționare a pregătirii cadrelor armatei noastre. În întregul ei, lucrarea *Învățămîntul militar românesc* reprezintă o remarcabilă realizare a istoriografiei noastre militare.

Henry Dunant,
„AMINTIRI
DE LA
SOLFERINO”,
Editura Militară,
București, 1986

Apărute în traducere românească în Anul Internațional al Păcii, amintirile fondatorului Crucii Roșii, Henry Dunant, actualizează pentru generațiile de azi, care trăiesc sub amenințarea războiului nuclear, mesajul de înțelegere și pace pe care îl transmite paginile acestei cărți, el căpătând astfel noi semnificații.

Amintirile de la Solferino rememorează în pagini pline de dramatism, dar și de profundă și umană înțelegere pentru suferințele semenilor săi, implicarea autorului, în calitate de martor ocular, în consecințele bătăliei de la Solferino (Italia) din 24 iunie 1859, cu uriașele ei pierderi de vieți în ambele tabere aflate în încheștare — franco-sardo-piemonteză și austriacă. Nu putem în aceste puține rânduri să intrăm în amănuntele revelatoare ale amintirilor lui Dunant. Ceea ce este însă demn de semnalat în primul rând este faptul — cu urmările atât de benefice în planul activității ulterioare a autorului — că Dunant nu a acceptat postura de simplu spectator al privilegiilor oferite de manifestarea multiplă a durerii omenești pe un câmp de bătălie, ci a participat din plin la ajutorarea răniților, alinându-le, cu mijloacele modeste ale vremii, suferințele. Aceasta este, în fapt, rezumind, substanța *Amintirilor de la Solferino*.

Scrise sub imperiul celor văzute și trăite pe acel adevărat „câmp de masacră”, amintirile lui Henry Dunant au reprezentat în epocă nu numai un semnal de alarmă, dar și un apel patetic adresat întregii umanități pentru amplificarea și coordonarea eforturilor în vederea limitării urmărilor confruntărilor militare. Ele sînt în

același timp și un rechizitoriu apru al războiului și un mesaj de pace adresat tuturor oamenilor. Mesaj de o acută actualitate, căruia poporul român — ce a dovedit în multimilenara sa istorie vocația pentru muncă și existență liberă și în pace — îi răspunde prin inițiativele revoluționare de pace și dezarmare ale președintelui Nicolae Ceaușescu, România socialistă manifestându-se pe plan internațional ca un factor politic activ, preocupat să asigure planetei noastre un climat de securitate și cooperare între popoare.

■ MIRCEA COCIU

„NOI CERCETĂRI PRIVIND PRIMUL RĂZBOI MONDIAL”,

Editura
Bernard und Graefe,
Koblenz, 1985

Cu prilejul celei de-a X-a Conferințe internaționale de istorie militară —, desfășurată pe tema „*Noi cercetări privind primul război mondial*” — parte integrantă a lucrărilor celui de-al XVI-lea Congres internațional de științe istorice de la Stuttgart, Republica Federală Germania, organizatorii vest-germani, prin grija profesorului Jürgen Rohwer și cu sprijinul comisiilor naționale de istorie militară, afiliate Comisiei internaționale de istorie militară, au editat un important volum de bibliografie, cuprinzând cele mai noi și edificatoare dintre lucrările referitoare la primul război mondial apărute în țările membre ale acestei comisii.

Autori de prestigiu — specialiști în istorie militară, reprezentanți ai comisiilor de istorie militară din 30 de țări de pe cele cinci continente — prezintă, în lucrarea amintită, rezultate ale cercetărilor istoriografice din țările lor privind cauzele, desfășurarea războiului și consecințele pe care această primă mare conflagrație mondială le-a avut asupra configurației postbelice a lumii.

Materialul prezentat de fiecare comisie națională are o parte analitică — în care sînt cuprinse ideile directorilor ale literaturii istorice apărute pe această temă în țările membre, mai ales după cel de-al doilea război mondial — și o listă a celor mai importante lucrări publicate pe plan național.

Materialul istoriografic ghidează pe cititor asupra tematicii lucrărilor istoriografice din diferite țări, dedicată primului război mondial, precum

Schriften der
Bibliothek für Zeitgeschichte
Band 25

Neue Forschungen zum Ersten Weltkrieg

Literaturberichte und
Bibliographien

Herausgegeben
von Jürgen Rohwer

Bernard & Graefe Verlag

și asupra direcțiilor în care s-au îndreptat cercetarea și documentarea celor care au abordat subiectul respectiv în perioada de după cea de a doua conflagrație mondială.

Listele lucrărilor de referință constituie un prețios îndreptar bibliografic pentru cercetătorul de istorie. Ele strîng într-un singur volum lucrările editate într-un important număr de state mari, mijlocii sau mici, care poate fi consultat cu ușurință. Vom găsi în acest volum informații bibliografice din Australia și Noua Zeelandă, din continentul american — Statele Unite, Canada și Brazilia; din Asia și Extremul Orient — Israel, Japonia; din Africa — Camerun; din Europa — Uniunea Sovietică, Anglia, Franța, R.F. Germania, R.D. Germană, România, Italia, Belgia, Olanda, Suedia, Danemarca, Finlanda, Elveția, Austria, Iugoslavia, Bulgaria, Ungaria și altele.

Autorii studiilor antologate în volum analizează conținutul cărților din listele bibliografice, reliefînd aportul important pe care țările lor l-au avut în prima conflagrație mondială, jertfele umane și pierderile materiale pe care fiecare din aceste țări le-a avut în război; pe teritoriul majorității acestor țări, războiul și-a tirat tăvălugul său necruțat, provocînd distrugerii inestimabile — milioane de morți, răniți, dispăruți, mutilați de război etc., valori create de mîna omului, care nu vor mai putea fi recuperate. Se desprinde limpede din aceste studii faptul că, în principal, statele europene sînt cele care au dus greul războiului, avînd pierderile umane și materiale cele mai mari; dar nici fostele state coloniale nu au fost scutite de ororile acestuia și nici chiar unele țări neutre cum au fost Brazilia și Japonia. După cum era de așteptat, în țările care nu au participat la război, sau — așa cum afirmă istoricii japonezi — au participat „indirect” (cazul Japoniei), s-a scris mai puțin despre această mare confruntare. Există totuși și aici o li-

teratură destul de bogată cu privire la învățămintele de ordin militar-strategic, tactic și logistic care s-au desprins în urma acestui război de o anvergură unică la acea dată în istoria omenirii.

Interesant este faptul că prin reunirea acestor studii bibliografice într-un singur volum rezultă o viziune generală asupra primului război mondial, privit din unghiuri diferite și prin prisma punctului de vedere al istoriografiei din majoritatea principalelor țări angrenate în conflict.

Publicate în trei limbi de circulație universală — engleză, franceză, germană — cele 30 de studii bibliografice și listele conținând literatura istorică referitoare la primul război mondial pot fi cu ușurință consultate de către oricine își propune cunoașterea sau studierea acestui subiect.

Un loc distinct între acestea îl are studiul semnat de colonelul dr. Gheorghe Tudor, secretar general al Comisiei Române de Istorie Militară, intitulat „Istoriografia română privind participarea României la primul război mondial”. Încă de la început este subliniată ideea că intrarea României în prima conflagrație mondială a reprezentat „un moment remarcabil din istoria mult milenară a poporului român, al luptei sale pentru realizarea aspirației de veacuri — unitatea națională”. Istoriografia română actuală respinge teza eronată că participarea României la primul război mondial ar fi avut un caracter imperialist. Cu atât mai mult cu cât — așa cum arată președintele Nicolae Ceaușescu — la începutul secolului XX, România se afla abia în primul stadiu de dezvoltare a capitalismului și ea nu numai că nu exporta capital și nu a luat parte la împărțirea piețelor lumii, dar a devenit obiect al acestei împărțiri. Este de la sine înțeles deci motivul pentru care istoriografia română scoate cu pregnanță în evidență faptul că războiul în care a intrat și România în august 1916 a fost un război de eliberare, atât timp cât teritoriile românești ca Transilvania, Banat, Crișana, Maramureș și Bucovina se aflau sub dominația Imperiului austro-ungar.

Istoriografia noastră relevă, de asemenea, presiunile exercitate de marile puteri pentru atragerea României în conflict de partea uneia sau alteia dintre cele două grupări de forțe — fiecare sperând astfel să schimbe balanța de forțe în favoarea ei —, precum și campania românească din 1916 pentru eliberarea străvechiului teritoriu românesc Transilvania, contraofensiva germano-austro-ungară și relațiile de comandament dintre România și Puterile Aliate.

La sfârșitul campaniei din anul 1916, terminată cu retragerea trupe-

lor române în Moldova, însuși generalul Ludendorf a fost nevoit să recunoască: „*Noi am respins armata română, dar nu am putut să o distrugem*”. În iarna anului 1916/1917 și primăvara lui 1917, armata română a fost reorganizată, ajungând la un efectiv de 700 000 de oameni. Numeroase lucrări ale istoriografiei românești analizează campania armatei române din vara anului 1917 și glorioasele lupte de la Mărăști, Mărășești și Otuz, cîștigate de trupele române. De asemenea, sînt analizate evoluția situației politico-strategice și consecințele imediate pentru România ce decurgeau din pacea separată dintre Rusia sovietică și Puterile Centrale, care a dus la tratative româno-germane și semnarea păcii de la Bălța din 20 februarie/5 martie 1918. În condițiile create, în toamna anului 1918, în Europa Centrală și ale prăbușirii frontului Puterilor Centrale în Balcani, România a reintrat în război. Totodată, în această perioadă, masele populare din provinciile românești Transilvania, Banat, Maramureș, Crișana, Bucovina și Basarabia au hotărît să se reunească cu România într-un singur stat național, realizînd astfel obiectivul legitim de veacuri al românilor: desăvîrșirea statului național unitar. Conferința de pace și tratatele semnate ulterior nu au făcut decât să recunoască ceea ce românii au înfăptuit ei înșiși, prin lupta lor conjugată.

Peste 60 de titluri bibliografice, dintre cele mai importante lucrări apărute în România, cu privire la primul război mondial, însoțesc amplul studiu al istoricului militar român, colonelul dr. Gheorghe Tudor.

■ Locotenent-colonel ANGHEL FILIP

Neue Forschungen zum Ersten Weltkrieg: Literaturberichte und Bibliographien, Bernard und Graefe Verlag, Koblenz, 1985

Colonel dr.
Gheorghe Tudor,
„ARMATA
GETO-DACĂ”,
Editura Militară,
București, 1986

Apărută în cadrul Editurii Militare în cîntecul istoricului eveniment prilejuit de împlinirea a 2500 de ani de la lupta eroică dusă de poporul geto-dac împotriva puternicelor armate persane conduse de Darius, lucrarea „Armata geto-dacă”, al cărei autor este istoricul militar colonel dr.

Gheorghe Tudor, se înscrie ca o deplină izbîndă editorială.

Problematica abordată de autor prezintă un interes atât pentru istoricii militari și civili, cit și pentru marea masă de militari, tineri și vîrstnici, dornici să studieze și să cunoască trecutul istoric al poporului român, cadrul istorico-geografic și demografic al constituirii armatei geto-dace, organizarea, dotarea și pregătirea acesteia, precum și lupta eroică, de multe ori inegală, dusă împotriva puternicelor armate ale scitilor, perșilor, macedonenilor și romanilor, pentru apărarea libertății, independenței și a vetei strămoșești. Prin conținutul ei informațional și educativ, lucrarea „Armata geto-dacă” — structurată în opt capitole — răspunde unei necesități resimțită în istoriografia românească.

În interpretarea izvoarelor cercetate și studierea noianului de fapte, autorul s-a călăuzit de indicațiile prețioase date de secretarul general al partidului nostru cu privire la analiza fenomenului istoric în contextul general al factorilor care au influențat evoluția armatei la geto-daci, în stabilirea valențelor unui popor eroic, hotărît să lupte și să-și apere cu orice preț glia și neamul.

Multitudinea faptelor și evenimentelor abordate, argumentate și susținute cu izvoare primare, precum și redactarea îngrijită — autorul folosind un stil curgător — fac din acest tom nu numai un instrument de lucru pentru specialiști, ci și un valoros mijloc de educare patriotică și de cultivare a unor vechi și bogate tradiții de luptă. Se impun atenției cititorului, atât prin modul de tratare, cit și prin conținutul bogat de idei și fapte, capitolele: „Cadrul istorico-geografic și demografic al apariției armatei geto-dace”, „Formarea armatei geto-dace, structura și dotarea ei de la începuturi pînă la statul centralizat condus de Burebista” și „Gîndirea și arta militară a poporului geto-dac și a armatei sale”.

Însoțită de numeroase fotografii, schițe și hărți, lucrarea, în totul ei, constituie o meritorie realizare, un îndemn adresat tuturor categoriilor de cititori pentru a cunoaște, păstra și duce mai departe tradițiile de luptă făurite cu 2500 de ani în urmă de armata strămoșilor noștri, precum și pentru a îndeplini cu cinste nobila misiune — încredințată de partid, de comandantul nostru suprem, tovarășul Nicolae Ceaușescu — aceea de a fi vajnici apărători a tot ce strămoșii strămoșilor noștri ne-au lăsat ca moștenire: libertatea și independența pe care înaintașii le-au apărut cu mari sacrificii.

■ Colonel dr.
CONSTANTIN UCRAIN

DIALOG cu cititorii

Conferențiar universitar dr. Ilie Râmniceanu, Cluj-Napoca: Materialele trimise — text și iconografie — sînt în studiu la Comisia Română de Istorie Militară, urmînd a fi introduse în sumarul numerelor revistei pe anul 1987.

Colonel (r) Aurică Sitaru, Brașov: Am primit scrisoarea dumneavoastră însoțită de cele două materiale memorialistice. Ne bucură frumoasele aprecieri făcute la adresa revistei noastre; desigur, ne preocupă prezentarea „numai și numai a adevărului în elucidarea unor fapte istorice”. Paginile memorialistice pe care ni le-ați trimis sînt în studiu la Comisia Română de Istorie Militară în vederea selectării unor informații care să fie publicate într-un număr viitor al revistei.

Căpitan (r) Gheorghe Mardale, Brăila. Interesant materialul trimis de dumneavoastră care evocă crîncena înclștare din noaptea de 29/30 august 1944 între ostașii brăileni încadrați în Divizia 10 infanterie și o coloană blindată hitleristă, lupte la care a participat și populația civilă din zona orașului Slobozia. Așteptăm în continuare și alte pagini de istorie locală care și-ar putea găsi loc în revista noastră.

Profesor Mihai Manea, București: „În să apreciez în mod deosebit conținutul științific superior al publicației, varietatea temelor abordate, totalitatea informațiilor de specialitate oferite cititorilor”. Vă mulțumim și vă informăm că sugestiile și observațiile făcute ne sînt utile în realizarea viitoarelor sumare ale revistei. Sîntem de acord că se mai pot aduce îmbunătățiri calității grafice a publicației noastre, chestiune care ne preocupă permanent.

Așteptăm ca lucrarea propusă spre recenzare să ne-o trimiteți la redacție.

Locotenent-colonel (r) Mosor M. Ion, Brăila: Paginile de memorialistică pe care ni le-ați trimis nu întrunesc deocamdată condițiile de inedit pentru a fi incluse în publicația noastră. Vă așteptăm în continuare cu alte materiale, convingîndu-se că își vor găsi locul în cadrul revistei.

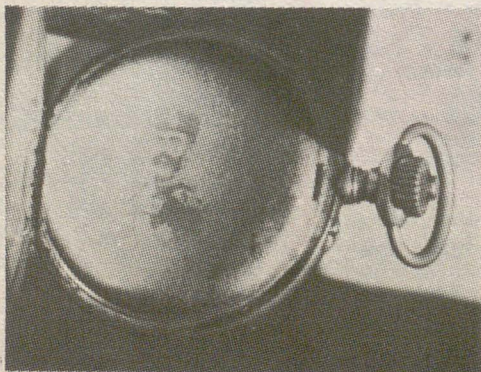
Căpitan Dumitru Dobre, Pitești: Materialul „Mobilizarea armatei române în vara anului 1916”, trimis de dumneavoastră a fost înaintat Comisiei Române de Istorie Militară, care a hotărît publicarea lui.

Dan Giuvelca, Brașov: Am înaintat Comisiei Române de Istorie Militară articolul „Cîteva observații asupra campaniilor armatei române din anii primului război mondial”. Un răspuns mai detaliat veți primi în numărul următor al revistei.

Ionță Dumitru, Bistrița. Ne bucurăm că ați devenit un cititor perseverent al revistei noastre și așteptăm să ne trimiteți studii, evocări etc. însoțite de material iconografic adecvat, provenind din valoroasa dumneavoastră colecție, prin care să puneți în evidență îndeosebi fapte de arme ale oștilor române sprijinite de întregul popor pentru apărarea gliei străbune. Publicăm mai jos fotografiile a două din raritățile pe care le dețineți: ceas de buzunar aparținînd generalului Al. Averescu; matrița sigilară domnească a lui Iliș R. Rareș (1546—1551).

Colonel (r) Ion Mailat, București: Așa cum am promis, la această rubrică, în numărul special editat nu demult, prezentăm acum „un episod din cartea vitejiei grînicerești, în care este scris și numele căpitanului de grîniceri Ilie R. Dragu, maior post mortem, născut în anul 1906 în bătrînul sat Crîngeni, pe Călmățui, în județul Teleorman. După terminarea liceului în Roșiori de Vede, candidează la Școala de ofițeri activi de infanterie nr. 2 din Sibiu, unde reușește printre primii, pe care o absolvă la 1 iulie 1930, cînd obține frumosul grad de sublocotenent și este repartizat la Regimentul 6 grîniceri. Este transferat apoi în Regimentul 8 grîniceri, pe Carpații Moldovei de Nord. Aici îl găsește ziua mareață de 23 August 1944. Au urmat, pînă la 11 septembrie, lupte aprige împotriva trupeilor germane pentru trecătoarea de la Trotuș. Ofițerul și dragii lui grîniceri — viteji ca și el — luptă eroic și înfrîng rezistențele inamice pe Valea Chiheriului, acționînd din spre Sovata spre Tîrgul Secuiesc.

Divizia 103 munte, avînd în linia întîi regimentele 8 grîniceri și 17 infanterie-Fălticeni, sprijinită de un puternic bombardament de artilerie, va ataca la 18 septembrie 1944 pe direcția Sovata-Chiheriul de Jos-Reghin, înfrîntînd cu cerbice unități de tancuri aparținînd Diviziei a 8-a cavalerie moto S.S. germană. Compania a 3-a — aflată în prima linie — are în frunte pe căpitanul Ilie R. Dragu și,

Piese din colecție

împreună cu alte unități din Regimentul 8 grăniceri, participă la înfringerea rezistențelor inamice, pătrunzând circa patru kilometri în dispozitivul de apărare inamic. În această acțiune, subunitatea neutralizează un convoi inamic, format din tunuri trase de cai și din căruțe cu muniții. La 18 septembrie, când se continuă atacul de către Divizia 103 munte, grănicerii comandați de iscusitul căpitan ocupă printr-o manevră abilă satul Chiheriul de Sus. Comandantul regimentului îl felicită și-i cere să se grăbească pentru a ocupa cota 604 est Nădașa. Pînă la căderea serii, ordinul este îndeplinit, iar bravul ofițer își instalează punctul de comandă la tulpina unui bătrîn stejar. Germanii, avînd un puternic sprijin de artilerie și aruncătoare de mine, atacă în dimineața de 19 septembrie 1944 cu blindate și infanterie dinspre nord-estul satului Nădașa și reușesc să ocupe botul de deal cu cota 582 nord-vest Chiheriul de Jos. Situația este critică; inamicul, vădit superior numeric, cade în flancul drept și în spatele companiei a 3-a grăniceri, care are misiunea să reziste la încercuire cu orice preț, fără sprijin de artilerie sau aruncătoare de mine. Se dă o luptă pe viață și pe moarte pentru apărarea dealului cu cotele 604 și 602 est și a înălțimii de la sud-est de Nădașa. Bravul căpitan Ilie Dragu, aflat la punctul său de comandă, dirija apărarea companiei. Un proiectil de brand îl lovește mortal. Stejarul este ciuruit și el de schije. Cîineva care cunoscuse pe destoinicul ofițer va creșta pe scoarța copacului: «Aici a că-

Căpitanul
Ilie R. Dragu

zut eroul căpitan Dragu. Dormi în pace, nu te vom uita niciodată». Atacul inamic este respins cu mari jertfe: circa 67 ostași eroi, împreună cu căpitanul Ilie R. Dragu sînt înmormîțați în cimitirul militar de la Chiheriul de Sus. Cine trece azi pe șoseaua Sovata-Reghin vede în apropiere mormintele eroilor. Pe ele, flori proaspete — flori ale recunoștinței.

■ REDACȚIA

Sus, pe creste spre victorii

(urmăre din pag. 42)

România i s-a impus odiosul dictat fascist de la Viena din 30 august 1940, prin care ni s-a răpit partea nord-vestică a țării. Dînd glas indignării față de tirul pus la cale de Germania nazistă și Italia fascistă, colonelul Grigore Bălan, un distins ofițer din trupele de vînători de munte, originar de prin părțile Bistriței, scria familiei la 31 august 1940: „De cînd am aflat de dureroasă veste stau încremenit de durere și mintea mea nu poate să priceapă această groaznică tragedie care a lovit din nou scumpă noastră țară. În calitate de comandant, durerea mea este și mai mare, cînd văd fețele încremenite în spasmiile durerii, ale ostașilor mei dragi pe care îi am sub comandă. Peste tot o durere mută, pe care nu ai puterea să o alini, deoarece toate vorbele, ori cît de mesteșugite ar fi, nu pot

decît să provoace pîrîu de lacrimi și crîșniri de dinți”.

În anii care au urmat, mișcarea de rezistență a poporului român împotriva dictaturii militare fasciste, a hitleriștilor și a războiului antisovietic a cunoscut, sub conducerea comuniștilor, o puternică dezvoltare, cuprinzînd mase largi de oameni ai muncii, clase și pături sociale din cele mai diferite, precum și militari ai armatei române, între care s-au aflat și vînători de munte.

În august 1944, cînd poporul nostru — condus de partidul comuniștilor români — s-a angajat cu întregul potențial în revoluția de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă, vînătorii de munte, ca și întreaga armată română, și-au îndreptat armele împotriva agresorilor care cotropiseră și secătuiseră țara. Participarea la războiul antihitlerist va fi o crînenă epopee de luptă, jertfe și victorii, care va deschide

României o nouă eră, poporul urcînd, ca și vînătorii de munte, sus, pe creste, spre noi și mărețe victorii.

Bibliografie

— Colonel Vasile Văcar, maior Vasile Gavrincea, căpitan Florentin Archindeanu, *Documentar privind istoricul și evoluția armei vînătorilor de munte în patria noastră*, fond Muzeu mare unitate, 1986

— Ion Dubăniță, *Batalionul de moși „Avram Iancu”*, Editura Militară, București, 1968.

— *File din cartea marilor tradiții*, Editura Militară, București, 1986, p. 181—191

— Colonel (r) Ion Gheorghe, *În statul major al Diviziei 2 Munte în Zile de front — povestesc veteranii*, Editura Militară, București, 1985, p. 173—222

— Colonel dr. Aurel Petri, *Generalul erou Grigore Bălan*, Editura Militară, București, 1969.

COPERTA I: Alba Iulia. 1 Decembrie 1918

COPERTA IV: Avram Iancu în fruntea oastei (sus)

Ostași noștri, munții noștri!

COMISIEI ROMÂNE DE ISTORIE MILITARĂ

Comisia Română de Istorie Militară a desfășurat și în acest ultim trimestru al anului o bogată activitate, în lumina sarcinilor reșite din Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism, din documentele Congresului al XIII-lea al partidului, din hotărârile de partid și de stat, din opera tovarășului Nicolae Ceaușescu. Acțiunile și activitățile din planul comisiei au fost îndeplinite ritmic și la un înalt nivel calitativ.

Astfel sub egida Comisiei Române de Istorie Militară au apărut sau sînt tipar lucrări de referință, care dezvoltă patrimoniul istoriografic și doctrinar al timpului nostru socialist. Așa este, bunăoară, volumul III din Tratatul de istorie militară a poporului român, lucrare căreia acest număr al revistei noastre îi dedică o avancronică editorială.

Istorici de prestigiu, membri ai comisiei, sprijină din plin demersurile istoriografiei românești din domeniul militar, fiind autori sau coordonatori de studii valoroase. Volumul III al tratatului amintit este o dovadă în acest sens. Următoarele două toamuri din cele zece planificate să apară în acest excepțional corpus al istoriei militare naționale sînt în pregătire la aceeași editură. Se lucrează intens pentru a trimite la tipar și cele două volume ale monografiei consacrate angajării țării noastre în războiul de eliberare și reîntregire națională. Tot sub egida Comisiei Române de Istorie Militară va apare și lucrarea „*Geto-dacii. Rolul lor în istoria militară a lumii antice*” — autori Alexandru Vulpe și Mihail Zahariade. Sub tipar se află și un nou volum, al șaptesprezecelea, al seriei „*File din istoria militară a poporului român*”.

Împreună cu filialele din Timișoara, Pitești, Tulcea ș.a., comisia a organizat prezentarea noutăților editoriale de profil, cum sînt primele volume ale tratatului de istorie militară a poporului român și lucrarea generalului-locotenent dr. Ilie Ceaușescu „*Independența poporului român — obiectiv fundamental al politicii Partidului Comunist Român. Tradiție. Actualitate. Perspectivă*”. Izbutate au fost și întîlnirile membrilor Comisiei Române de Istorie Militară cu cititorii, prilejuate de prezentarea lucrărilor „*Bătălia de la Rovine*”, autor dr. Nicolae Stoițescu, și „*Războiul dintre geți și perși*”, autori profesor universitar dr. Dumitru Berciu și Adina Berciu-Drăghicescu.

O realizare de prestigiu — așa cum rezultă din ecourile difuzate prin mass-media — o constituie

și numărul special al revistei „*Lupta întregului popor*”, editat nu demult în limbile română și engleză și dedicat împlinirii a două milenii și jumătate de la luptele poporului geto-dac împotriva înfrăzierii persane, pentru libertate și independență.

Un alt domeniu în care — sprijinită consecvent și constructiv de organele de partid județene și locale — Comisia Română de Istorie Militară a desfășurat o prodigioasă activitate îl reprezintă pregătirea și susținerea sesiunilor de comunicări științifice și a simpoziunelor dedicate marilor evenimente naționale din această perioadă: sărbătorirea zilelor de 23 August și 25 Octombrie, aniversarea a șase veacuri de la înscăunarea lui Mircea cel Mare pe tronul Țării Românești Muntenia și a 2500 de ani de la epopeea rezistenței eroice a geto-dacilor împotriva oștilor lui Darius I, suveranul celui mai mare imperiu al antichității. La Ministerul Apărării Naționale, în garnizoanele centre de județ și în alte localități, simpoziunile evocînd aceste momente de vîrf ale istoriei poporului român constituie pentru comisie reușite depline de cinstire a memoriei înaintașilor și a istoriei pe care au trăit-o „cei mai viteji și mai dreپți dintre traci” și urmașii acestora.

Prin filialele sale și prin membrii săi, Comisia Române de Istorie Militară i se recunoaște, de asemenea, meritul de a fi contribuit la sprijinirea cercetărilor trimiși să investigheze biblioteci, arhive și muzee din București, Pitești, Iași, Cluj-Napoca, Alba Iulia, Constanța, Rimnicu Vilcea, Timișoara etc. Rodul muncii lor se vede în fondul de informații și în bogăția iconografiei găzduite între co-perile tratatului nostru de istorie militară și ale revistei „*Lupta întregului popor*”.

Un moment deosebit în activitatea Comisiei Române de Istorie Militară îl marchează consfătuirea de la București pentru analiza muncii și pentru dezbateră și aprobarea Regulamentului de funcționare al comisiei și filialelor acesteia, vizînd dinamizarea, diversificarea și deschiderea de noi perspective cercetărilor și studiilor privind adevărurile fundamentale, momentele și evenimentele de referință ale istoriei militare naționale.

Împreună cu filialele din județul Alba și Cluj, sprijinite de organele locale de partid, Comisia Română de Istorie Militară acționează pentru înființarea muzeului memorial „Avram Iancu”, la Cîmpeni, în clădirea în care, în anii 1848—1849, marile revoluționari și-a avut sediul statului major. Alte acțiuni deosebite, în care comisia va fi angajată plenar — de astă dată în colaborare cu orga-

nele locale ale Consiliului Culturii și Educației Socialiste și având sprijinul organelor locale de partid și de stat, al organelor de comandă și de partid din armată, al centrelor militare și caselor armatei, al ofițerilor rezerviști și veteranilor de război — includ inventarierea monumentelor și cimitirelor militare de pe cuprinsul întregii țări, stabilirea locurilor unde au avut loc lupte sau evenimente militare care vor fi marcate prin plăci memoriale și monumente, precum și înregistrarea memoriilor veteranilor de război. Vor fi — toate acestea — acțiuni prin care pilda înaintașilor va dăinui mereu vie în cugetele noastre.

De asemenea, planul Comisiei Române de Istorie Militară cuprinde pentru ultimul trimestru al acestui an multe și semnificative activități și lucrări pentru străinătate. Împreună cu Centrul de Studii și Cercetări de Istorie și Teorie Militară, comisia a pregătit și trimis pentru tipărire materiale pentru cite un număr special al revistelor „*Sociolog*” și „*Revue internationale d'histoire militaire*” dedicat următoarelor evenimente: împlinirea a două milenii și jumătate de la luptele de apărare duse de geto-daci împotriva cotoropitorilor persani, înfăptuirea Marii Uniri din 1918 ca Mare Dreptate a istoriei în spațiul carpato-danubiano-pontic. Totodată, Comisia Română de Istorie Militară a dez-

voltat și dezvoltat schimbul de publicații și de alte tipărituri cu numeroase Comisii Naționale de Istorie Militară de pe toate continentele, institute și instituții de profil, precum și cu istorici din Algeria, Anglia, Angola, Argentina, Australia, Austria, Belgia, Brazilia, Bulgaria, Camerun, Canada, Cehoslovacia, China, Congo, Elveția, Filipine, Finlanda, Franța, R. D. Germană, R. F. Germania, Grecia, India, Irak, Irlanda, Israel, Italia, Iugoslavia, Japonia, Liban, Maroc, Mexic, Norvegia, Noua Zeelandă, Polonia, Portugalia, Singapore, Spania, Suedia, S.U.A., Turcia, Ungaria, U.R.S.S., Venezuela ș.a.

Așadar, și în acest ultim trimestru al anului, Comisia Română de Istorie Militară se afirmă prin demersurile sale științifice destinate cunoașterii profunde a realităților politico-militare din sud-estul Europei, unde poporul nostru dovedește cu forța adevărilor indubitabile vechimea multimilenară, originea daco-romană, statornicia în spațiu și dăinuirea în timp, lupta necurmată pentru unitate, libertate, independență, pace și bună vecinătate.

Proclamarea Republicii Populare Române

(urmăre din pag. 19)

poartă haine de sărbătoare. Peste tot, fețe deschise și strălucitoare de bucurie. Ostașii, în număr de câteva sute, sînt nerăbdători să depună mai repede jurămîntul pentru republică¹.

Din relatarea locotenent-colonelului Crețulescu rezultă că depunerea jurămîntului în garnizoana Arad a început la orele 9.30 ale zilei de 31 decembrie 1947. La Regimentul 6 voluntari purta: „*Au participat, pe lîngă toate trupele din garnizoană și autoritățile locale, organizațiile de masă și numeroase delegații de muncitori și muncitoare din întreprinderi locale... Solemnitatea depunerii jurămîntului s-a transformat într-un miting în care uralele ostașilor, împletite cu ale poporului muncitor au arătat bucuria și voința lor nestrămutată precum și hotărîrea de a lupta pentru apărarea și întărirea regimului popular din țara noastră*”².

Depunerea jurămîntului a fost o adevărată zi de sărbătoare și pentru ofițerii, subofițerii și trupa Regimului 4-a Militare. La depunerea jurămîntului au luat parte organizațiile democratice din Tîrgu Mureș, fiind de față și reprezentanți ai tuturor naționalităților conlocuitoare. După jurămîntul depus, a avut loc un miting în oraș la care au luat parte muncitori, intelectuali și toată trupa aflată în garnizoană. Mitingul s-a desfășurat într-un entuziasm de nedescris. S-au ținut mai multe cuvîntări, după care, populația civilă împreună cu armata s-a înconlat, străbătînd orașul și cîntînd „ *Internațională*”³.

Prin redactarea unor moțiuni, trupa și cadrele armatei noastre au ținut să-și facă auzite glasurile și

simțămintele ce le înflăcărau inimile, speranțele ce îi animau și îi călăuzeau la acest început de viață nouă. Astfel, prin *moțiunea adoptată cu prilejul depunerii jurămîntului pentru republică, în zilele de 30 și 31 Decembrie 1947, personalul Marelui Stat Major și-a exprimat hotărîrea de a se angaja plener în realizarea tuturor înfăptuirilor democratice: „În fața acului unic în istoria poporului român prin care acesta și-a luat soarta în propriile sale mâini — proclamînd Republica Populară Română — noi, soldații, subofițerii, maiștrii militari, funcționarii civili și ofițerii din Marele Stat Major al armatei române democratice, conștienți de importanța și măreția acestui act epocal, salutăm și întîmpinăm cu în-sufleșire și deosebit entuziasm tinăra noastră republică populară, pentru că vedem prin ea deschizîndu-se drumurile noi ale marilor înfăptuiri și realizări în lupta pentru dezvoltarea și consolidarea regimului de democrație populară, pentru apărarea independenței și asigurarea păcii*”⁴.

Documentele de arhivă ne dezvăluie din umbra trecutului evenimentele acelor vremuri, prevestitoare ale marilor noastre realizări de azi.

Ecolul proclamării Republicii a fost prelung și puternic, precum puternică, profundă și plină de semnificații a fost această veste care anunța începutul unei perioade de mari transformări și prefaceri revoluționare fără precedent pe pămîntul patriei noastre.

¹ Arhiva M. Ap. N., fond D.S.P.A., dosar 775, fila 40-41.

² Ibidem, fila 280.

³ Ibidem, fila 290.

⁴ Ibidem.

⁵ Ibidem, dosar 776, fila 30.

⁶ Ibidem, fila 45.

⁷ Ibidem, dosar 775, fila 42.

⁸ Ibidem, fila 45.

⁹ Ibidem, fila 47.

¹⁰ Arhiva M. Ap. N., fond 948, Secția politică, dosar nr. 20/1947—1948, fila 14.

Misiunile colonelului Rudeanu

(urmare din pag. 31)

cu președintele Salandra și cu ministrul de război [generalul Vittorio Zupellin, 1859—1945], pentru ca, pe cât posibil va fi, să mi se dea satisfacție. Cum regele, spunând aceste cuvinte, se scula, am înțeles că audiența se terminase. Ținuse aproape două ore. Am mulțumit pentru înalta bunăvoință cu care primește comunicarea președintelui nostru de Consiliu.

UN RECORD — 16 CONTRACTE

A doua zi la amiază, același aghiotant regal, în ținută de serviciu, îmi aduse la hotel, din partea regelui, decorația Comandor al ordinului «Sfinții Mauriciu și Lazăr». Pentru gradul ce aveam, de tânăr colonel, era o favoare. În țară, eram cavaler al Coroanei României.

După două zile, am fost primit de președintele Salandra. De statură mijlocie, gras, dar ager în mișcări, privirea puternică, figura regulată, părul cărunț, președintele Salandra avea o înfățișare serioasă și agreabilă. După ce-mi dete mâna și mă înviată¹ să stau, îmi spuse:

— «Regele a fost mulțumit de audiența ce v-a acordat. Mi-a vorbit de comunicarea ce i-ați adus din partea domnului Brătianu. Ea corespunde dorinței predecesorului meu [la Externe — n.r.] San Giuliano, ca România să intre în război odată cu Italia. E și a mea.» Apoi îmi spuse că va vorbi generalului Dall'Olio să-mi dea tot concursul posibil la îndeplinirea misiunii mele[...]

— «Duceți-vă mine la generalul Dall'Olio, îi voi vorbi chiar astăzi. Să vedeți și pe ministrul de externe, Sonnino². Regele l-a pus la curent cu comunicarea domnului Brătianu. Nu putea să n-o facă.»

A doua zi, m-am prezentat, la Ministerul de Război, generalului Dall'Olio. Primit cu multă amabilitate, mi-a spus imediat că întreaga industrie italiană lucra zi și noapte pentru armata italiană, dar nu parvenise încă să-i completeze lipsurile. Totuși, având în vedere instrucțiunile ce avea de la guvern,

să-i spun ce comenzi vroiam să dau. I le-am citit de pe o listă dinainte pregătită.

Luă lista, o examină și, prin cuvinte amabile, îmi spuse că nu se putea aproba deocamdată decât o comandă de cincizeci de milioane elemente de cartușe de infanterie și una de o sută de mii proiectile de artilerie. Trebuia să plec la Livorno și la Torino, unde să întâlnesc pe directorii fabricelor de cartușe de infanterie de la Bardaloni și de proiectile de la Torino. Să discut cu ei caietele de sarcini respective, să întocmesc contractele și, împreună, să le iscălim. La întoarcere, să-i arăt contractele, după ce le va citi și aproba avea să-mi remită o notă de cantitățile de materii prime și alte materiale de război ce mai puteam comanda în Italia.

Am plecat la Livorno. Directorul fabricii de cartușe de la Bardaloni, prevenit de generalul Dall'Olio, mă aștepta. [...] Acolo am vizitat fabrica, am discutat caietul de sarcini, am admis unele modificări cerute și am încheiat contractul de cincizeci milioane elemente de cartușe de 6,5 mm.

Lucrurile s-au petrecut la fel la Torino, pentru o sută de mii proiectile de artilerie.

Întors la Roma, am prezentat generalului Dall'Olio contractele. Le-a citit și le-a aprobat. Apoi, mi-a remis o notă de cantitățile de materii prime și alte materiale de război ce mai puteam comanda, precum și firmele unde să mă adresez.

În aproximativ o săptămână, totul era gata. Am întocmit și iscălit 16 contracte, pe care le-am arătat generalului Dall'Olio. Le-a examinat și aprobat pe toate [...].

(va urma)

¹ Regedintă din anul 1870 a regelui Italiei. Construcția datează din a doua jumătate a secolului al XV-lea.

² Victor Emmanuel al III-lea (1869—1947), rege al Italiei între 1900—1946.

³ Antonio Salandra (1853—1931), profesor de drept și om politic liberal italian, prim-ministru între martie 1914—iunie 1916.

⁴ Alfredo Dall'Olio (1853—1952), general italian, subsecretar și ministru al Armamentului și Municiilor, în timpul primului război mondial.

⁵ Giorgio Sidney Sonnino (1847—1922), baron și diplomat italian, prim-ministru în 1906, 1909—1910 și ministru de externe din noiembrie 1914 până în 1919.

Incredibil, dar adevărat...

(urmare din pag. 51)

Mircea Mușat, Ion Ardeleanu, De la statul geto-dac la statul român unitar, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1983, p. 691.

³ Kállay Gyula, Helijunk a világbán, Budapest, 1977.

⁴ Juhász Gyula, op. cit., p. 41—42.

⁵ Apud Mircea Mușat, Ion Ardeleanu, op. cit., p. 648.

⁶ Regimurile fasciste și totalitare din Europa, vol. I, Editura Militară, București, 1979, p. 38—39.

⁷ Fenyő, D.M., Hitler, Horthy and Hungary. German-Hungarian Relations, 1941—1944, New-Haven, London, 1972, p. 81.

⁸ Ne surprinde, o dată mai mult, opinia istoricului Juhász Gyula. Una dintre temele predilecte ale propagandei horthyste, și cu cert caracter demagogic, a fost prezentarea situației grele în care s-au aflat țărani și muncitorii din Ungaria ca fiind consecința «despărțirii de Ungaria a teritoriilor ce-i aparținuseră», evident prin dreptul forței (op. cit. p. 13), și nu a politicii social-economice promovate de guvernele budapestane.

⁹ Ungaria și revizuirea Tratatului de la Trianon, 1936, p. 25.

¹⁰ Numeroase alte organizații, asociații, uniuni și societăți, civile sau militare, cu obiective și misiuni revizioniste și iredentiste au mai fost create de regimul horthyst în toți acei ani; vezi pe larg Regimurile fasciste..., p. 11—81; C. Neagu, D. Marinescu, Fapte din umbră, vol. IV, Editura Politică, București, 1983, p. 68—103.

¹¹ Juhász Gyula, op. cit., p. 51—52.

¹² De pildă, în 1930 peste 200 ziare străine au înregistrat și comentat favorabil manifestările organizate în Ungaria cu ocazia împlinirii a 10 ani de la semnarea tratatului de la Trianon, i-au criticat prevederile și au cerut revizuirea. Dintre acestea 53 în Italia, cîte 33 în Franța și Elveția, 23 în Germania, 13 în Anglia etc. (Ungaria și revizuirea..., p. 33).

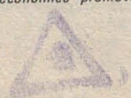
¹³ Biblioteca Academiei Române, msse., Arh. I.I.C. Brătianu, I. Varia 1, f. 80—82.

¹⁴ Arh. M.Ap.N., rola P. II 1112, c. 617—619.

¹⁵ Ibidem, fond 333, dosar nr. 61, f. 248.

¹⁶ Arh. St. București, fond Casa Regală, dosar nr. 26/1925, f. 181.

¹⁷ Apud Gheorghe Zaharia, Constantin Botoran, Politica de apărare națională a României în contextul european interbelic, 1919—1939, Editura Militară, București, 1979, p. 36.

● The Great Union of 1918, an Act of Profound Historical Justice ● 514 BC—1986: two Millennia and a Half from the Military Confrontation of the Geto-Dacians against the Persians ● The Epoece of the Geto-Dacian People's Resistance against the Persian Invasion. ● The Attestation of the State Bodies Politic in the Dobrudja Led by Tatu-Tatos, Sacea-Satza and Sestlav ● The Great Human and Material Effort of Romania for the Liberation of Hungary, Czechoslovakia and Austria from under the Fascist Domination ● 550 Years from the Ascending of Vlad Dracul on the Throne of the Romanian Country of Wallachia. A Life Devoted to the Struggle for the Defence of the Country's Independence ● Romania in the War for National Liberation and Recompletion. Chronological Landmarks. (II) ● The Invisible War in Romania (1914—1918). 1. Stolen Dossiers ● December 30, 1947. The Proclamation of the Romanian People's Republic. The Army Voices its Full Adhesion ● Fundamental Truths of National History. Unity — Salient Feature of Historical Evolution of the Romanian People ● Fundamental Grounds of the Romanian Military Doctrine. Fightings for Localities (I) ● The Missions of Colonel Rudeanu (II) ● New Testimonies Concerning the Ruling Prince Michael the Brave. Two Western Gazettes about the 1595 Campaign ● Heroes There Were, Heroes There Still Are ● Traditions. The Fight against the Enemy air Targets with its First Victories. The Inventor of the ORITA Machine Pistol. Up, on the Top, towards New Victories ● Attitudes. History Must be Written as it Was ● The Monuments of the Fight ● Unbelievable, but Although True. The Revisionist Programme of Horthy's Regime (I) ● Military Summary ● Foreign Personalities about the Romanian People's History ● History Book ● Dialogue with the Readers ● From the Activity of the Romanian Commission of Military History.

● La Grande Union de 1918, un acte de profonde justice historique ● 514 av.n.è. — 1986: 2 500 ans depuis la militaire confrontation d'entre les Gêto-Daces et les Perses. L'épopée de la résistance du peuple gêteo-dace contre l'invasion des Perses ● L'attestation des formations étatiques de Dobroudja, conduites par Tatu-Tatos, Sacea-Satza et Sestlav ● Le grand effort humain et matériel de la Roumanie pour la libération de la Hongrie, de la Tchécoslovaquie et de l'Autriche de sous la domination fasciste ● 550 ans depuis l'avènement de Vlad Dracul au trône de l'Etat Roumain de Valachie. Une vie dédiée à la lutte pour la défense de l'indépendance du pays ● La Roumanie dans la guerre de la libération et du réaccomplissement nationale. Repères chronologiques (II) ● La guerre invisible en Roumanie (1914—1918). 1. Dossiers soustraits ● 30 Décembre 1947. La proclamation de la République Populaire Roumaine. L'armée exprime sa adhésion totale ● Vérités fondamentales de l'histoire nationale. L'unité — une caractéristique déterminante de l'évolution historique du peuple roumain ● Bases de la doctrine militaire nationale. La lutte pour les localités (I) ● Les missions du colonel Rudeanu (II) ● Des nouveaux témoignages sur le voïevode Michel le Brave. Deux gazettes occidentales sur la campagne de 1595 ● II y eut des héros, il y en a encore ... ● Traditions. Les premiers succès de la lutte contre cibles aériennes ennemis. L'inventeur du pistolet mitrailleur ORITA. Là-haut, sur les crêtes des montagnes, vers les victoires ● Attitudes. L'histoire doit être écrite telle qu'elle a été ● Monuments du combat ● Incroyable, mais vrai. Le programme révisionniste du Horthy-régime (I) ● Brèveaire militaire ● Des personnalités étrangères sur l'histoire du peuple roumaine ● Le livre d'histoire ● Dialogue avec les lecteurs ● De l'activité de la Commission Roumaine d'Histoire Militaire.

● Великое объединение 1918 года, акт глубокой исторической справедливости ● 514 до нашей эры — 1986: два с половиной тысячелетия от военной схватки гето-даков с персами. Эпопея упорного сопротивления гето-даков против персидского нашествия ● Аттестация добруджанских государственных формирований под руководством Тату-Таташа, Сача-Сатца и Сестлава ● Огромное людское и материальное усилие Румынии за освобождение Венгрии, Чехословакии и Австрии от фашистского господства. ● 550 лет от вступления Влада Дракулы на престол Румынской Страны Мунtenии. Жизнь, посвященная борьбе в защиту независимости страны ● Румыния во время войны за освобождение и национальное восстановление. Хронологические данные (II) ● Невидимая война в Румынии (1914—1918) I. Похищенные досье. ● 30 декабря 1947. Провозглашение Народной Румынской Республики. Армия выражает свое полное согласие ● Фундаментальные истины национальной истории. Объединение — постоянная характеристика исторического развития румынского народа ● Основы румынской военной доктрины. Борьба за населенные пункты (I) ● Задачи полковника Рудяну (II) ● Новые свидетельства о господстве Мухае Храбром. Две западные газеты о походе 1595 г. ● Герои были, есть и будут — от редакции ● Традиции. Первые успехи в борьбе против воздушных целей противника. Изобретатель автомата им. Орица. Все выше, к новым победам ● Позиции. Историю следует писать такой, какой она была ● Памятники борьбы ● Невероятно, но верно. Ревизионистская программа хорватского режима (I) ● Краткие сведения ● Зарубежные личности об истории румынского народа ● Книга по истории ● Диалог с читателями ● Из деятельности Румынской Комиссии по Военной Истории.

● Die Grosse Vereinigung vom 1918, ein Akt von tiefgehenden Gerechtigkeit ● 514 v.u.Z. — 1986: 2.500 Jahre seit der militärischen Konfrontation der Geto-Daker mit den Persen. Die Epöpe des Widerstandes des geto-dakischen Volkes gegen die persische Invasion ● Die Attestierung der staatlichen Formationen in der Dobrudscha unter Führung von Tatu-Tatos, Sacea-Satza und Sestlav ● Die grosse menschliche und materielle Bemühung Rumäniens zur Befreiung Ungarns, der Tschechoslowakei und Österreichs von der faschistischen Herrschaft ● 550 Jahre seitdem Vlad Dracul den Thron des Rumänischen Landes Muntenien bestieg. Ein Leben, das dem Kampf für Verteidigung der Unabhängigkeit des Landes gewidmet wurde ● Rumänien in dem Krieg für Befreiung und nationale Wiedervervollständigung. Chronologische Merkzeichen (II) ● Der unsichtbare Krieg in Rumänien (1914—1918). 1. Gestohlene Dossiers ● 30. Dezember 1947. Die Ausrufung der Rumänischen Volksrepublik. Die Armee drückt ihre totale Adhäsion aus ● Grundlegende Wahrheiten der nationalen Geschichte. Die Einheit — ein bestimmender Gesichtszug der historischen Entwicklung des rumänischen Volkes ● Grundlagen der rumänischen Militärdoktrin. Der Kampf um den Ortschaften (I). Die Aufträge des Obersten Rudeanu (II) ● Neue Beweise bezüglich des Herrschers Mihai den Tapferen. Zwei westliche Zeitungen über dem Feldzug vom 1595 ● Es waren immer Helden, es sind noch Helden ● Traditionen. Die ersten Erfolge des Kampfes gegen die feindlichen Luftziele. Der Erfinder des ORITA — Maschinenpistole. Oben, auf den Kämme der Gebirge, zum Sieg ● Stellungnahme. Die Geschichte muss so geschrieben sein wie es war ● Denkmäler des Kampfes. ● Unglaublich, aber wahr. Das revisionistische Programm des Horthy-Regimes (I) ● Militärisches Breviarium ● Persönlichkeiten im Ausland bezüglich der Geschichte des rumänischen Volkes ● Das Geschichtsbuch ● Unterredung mit den Lesern ● Aus der Tätigkeit der Rumänischen Kommission für Militärgeschichte ●

Redactori:

- ALEXANDRU DUȚU
- JEAN GHELIUC
- MIHAIL E. IONESCU
- ION JIANU
- ILIE MANOLE
- NECULAI MOGHIOR
- IOAN TALPEȘ
- GHEORGHE VARTIC

Macheta și
tehnoredactarea:

- DUMITRU ISPAS
- Coperta:
- GHEORGHE CĂLĂRAȘU
- Ilustrația:
- GHEORGHE CHIRU
- VIRGIL ULIERU

